Ketabton.com

ښاغلی قیام الدین خان « خادم »
د «روهی ګاونه» مؤلف

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

دپښتو ټولنې له خپرونو څخه : دخپرونو لمبر (۷۱)

روهي ګلونه

مؤلف

قيام الدين « خادم »

دپښتو ټولنې ددائرةالمعارف دترجمې دڅانګې مدير

۱۳۲۵

دکابل عمومي مطبعه

(c) ketabton.com: The Digital Library

زېرى

بلبلان پسى ناري وهي رحمانه ! دبهار گـلونه شويدى كه نه دى ؟

«رحمان»

* * *

دسوندڪ موندڪ سپلى اخرى ڪيبږي په بلبلو زېرى وكړه : بيا بهاردى

«خوشحال»

* * *

د گلونو قدر چا زده ؟

دبـلـبل يا دبو را زده

«خوشحال»

تقریظ:

روهي ګلونه

هر طرف ته نو بهار دی غوړېدلی
سترګې وخوره چه به دا ننداره نه کا
(خوشحال)

دا ښکلي ګلونه چه د ښاغلي خادم په زيار راغونډ شوي دي او د پښتو ادب مينانو ته د سوغات په توګه وړاندې کېږي، هغه ګلونه دي چه پښتنو د پخوانيو شاعرانو د زړه په وينو روزلي شوي دي.

څنګه چه تراوسه پورې د پښتو ژبې په ادبياتو کښې داسې يو جامع منتخبات نه و، او ښاغلي خادم (چه د پښتو يو پياوړی اديب دی) په دې کارګوټي پورې کړې او بريالی شوي دي، نو پښتو ټولنه داخپله وظيفه ګڼي چه د دې فاضل دا دستايلو وړ خدمت وستايي او په دې انتخاب دې ته تبريك ووايي او هم په دې ګلونو سره د هغو پردېسانو روح ښاد اوياد کړي چه دوی به د خوازه وطن په بېلتون کښې ويل:

قاصدان له روهه نه راځي مدت شو
سلام باد را رسوي منت ئې تم دی

او له خدايه غواړي چه داسې ډېر آثار پښتنو ته وړاندې کړي.

(عبد الرؤف «بېنوا»)
د پښتو ټولنې عمومي مدير

(c) ketabton.com: The Digital Library

تهدیه

زه دا د رنگ رنگ تا زه گلونو دسته هغه چانه په مخکښې ږدم چه تر هر چا اوتر څه دروه په گـلانو مین دی !

دشا هانو ور کړه لعلو چواهر وی   دادب دخاوندانو ؛ دزړه وینې

« خادم »

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحیم

داوي ښتن حمداوثنا وايو . او دده په هغه استاځي چه ترټولو غوره دی ؛ او په آل اولادئي، درود لېږو او ددې شکر کوو چه په لنډه موده کښې مونږ دخپل ملت (پښتو اوپښتو نولی) په خدمت کښې «چه زمونږ دمشرانو او خصوصا دګران ټولواك اعلیحضرت محمدظاهرشاه رضامندی هم په دې کښې ده »

خومره چه کېدی شوه دهغې نه ډېر کامیاب شو. یعنی په کوم وخت کښې دپښتو خدمتګارانو زیات آثارولیکل؛ چه لنډ له دغوځخه چاپ شوی دی ؛ اوډېر لاپاتې دی په فرصت کښې به چاپېږی او دذوق خاوندا نوته به وړاندې کېږی .

یوله دغو آثارو ځخه چه دپښتو په ادب کښې ورته ډېره اړتیالیدی شوه دا کتاب دی چه د «روهی ګلونو» په نامه نن له چاپه راووت . دا کتاب دډېرو پخوانو هغو شاعرانو دا شعارو انتخاب دی ، چه نن یې آثار ډېر لږ کېږی . دا اشعار او ددغو شعراؤ دیوانونه ماپه ډېر کوښښ پیدا کړیدی . اوپه ډېر زحمت سره می تري دا مجموعه جوړه کړېده ؛ چه په خپل ډول اوترتیب کښې دنورو ټولو دیوي ، انتخا با تو ته هم نده ورته .

او داله دې کبله چه دپښتو شعراو ادب ځانته روح او ځانته لاری لری . مادغه روح او دغه اسلوب په نظر کښې نیولی دی ؛ اوهغسې مې د کتاب دترتیب نقشه جوړه کړېده . اوبیا مې دا کتاب لیکلی دی ددې کتاب په ترتیب کښې نوې خبره داده چه دتهجی تورو یادردیف او قافیې په لحاظ ندی ترتیب شوی بلکه په ترتیب کښې موضوع اومعنی ته زیات اهمیت ورکړی شوی دی ، نوهر خومره چه دا مجموعه یوه ادبی مجموعه ده ؛ او دا دادب اوشعر دنزاکتو او شاهکار یو ځخه ډکه ده ؛ هغو مره دژوند او ژندګۍ داسرارو خزانه هم ده !

په دغه شان سره دپخوانو کلاسیکی شعراؤ شعرپه شپېږو بابونوویشل شویدی چه په هرباب کښې فصلونه دی ؛ اوپه فصلونو کښې هم ځا نته ځانته عنوا نونه دی . او دهر عنوان لاندی د مختلفو شا عرانو اشعار لیکلی شویدی . امید دی چه دقدر دانانو په نزد به زما دا خواری ځای و نیسی؛ اوبه درنه سترګه به ورته وګوری !

کابل - تسند وز سازی ـ قیام الدین خادم

لومړی باب

مینه او محبت

لویه خدایه، لویه خدایه!   ستا په مینه په هر ځایه
غر ولاړ دی درناوی کښې   ټوله ژوی په ځاری کښې
د لته د ی د غرو لمنی   زموږ کږدی دی پکښې پلنی
داو ګړی ډېر کړی خدا یه!
لویه خدایه، لو یه خدا یه!

دلته لښ زمو ږ اور بل دی   وږه کور ګی دی، وږه بورجل دی
مینه ستا کښې مونږ مېشته یو   د بل چا په مله تله نه یو
هسک او ځمکه نغښته ستا ده   د مهر و و د ه له تا د ه
دا پیا لنه ستا ده خدا یه!
لویه خدایه، لویه خدا یه!

« بېت بابا »

❀ ❀ ❀

پر لویو غرو هم په دښتو کښې   په لوی سهار په نیمو شپو کښې
په غاړه ژغ او په شپیلکو کښې   یاد ویر ژلیو په شپېلو کښې
ټول ستا دیاد ناري سوري دی!
دستا د مینې نند ار ي دی!

جنډۍ زرغون که په بېدیا دی   د بر بښ خواته په خند ا دی
ترنک چه خړدی په ژړا دی   دا ټول اغېز د مینې ستا دی
ټوله ښکل دی ستا له لا سه
ای دپا سوالو پا سه پا سه!

که نمر روښانه مخ یې سپین دی   یا دسپوږمۍ تندی ورین دی
که غردی ښکلی پرتمین دی   لکه هنداره مخ یې سپین دی
ستا دښکلا د ا پلو شه ده
دا یې یو سپکه ننداره د ه

لغات: هسک آسمان. مېشته: ډېره. ځاری: عجز. جنډۍ: ګل. ترنک: دیورود نوم دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دلته لوی غرونه زرغونېږي — دړوند وږمې پکښې چلېږي
بوراوې شا وخوا ګرځېږي — سترګې لیدو ته یې هېښېږي
لویه خاونده دا ټوله ته یې
تل د نړۍ په ښکلېده یې

خاونده! ښکلی ستا جمال دی — ښکاره یې لوریه لور کمال دی
که ورځ که شپه که پېړۍ کال دی — ستا دقدرت کمکی مثال دی
ستا د لور ونو یوه رنا ده
دلته چه جوړه تماشا ده

زړه مې دا ستا دمینې کوردی — سوی دعشق په سوځندا ور دی
رب یې وتاته په هر لوردی — بیله دې هیڅ دی ورک یې پلوردی
ستا دجمال په لید و ښاد دی
که نه وی دغه نور برباد دی

په غرو کښې ستا دعشق شپېلکی دی — ددې نړۍ په عشق سمی دی
که غټ که ووړ که پنډه نری دی — ستا د جمال ځری هر شی دی
چه پر دنیا مې سترګی پرې شوې
ستا دجمال په ننداري شوې

نه هسک نه مځکه وه تورتم ؤ — تیاره خپره وه ټول عدم ؤ
نه دا ابلیس نه نی آدم ؤ — ستا د جمال سو چه پرتم ؤ
چه شو ښکاره ښکلی دنیا شوه
دېنځ پر لوری یې رنا شوه

زه چه څرګند پردې دنیا شوم — د ښکلی مخ په تماشا شوم
ستا پرجمال باندی شیدا شوم — له خپلی ستنی را جلا شوم
په ژړا ژړام چه بېلتون دی
یمه پردیسی بل مې تون دی

وګړیو، ولې «متی» ژاړی — سورې یې اوری غاړې غاړی
څه غواړی، څه وایی، څه باړی — خپل تون او کورو کلی غواړی
چونړی چه بېل شی نیمه خواشی
تل یې د بڼ په لور ژړا شی

« شیخ متی : کلات بابا »

❀ ❀ ❀

لغات ـ هېښېږي : حیران ۰ تون : ځای ۰ چونړی : بلبل ۰ بڼ : باغ

(c) ketabton.com: The Digital Library

الهی ! د محبت سو زو گداز را
تن پرور بلبل دي عيش کاندی پر گلو
که مي نزموني په وياړ دوزو ستر گو
چه نظر له ناتوانی و چا ته نه کا
چه مي نوی سر کوزی چاته بي ښکليو
اضطرا ب د حرص مي کړي له زړه گی لري
که مي نه فاشوي سرزيد و عمر ته
خو به گورم د قيامت و ورځو شپو ته

چه خپل بر گ يه آب د چرخ نکرم سرسبز
چه مدام وی په چشمه د آفتا ب ولی
چه کباب يي په گرمی ، زما ځيگر شي

چه بلبل يي و ديدن ته انتظار کا
که مي نه محتاجوي د صبا باد ته
سرخرو يي زما نصيب لکه لاله کړه

په اوبو کښي يي د کاملی گوټ پيدا کړ
په سجود يي مځکي سردی لگولی

الله مي رب د ی زه يي مربوب يم
غرق په اوبو کښي کله اوبه وينی

د د ه په حکم با لا پستی شي
نه تل بهار و ی نه تل خزان و ی

چه زما په چمن راشي گستاخی کا
چه آزاد ه د منکر تر سره پرېوځی
چه کشور د افغا نا نو معطر شي
الـهـی ! د خپل حبيب لـه بر کتـه

په دااور کښي دستی (۱) سمند رسازرا
پروانه لره په اور زما گداز را
می د عيش په ميخانه کښي د مجازرا
د هغو بيمارو ستر گو نازو نيا ز را
له دولت د عشقه هسی کبر و ناز را
قنا عت قوی لنگر دد ي جها ز را
خپل زانو لکه نر گس محرم راز را
دا انجام په دم قدم کښي د آغاز را
«عبدالمجيد مهمند»

د همت علو پشان د کهکشا ن را
د سحر پشان درست عمر سپين دامان را
دلاله غوندی په جام مئی جوشان را
کاظم خان «شيدا »

تن و ماوته گلشن د هغه با غ را
بوی د يار د تورو زلفو په دماغ را
پرسينه له محبته هسی دا غ را
«شمس الدين کاکړ»

ده ور کړی پکښي اورلره مکان دی
هم يي زوړ ند پر کوع سره آسمان دی
«عبدالرحمن مهمند»

بنده دده يم که خوب نا خوب يم
نعمت يي نه وينم په نعمت ډوب يم
«عبدالقادر ختك»

مستي خما ر شي خما ر مستی شي
هستي نيستی لر ی ، نيستی هستی شي
«خوشحال ختك»

د شبنم په څېر يي عمر يوزمان کړي !
د فلك په څېر مي توره د زبان کړی !
د هر بيت مصرع مي زلفي د خوبانکړی !
دا : ساده انشار نگينه درحمان کړي !
«عبدالرحمن مهمند»

---

(۱) په اکثرونسخو کښي د (ستی) پځای (سهی) ليکلی شويدی ؛ خوموږ نتر يي په معنی نيوهيږو «خادم»

الهی د مینی درد را — کرم د ل آ هو نه سرد را
خلاص کړه ما له بې دردۍ — له دې هسې د لسر دی
زړه په شان د غنچې را کړه — آتشی ز ما مینا کړه

«کاظم خان شیداء»

پر هر چا چه حق یاد نشی ناتمام دی — پر کاغذ اول دده پښام قلم ږده

«دوات لوانی»

ب : داستا ئحی په مینه

که رښا ده پیروی د محمد ده — گڼه نشته په جهان بله رښا

«عبدالرحمن مهمند»

نندې ستر گې چه دزړه مې برې بیناشوې — یم پیدین د محمد آخر زمان خوبښ

«عبدالعظیم رانېزی»

توره تاریکی توله لدې جهانه لاړه — نوردپاك رسول چه په جهان کښې شه پیدا

«میانعیم متی زی»

ما مختار یکښې مذهب د حنیفه کړ — چه مختارؤخود یه ستورو کښې مهتاب

«پیر محمد کا کړ»

راغلم ووجود ته د حبیب له بر کته — شوم لکه ذره هسې په نمرسره اظهار

«پیر محمد کا کړ»

توره تاریکی توله له دې جهانه لاړه — نوردپاك رسول چه په جهان کښې شو پیدا

«میانعیم متی زی»

په زر گونو انبیاتردنیا تېر شو — محمد غوندې بل نه ؤ پیغمبر هیڅ

«دولت»

ج : عشق . . . ؟

هسې یې گرځم دا زیړرخسار له خلقو — لکه زرچه خوك له خلقویې پنهم ږدی
راحت ندی بې زحمته چا موندلی — کوم طبیب دی چه په روغ صورت ملهم ږدی
زه هر گوره خپل صنم یورې شرمیږم — برهمن چه سر په پښو دخپل صنم ږدی
وآسمان ته لاس د عقل نه رسیږی — داخو عشق دی چه په عرش کرسی قدم ږدی

«عبدالرحمان مهمند»

که د سربښند ل دشوار په ما و تا دی
اندېښنه سړی بیدار کاندي لـه خوبه

دا په عشق کښې سهل کار دي دشوار نه دی
کم اندیشه که بیدار دی بیدار نـه دی
«عبدالرحمان مهمند»

که په کار دي د سروشونځو شیرینۍ وی
د رحمان په عاشقی کښې ستر ګې وشوې

د خپل ځان په وینو سو رلکه انار شه
ځوك چه وایی عاشق یم د ی هغه خوار شه
«عبدالرحمان مهمند»

عشق د نفس لـه خاصیته منز ه دی

کار دستر ګو به ځوك څر نګ پد ها نکا
«عبدالرحمان مهمند»

څه حکمت د یار په مینه کښې رب کیښود

چه عاشق لره همدرد او همدوا شوه

دا باران نه دی چه اوری له آسمانه

د مر غانو په رحمان باندی ژړا شوه
«عبدالرحمان مهمند»

چه په زړه باندی زرداغونه جوړ شی

چه د یـار لـه داغه آه کاهغه ګرم دی
«خوشحال خټك»

زه تر عشق جار ېږم : تر هغو چه عاشقان دی
رایشی له کومه ځای به ځوو کا په زړه کښې
هی دخدای د یاره تفحص رایسی مکړه

واړه عشق یکـار دی حقیقت دی که مجاز دی
هیڅ پری نه پوهېږم عشق یو څه سوز و ګداز دی
پلار ته وایه نشي عشق یو هسی مخفی راز دی
« خوشحال خټك »

عاشقـان دعشق له کاره انکـار نه کا

فاسقان به په خپل زړه کښې لری غلا
« خوشحال خټك »

ځینی هـوس کامینـه پـه باغ لـری
داد واړه ګرو هـه بوالهـو سان دی

ځوك می پسر ستـه حب دا یـاغ لـری
عـاشقـان مینه د زړه په د ا غ لری
« عبدالقـادر خټك »

لیونی غوندی دعشق په کارو بـار کښې

د خپل ځان په سودو زیـان نه یم هر ګز
« عبدالحمید مهمند »

که هر څومې تند تېزه تـوسن دعقـل

عـا قبت شوپـه دنبـال د مینـی پـا تـی
« میا نعیم متی زی »

دعشق یوسبق کـافی دی

نور ددرست جهـان دفتر هیـڅ
« صدر خان خټك »

عـاشـق ګـرم او شوقـی وی
چه دعشق پـه لاره درو می

زاهد سوړ بی حمیتـه
خالی نـد ی لـه تهمتـه
« دولت لوانـی »

(c) ketabton.com: The Digital Library

خام خاطر مې مشوش و په هجران کښې — چه تمام دعشق په اور وسو متین شو

«دولت لوانی»

معرفت ځني پیدا شو — عشق د عقل پلارو مور دی

«مرزا خان انصاری»

دغه عقل چه په عشق با ندې شیدا شو — دعرب په مینه گوره چه عجم مری

«مرزا خان انصاری»

وقبلی د عشق مخ د کل عالم دی — ودریاب ته ځی که سیل له هر جا پاځی

«مرزا حنان»

په هرداغ می دخپل زړه هسی باوردی — چه په مرگ به راته شمع شی په گور کښ

«عبدالحمید مهمند»

که شهید نکړی خپل ځان دعشق په توره — نوش به کله جام دحوض کوثر نکړی

«عبدالعظیم را نیزی»

دسیماب په شان په لاس کښې نیوی نه شم — عشق را هسی گرم هم نرم هم لطیف
آئینی غو ندی هر و لی هر نا و لی — شی مهمان ځما په کور کښې بی تکلیف

«شمس الدین کاکړ»

هر یو زړه چه شی پیدا غه بیکار نه دی — چه بی مهره شی بیرات هغه با طل دی

«مرزا حنان»

ته دعشق په لذتو نو خبرنه شوې — په سراب دځان مشغول کړ، له دریابه
هغه چاری چه دعشق په جذبه کیږی — کله کیږی په لښکرو په افواج

«خواجه محمد بنگښ»

جریده د عشق په لار ځم همراه نه لرم بې عشقه
بی رفیقه، بی پناه ځم، پناه نه لرم بی عشقه
هرساعت چه بیلتون یاد کړم په خپردادو فریاد کړم
څکړم چاو ته فریاد کړم، نیکخواه نه لرم بی عشقه
مدام غوښې د زړه خورمه، دزړه وینې به تل څښمه
څکړم څکړم چرته ځمه، همراه نه لرم بی عشقه
معتقد یدا خپل رزق یم، مبرا په زړه له فسق یم
واړه سرتر پا په عشق یم، یو گناه نه لرم بی عشقه
دافقیر دولت نفسی یم، و گناه ته هوسی هم
خدای می بیامرزه عاصی یم، گناه نه لرم بې عشقه

«دولت لوانی»

عشق دی دا که یو فساد دی نه پوهیږم — په جهان کښې چه داشورو شر پیداشه
بیا به روغ دعاشقی له رنځه نشی — په هر تن کښې چه د غه اثر پیدا شه

«عبدالرحمان مهمند»

باد شاهانو که قصرونه کړه آباد — ماد عشق عمارتونه کړه آباد (۱)
نوم د کوم یوه بادشاه هسې یادېږي — لکه نوم دی دمجنون او د فرهاد
عشق عاشق لره یوهسې پیر استاد دی — چه به نه دی بل دا هسې پیر استاد
دغه واړه کرامت د عاشقۍ دی — چه څوك غوث کاندي، څوك قطب څوك اوتاد
« عبدالرحمان مهمند »

د رحمان شراب له عشقه — نه انګور (۲) نه له عنبه
« عبدالرحمان مهمند »

عاشقي ده خدای له اوره پیدا کړي — چه به اور کښېږي وطن وي خه به خوب کا
« عبدالرحمان مهمند »

مدام ناست یم وچ کوګل ستر ګي په نم کښېږي — عشق راوښود بحروبر په خپل حرم کښېږي
« عبدالرحمان مهمند »

دا یو څرنګه ژوندون دی نه پوهېږم — خواب وخیال دی که افسون دی نه پوهېږم
دینګ او دبلبل ترمینځ حیران یم — مخ دي اوردی که ګلګون دی نه پوهېږم
عشق په هسې رنګ مقام بانددی قائم کړم — چه وصال دی که بېلتون دی نه پوهېږم
د رحمان څېره یې زیړه زعفراني کړه — خدای زده عشق دی که طاعون دی نه پوهېږم
« عبدالرحمان مهمند »

خودځر ګندوي لکه صبح په جهان کښېږي — هر ګېرو ان چه په یاري کښېږي دریده شي
بې مطلوبه بې هیڅ فهم په چا نه وي — هر طالب چه په طلب کښېږي فهمیده شي
یا به قند یا به نبات او یا به شهد وي — هر کلام چه له رحما نه شنیده شي
« عبدالرحمان مهمند »

سر او مال مي شو تالا په تور د عشق — لامي ندی لاړ له سره شور د عشق
« عبدالقادر خټك »

چه د عقل په تدبیر مي عاشقي کړه — نو هېڅ لې په تدبیر وم د د بیر کېج
هېڅ مدد له عقله مه غواړه په عشق کښېږي — د دغه طبیب دارو لري تا ثیر کېج
راهبران دعقل واړه رهزنان دی — لېز د عشق له لاري مه بیا یه بهر کېج
« عبدالحمید مهمند »

په هر ځای کښېږي ناست ولاړ زانګم له غمه — مینې مخ راته د ځمکې ګهواره کړ
« عبدالحمید مهمند »

ته چه ما له عشقه اړ وې نا صحه! — دا عبث دی پول د سحر په دریا ږدی
« شمس الدین کاکړ »

عشق دعقل په تدبیر چلاوه نشي — په دي ناوي نه جوړېږي پسول د چا
« عبدالحمید مهمند »

---

(۱) په مجنون نسخو کښېږي (بنیاد) راغلی دی (۲) دانګور په ځای که (خورما) وای، ښه به وای «خادم»

داجهان دی خدای له عشقه پیدا کړی   د جمله ؤ مخلوقا تو پلا ر دی دا
تر عشق غوره بل څه کار په دنیا نشته   تر همه کارو نو غوره کار دی د ا

« عبدالرحمان مهمند »

بل به هسی سر گردان په جهان نه وی   یاعاشق دی یا آسمان دی یا آ سیا
ته چه ز غوري سرومال په عاشقی کښېږي   عا شقی دا هسی کـله ده و یړ یا
چه یې کسب عا شقی ده د دلبرو   نظر نه کاندی په کسب د کیمیا

« عبدالرحمان مهمند »

بیدردان دعشق لـه درده خبر نه شول   براهیم ځکه منت بار د ا هل درد یم

« ابراهیم »

هیڅ می نزده محبت که او ر دی دا   په اور سوزم په رضا که زور دی دا
چه په تـله د سرو مال راشخه نـه ځی   وا قعی د تورو ستر گو تور دی د ا
چه یې زه لـه بله غمه په امان کړم   دعشق غم دی کـه زما غمخور دی دا
چه می ولیدو «حمید» دعشق په کار کښېږي   لېونی د مجنون کشر و رور د ی دا

« عبدالحمید مهمند »

یـاد ښکـلیو دپا ولیو شرنـګها ر د ی   یـا د عشق د لېو نیو د ز نځیر

« عبدالحمید مهمند »

بی رهبره یون دعشق په لاره گران دی   دلیه بویه چه پیدا کاندی رهبر څوك

« عبدالرحمان مهمند »

خپله مینه یې ر هبر پیر کا مل د ی   عـا شقـان ځـکه طلب دبل پیر نه کا

« مطیع‌الله پیرخیل »

آرام زده په عشق کښېږي نشته سرله سره   خوب محال په هغه ځـکه چه توده شی

« عبدالله پوپلزی »

چه اثر د مینې نه وی پاند ې شو ی   هغه زړونه گویا کا نې د بیدیا دی

« ملا جمعه »

(c) ketabton.com: The Digital Library

غزليات

که ښوک یار په جهان غواړي یار دی دا — یار دی دا که دجهان سنګسار دی دا
خیال دز لفو یي زما لـه زړه چا پیر شو — که تر ګنجه چا پیر شوی مار دی دا
دا جهان دی خدای له عشقه پیدا کړی — د جملو ؤ مخلو قا تـو پـلار دی دا
تر عشق غـو ره بل څه کار په دنیا نشته — تر همه کـا رونو غـو ره کـار دی دا
بل بلبـل بـه د ګـل تـوم ا خستـی نـه ؤ — که خبروی چه ګـل نه دی خار دی دا
بیـا را تلـه و دی جهان ته بل وار نشتـه — بل وار نشته بل وار نشته وار دی دا
د حباب عمر دي وګـو ري چـه څـه دی — که ښوک شمار کاندی دعمر شماردی دا
د مجنون صورت په زړه کړه رحمان ګوره — ستا په عشق کښې هسی خوار زاردی دا
« عبدالرحمن مهمند »

چـه یـې و لیـد و ستـا حسـن بـېـحسا ب — له دي قصد ه تـاو پیدا شو د آفتاب
په آرزو یي د نرګس سترګی ځلور شو ي — غنچه سره دزړه په و ینو شوه غرقاب
ستا په غم مي دواړه سترګي سري ناغي شوي — که خیمی د ی سیاه پوښي سره طناب
که دي زلفي په مخ پيچ وتاب شوي ښايي — وښته څه طـا قت لر ی د اور له تاب
در حمان بخت بـه هلـه له خوبـه ویـښ شی — که سترګي ورته پورته کړي له خواب
« عبدالرحمن مهمند »

کـه ساقی تـلخـه بـا ده در یا ی شور کـا — د فلـك په جام به مست کله مخمور کـا
آرا سته وی تل محـفل د خنـد ه ر و یـو — زمانه به د ګـل جام څرنګه نسکور کـا
چه په لاس کښې یي تل چوب لـکه شانه وی — بی افسونه به نیو ل د تور منګور کـا
د لتنګی کـړم لـکـه ګـل یـه خنـدا ور کـه — کـه مې بل دصبا باد په خونه اور کـا
چه په سریی سبز آسمان زری دستار ړدی — عا قبت یی لـکه شمع بیـا سر تور کـا
لـکه ګـل کـړی ګـران بـار تـر دا منـځی — باد دي څه لـکه غبار په کتف سور کـا
« کـاظم خان شیدا»

کـه ښکـا ره زما خا طر د لاله داغ کـا — په زړا به سترګي سري د ګـلو باغ کـا
د حباب غونـد ي مي دك يـه آه سرد کړ — څوك زما به ګور به بل څرنګه چراغ کـا
افرو ختـه یې و ی محـفل یـه شان دشمـع — چه سوخته دبل په کـار کښې خپل دماغ کـا
د ګر دش نـو بت یی هیـڅ په ما د ا نشی — که سا قی د ز مانې ، فلك ا یاغ کـا
زنګه که هر کـله «شیدا» دتیغ جوهر خوری — دمګس په بال به څرنګه استفراغ کـا
« کـاظم خان شیدا»

چـه مې ولیـد ه ا بـرو یـه مخ دیار کـږ — له تعظیـمه ور ته ژه شوم په تـلوار کـږ
کږې ورو ځی ګوږ با نه کږې یی ز لفی — منا سب دی له کږو سره رفتـار کـږ
مار په دا سبب مـد ام کـږ فتا ری کـا — چه یی ولیـد ه دا ستا د زلفـو مار کـږ

(c) ketabton.com: The Digital Library

هسې ژ ړا خلي ا تر لـه همنشینه
چه معما ري اول خبته کړه کښېنږ دی
ژړبه وا چوی یار دار چار پای به خا کښ
هیڅ جواب د پیغام نـه را ځي دیـا ر ه

خوږ ژوندون راپوري هسې کړ هجران تریخ
نو خطـان چه د عاشق له ژړدا بد و دی
په وصلت کښې له رقیبـه نـه خلا صیږم
می حرام دی په مجلس کښې چه یار نه دی
چه می نوم ستا د هجران په ژبه وا خیست
که فرهاد ته شیرین غم د شیرینی دی

چه مي یار ولیـد په سینـه د اغیـا ر گـه
د غـه حـق د بلبـلا نـو پـه جـا نب دی
پـه امیـد د زلفـو و نښتـم په دا م کښې
ددیدن په گدا ئی کښې مي ننگـه نه شی
د و فـا د گـلـو پـا نـې پـکښـې نشـته
زه رحمان ئې د فردوس له غمه خلاص کړم

دا تـور خط را غی پـه مخ د گلعذ ار
سپین رخسار یې په تورخط کښې هسې پټ شو
زما نه به یې سپین مخ دا هسې تـور کا
هر کارسازن په خپل کـار کښې درمانده دی

او ښو د فراق دستر گو خواب را خخه یووړ
رنگـ په رنگـ ژړدا کړم لکـه نی دیـار لغمه
نه مې را برسېره کړ گـوهر دعشق له بحره
تل چه یې هوس کـاندی سره لاس وخونریزی ته
یوطرف ساقی شو بل طرف شو جام دمیو
وا چولم یـار د جدائی په سره دیگـ کښې
هیڅ یې نظرونه کړ ز مـا وخا کساری ته
سینه خوله دیار چه په خواست زه شمس الدین غواړم

په سبب د کنزې پښې شی سم بازار کږ
بیا ترسره پوری ځی هغه دیوار کږ
که یې یو ځله خوك وشکوی مهار کږ
پسی زما شوه تورلیمه په انتظار کږ
« شمس الدین کـا کړ »

لکه حال وی پر بند پا نود زندان تریخ
پرسبزه باندي نا وخته وی با ران تریخ
پرموسم د گـل او قات شی د باغبان تریخ
بی له گـله وبلبل ته شی بوستان تریخ
لا تر او سه مې په هغه دی دهان تریخ
داستـا غم کړ شیرین عمر پرحنان تریخ
« مرزا حنان »

له غیرته می لیمه شوه په خو نبـار گـه
خدای دنه کـا منبگیر کـڅ په لاله زار گه
رو هیلی وم ساده دل په هندو یار گـه
د ر و یز گریم د بتا نو په با زار گـه
کـاشکی نـه وی زه ددهر په گلزار گه
چه په کـلی په کوخه شوم د خپل یار گه
« عبدالرحمن مهمند »

که غا لب شوه په کشمیر باندی کفار
لکـه پـه چـه معنی و ی پـه ا شعـار
چـه غرض اری د بل پـه کـا رو بـار
اوبه کـله ودای شی گرځ دخپل رخسار
« شمس الدین کـا کړ »

کور ز ما دصبر دې سیلاب را څخه یووړ
زړه مې په یوه نفس احباب را څخه یووړ
زیـات یې لاآرام لکه حباب را څخه یووړ
سرې دهغو ستر گو قصاب را څخه یووړ
عقـل یې له میانه پـه شراب را څخه یووړ
روح یې زمـا دځان لکه گلاب را څخه یووړ
زړه مې سیـا چشمو په شتـاب را څخه یووړ
خواست دهرې ورځې دمخ آب را څخه یووړ
« شمس الدین کـا کړ »

(c) ketabton.com: The Digital Library

زما زړه گوره چا یووړ   په دوه زلفو لیلی یووړ
ځکه دی شوبی ارامه   چه د زلفو بلا یووړ
چه په خپل قوت غره وم   زړه قوت په تالا یووړ
دا کتاب زما دستر گو   سیلا بو د ژړا یووړ
څه بازار چه مي د زړه ؤ   حسن ستاحسن په غلا یووړ
حسن باج ؤ چا ورنه گړ   ده جهان په یغما یووړ
ما ویل چه مینه نه کړم   زړه بېپروا که شهها یووړ
قراری دزړه مي نشته   بېقرار زلفو ستا یووړ
داتمام عالم شادی کا   احمد غم دا شنا یووړ   «احمدشاه ابدالی»

ستا د زلفو خیال چه زه افگار ساتم همېش   هسي په سینه کښي گویا مار ساتم همېش
زلفی دي سنبل مخ د گلاب ستر گي نرگس دی   زه بانډي باغبان یم دا گلزار ساتم همېش
داله تلو سي نه چه پرقلب مي یېرزو نه شی   ځکه په ځیگر کښي ستا ازار ساتم همېش
خلق زهیر بېزی چه مجلس لره ور دروم   پس له دي به زه نور ځان کنار ساتم همېش
عکس درخسار چه دي زما په زړه کښي گرزی   زه په خپل ځیگر کښي سورا نگار ساتم همېش
زړه مي ستا له غمه همېشه آه و فغان کا   زه په خپل وجود کښي دا بیمار ساتم همېش
ستر گي مي ځلورشي ستا پر خوا چه وعده و کړي   زه حنان له غیرو دا ستالار ساتم همېش
« مرزا حنان »

خط به مخ د صنم راغی که سپوږمی شوه په هاله کښي   دایي غابن په خوله کښي زیب کا که ژاله شوه په لاله کښي
هسي رنگ سحرو جادو کا په نظر د شهلا ستر گو   نه یي سیال په هند کښي شته دی نه ثانی په بنگاله کښي
لکه ونېلي مرغی په سست دام د سلو لومو   هسي زه پر بشانو زلفو کښي یستم په کشاله کښي
دا زما له غمه شین زړه یکښي خیال د یار دلبو   هسي رنگ زیب و زینت کالکه می په شنه پیاله کښي
ما ویل عین گل دی دغنچي په لمن لښتي   که مي کوت یو گل اندام وپروت په سبزه دوشاله کښي
شکلي مخ کا ولي ناسته ، په مجلس د رقیبانو   په جوار دسپو کښي نه وی هیڅ ارام په غزاله کښي
سرتر پایه تیغ دهجر لکه نی سوری سوری کړم   ځکه یم مدام دا هسي په فریادو په ناله کښي
که یار غواډي هومره ژاړه خو در ځی عبدالحمیده!   دا په دا چه درمونده شي په دریاب ئه په ناله کښي
« عبدالحمید مهمند »

زه داهسي دیوا نه او مجنون چا کړم   له رواج او له رسومه بیرون چا کړم
نه پوهېږم چه داهسي چاري څوك کا   لېوني د خپل نگاه په افسون چا کړم
کومي ستر گي کوم بانړه کومه غمزه ده   دوب شهید غونډي په خاکه اوپه خون چا کړم
توان توفیق چه دفتنو را خخه نه ؤ   په فتني د تورو ستر گو مفتون چا کړم
رحمان هیڅ له خپله ځانه خبر نه یم   چه دا هسي رنگه زبون او محزون چا کړم
« عبدالرحمان مهمند »

زه دیدار په دردو غم کښي شاد مان یم   لکه گل دبر پشانۍ په وخت خندان یم
ته زما و بیکسی ته نظر مه کړه   خدای ساتلی لکه گنج په بیابان یم
لکه ونه د ځنگل په میوه پوره   په ویرا نه ویرا نی کښي ابا دان یم
یو پښتنه مي دصورت بی عشقه نه دی   څو کیدار په هر نفس دخپل کار وان یم

دو صال مارغه داو ښو دا نه را کړه
د کاملې عقیدې له برکته
روښنانی مې په طلب کښې شوه حاصله
چه صفت د تو رو زلفو د اشنا کړم
بی مینه مې هیڅ حال د صورت نشته
دهوس بلبل ویسا را با ندې نه کا
دلبرانو ته خاك تر تلې لا نه دې
چه دیدار په دیدن سرو مال ښندمه

لکه لعل ودر په غاړه د خوبان یم
دروهی په غاړه ناست شاه جهان یم
ښه اوروخ لکه آفتاب په لار روان یم
یلی ، سر په لو په لار د هندوستان یم
لکه بې مال ومتاع هم تش د کان یم
دافلاس په ککل بو تې د خزان یم
د دې نور جهان په سر لکه اسمان یم
خلقو واوری زه هغه عبدالرحمان یم
«عبدالرحمان مهمند»

زه دیار په درو غم کښې غرقاب خوښ یم
تر دا یوچی گفتگوی چه زه یی اورم
چه دیار دخط وخال ښې پکښې وی
د ریا تر نا قبو له عبا د ته
چه نه علم نه تسبیح نه تلاوت وی
دطوبی دونی سوری مې خوښ نه دی
خاموشی که هر څو لو یه مرتبه ده
دیار دهږې غمخوری یم عاجز کړی

په دااور کښې بیطاقته بېتاب خوښ یم
په نغمه په تر انه د رباب خوښ یم
زوړ ند سر په مطالعه د کتاب خوښ یم
دساقی په میومست او خراب خوښ یم
له دې هسې بیداری نه په خواب خوښ یم
ستا دمخ په لمبو سوی کباب خوښ یم
زه دیار سره په سوال وخوب خوښ یم
رحمان څکه په خوړدن دشراب خوښ یم
«عبدالرحمان مهمند»

خوك چه بد راسره کا ورسره ښه یم
له هغو مې څه اندوه چه په خوی اوردی
چه وماته وزما عیب پښکښ را وړی
نور زما دی ، نار زما دنورو څه دی
په ایرو یې مخ سپیره شی چه نفاق کا
چېرې نه وی چه به بل مخ وته گوری
له نور چا گله گله عبد القادر کړم

هم په دا ښو دبد انو تو ز لېمه یم
په خپل خوی کښې سوند اونرم ترا وبه یم
ددی هسی یار له خدا یه په غو ښته یم
دیتنگوغوندې مخ خیردخان په سوه یم
آینې غو ندې مخ سپینه تور په زړه یم
په هجران کښې خوښ دستر گو په واته یم
زه خوار کړی خیلو ستر گو یم خپل زده یم
«عبدالقادر ختك»

مخ دې لکه نمر دې ورته څیر کتلی نه شم
زه یی راغلبیل کړ دهجران په ناو کیو
اوس مې په معنو کښې ښه مین دستر گو کسی

څکه یې دمدحې ترعهدې وتلی نه شم
راز پکښې دیار د محبت ساتلی نه شم
کسی به د خلقو په ویل ایستلی نه شم

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه یې د زنخ په څاه کښې بند لکه یوسف کړم
بند یې د حواس په ځنځیره زه عبدالقادر کړم

د خپل یار له مینې هسې دیوانه یم
که بې آهه بې ناڅې بې ژغه سوزم
دخال خیال یې ماضعیف لره کافي دی
چه یې خیال ساتم د سرولبو په زړه کښې

په جنت نه یم خوښ هر گز په درد یار مې قسم
زړه مې له نا وعده د وصل هر گز و نه لیده
پر وایه گل ویه خار نکړم د جنون له فیضه
که مې سرولاړ شي ستا په مینه لاخوشحاله یم زه
تور بخت مې و نه لیده هیڅ ستا د کتا کل شب قدر
ستا د گلگون رخساره شرقه زه حنان دا وښو

زه چه مین دیار پر مخ یم نوبهار څه کوم
چه وعده و کړي دهغتی ترمیان کړي تېر گلونه
رضا د ځان مې په رضا دخپل اشنا ور کړي
چه مې زړه وړی په منگوله هغه یار دی زما
که د وصال په هوا را شي یکتنها دلبره

سپین رخسار دي وای سپین صبا شو قم
د صبا او د بیگا تر منځ حیران یم
سپر یندي څوندي قي کړی کولمي ناست یم
گنجینه شوم ستا د مینې له دو لته
چه میرا در سره نه وی قلندر ره!
قلندر په کومه بوزه لاړ شي صوات له
د میرا صاحب له جوره قلندر ره!

مغنی گوتې په ځیر ز دی په بم هم
ستا دعشق دغشي هسې ځای پرهار دی
ستا د زلفو مار چیچلی نه رغیږی
تاچه مخ ورته ښکاره کړو ابونی شو
هغه راز د محبت چه پټ له تا دی
دخوښئ پیاله په لاس کښې نن زما ده

بې یې د زلفو در سې ختلی نه شم
زړه مې پرواز غواړی ولې الوتلی نه شم
«عبدالقادر ختک»

چه خبر نه په کعبه په بتخانه یم
پر څراغ دمخ یې هغه پروانه یم
دمېږی په دود قانع په لږ دانه یم
دا په دا مدام د لعلو خزانه یم
« مرزا حنان »

خوښ په لذت یم دخوارئ په اعتبار مې قسم
په ناامیدگئ د توري شپې د انتظار مې قسم
په سینه صافه آئینه د نو بهار مې قسم
په تېره تیغ داستاد جور جوهردار مې قسم
په تورو مینگو ستا دزلفو په هر تار مې قسم
گلان کړم هره گړئ په لاله زار مې قسم
« مرزا حنان »

تماشه بې دیار له مخه د گلزار څه کوم
بې له وصاله ئې دخوابې خیالی اقرار څه کوم
دا که مې قول دیار په لاس دی خپل اختیار څه کوم
نورحسن داره بې له ده دقندهار څه کوم
نور منتونه زه جمعه به د ربار څه کوم
« جمعه بارکزی »

تور کاکل دي وای تورشپه د تم
نه پوهېږم چه غمز و کړم په کم
دهجران لاس مې و کاږی زړه وبم
اژ دهار را باندي گرزی دمبدم
تهچه صوات لره ورځې عذردی کم
چه میرایی همراه نه وی هوس کم
دا یو، لاړو، السلام علیکم
« قلندر »

هم ساقي شته هم بهار و صنم هم
چه ریښه پرې ایښوداي نشی مرهم هم
په ستا نوبه زیار تو نو په دم هم
پاس د غرو نو په سر گرزی په سم هم
زړه خبر ور ځنې نشو قلم هم
درد زحمت را څخه و تښتېده غم هم

په لذت دې د سروش ډلو کوثر هېڅ کړ
د یوه لاس نغاره داسې آواز کا
که ناستي دیار کوی په خاورو مومي

د شبنم دانه که تخم شي د ګلو
چه بې نشه لکه ګل ښه رخساره
حال د سوی طالع څه بیان کړم چاته
معطل په عارضه د شام غریب دی
داسمان په شان یې تېز دغښتو تیغ کړ

بسرلی مې دخزان په تاتار تېر شو
اوس که ځان وهم که خاوري په سر اوړم
لا مې غېږ ور ته په خیر کښلی نه وو
لکه نمر نوی پیکر هم پرې روو
وه ورځ به دا غمز و شي عاشقانه

بې له یاره راښکاره زوندون زبون شو
چه دعشق په مکتب داغ د داستان اوست
دقلم په دود به چا که سینه ځی کړم
د حسرت ګوتې به غاښ کړي طبیبانو

سور پېزوان د به سروش ډلو هسې زېب کا
د سرو تیك د شهزاده په جبین پروت دی
دواړه لیچې دې وښکلې مصري نوري
ستا له غمه به ځان زړه د رحمان سوزي

پارسائي يې د پارسا له لاسه یووړه
چه مې کړې وه توبه له مې خواري
معجزه چه د احیاء ده په دوه لب بې
دلبرانو چه دعوی د دلبري کړه
را ته پاتې دا یوه مسلماني وه
ماوې زړه به دعشق راز لرم په زړه کښې
چه د زړه صبر دیار له سخه غواړم
که د نورو هوښیاري په عشق کښې پس وړي

د حیات او بقا هم د زمزم هم
دا افسر کلا به ستا نه دي دم هم
باغ بهار د سکندر دی ارم هم
« سکندر خان خټك »

زړه به سوړ په دیدن نشي د بلبلو
څوك به څه کاتوري زلفي د سنبلو
لکه نمر زما جبین دی د داغلو
که مې زړه په حلقه بند شو د کاکلو
صبح و شام ګرزي ښکاره په سر و منګلو
« کاظم خان شیدا »

ما لا ګل بوی کړی نه ؤ بهار تېر شو
په هیڅ رنګ په بېرته نه راځي وار تېر شو
لکه برق درخشنده په تلوار تېر شو
هم هغه رنګه تېز روپړی وار تېر شو
چه فلانی هم لکه ګرد و غبار تېر شو
« علیخان خټك »

اشتیاق مې د زړه مرګ و ته افزون شو
هك حیران زاته فرهاد دویم مجنون شو
د مرجان په طور روڼې مې لړون شو
له قانون او له شفی رنځ بېرون شو
« حمید »

لکه جیم په قلم ښکلی کاتبانو
شینکی خال دې مخاصل په بند یوانو
در پوهېږم سر به پرېکړي د خوارانو
لکه شمعه په زیارت د شهیدانو
« عبدالرحمان مهمند »

دانائي يې د دانا له لاسه یووړه
په چشمانو يې زما له لاسه یووړه
لاس په لاس د مسیحا له لاسه یووړه
دا دعوی يې د هر چا له لاسه یووړه
دا مې هم هغه ترسا له لاسه یووړه
دا خبره مې ژړا له لاسه یووړه
محبت مې دا دعا له لاسه یووړه
د خوشحال يې لا به خوا له لاسه یووړه
« خوشحال خټك »

ستا د زړه سختي مې سر تربايه و ليد نه
نو ره دنيا نشته چه څه وه را څخه خلقه
يار مي هغه وخت وي چه په شيه په سره تاسټ وو
ګل چه شګفته شي عندليب باندي زاري کا
تل ګونه و هلي هر زمان ساده اهو نه
سري لمبي بي بلي دخوشحال خټک په زړه کړي

سنګک به سينه دوړ کړي ستاله هسي سخته دله
وار په وار مي واده په دلبرو و ښند له
شمعې به ژړا کړه صراحي به خند پد له
نشته يو ه ښکلي چه ي ي و بو لم بد له
ما چه عاشقي کړه خود په ما به دا کېدله
سور خت يي اغوستي په دا لاري تېر بدله
«خوشحال خټک»

مست يم مي پرست يم رندي کړمه کړمه کړمه
نور شراب مي واده تور عالم و ته بخښلي
مود به څخني نه شم زه د ميو مستسقي يم
لار د محبت زه تل به روغ سلامت نه وم
څه وايي وماته حال دڅوک په هجران کښي
خلق راته وايي رنګ دي بيا زيړ شو عاشق شوي
دورد عاشق دادي چه په عشق کښي ملامت وي

واوره محتسبه ! باده خورمه خورمه خورمه !
لام وي مي محادلي يسي مرمه مرمه مرمه!
تل که هسي د کي يالي چښمه چښمه چښمه !
زه چه په دا هسي لاري تلمه تلمه تلمه !
نور خبر دار نه يم په زړه سومه سومه سومه !
هيڅ منکري نکړم خلقه شومه شومه شومه !
ځکه زه خوشحال ملامت وړمه وړمه وشړمه !
«خوشحال خټک»

توره چه تېر يېژي خو ګذاره اره کنه !
ولي راته وايي چه په ښکلو نظر مکړه
شيخ دي نمونځ روزه کا زه به د کي پيالي اخلم
نا وي چه زما د خولي بوسه اکه دا روده
ويني مي دزړه خوري مګر نور څه لره نه دي
څه ژړا فرياد کړي دشپي د تورو زلفو
خو د به ستا دمخه د ګياه غوندي خر کندشي
مي شته چنګ وني شته دخپل يار سره خوشحاله؟

زلفي چه ول ول شي خو خپل ياره لره کنه !
سترګي چه پيدا دي خو ديدار لره کنه .
هر سري پيدا دي خپل خپل کار لره کنه!
غوادم دا دارو د زړه پرهار لره کنه !
زړه زما پيدا دي تا خونخواره لره کنه !
نور تلي پيدا له دي ښا مار لره کنه !
ګل دلاله را وړه خپل رخسار لره کنه !
خپل باغ په لاس کښي څه ګلزار لره کنه!
«خوشحال خټک»

اکه مخ زما د سار دي نمر خوهسي وي کنه!
دعالم د بري خبري اور به اورتوري لښکر يي
بي دعشق له شوروشره چه هر ګز زما له سره
چه بي ريم عمل لا کا چه بي ورك كړي ځان پيد كا
تاوي درومه اوم مي زبر كړه بل سبق له زړه پار كړه
وهغه ته مي سر كوزدي چه معلوم ورته رموزدي
چه آزاد مربي وردرومي خپل مرادور ځني مومي
په يوه زمان ته يار دور شي راشي خو ګذاره

اکه زه په عشق کښي زبريم زبر خوهسي وي کنه!
زړه مي نه خوځي له ځايه غر خوهسي وي کنه!
نه ځي نور څه هر څه درومي سر خوهسي وي کنه!
ورځ دشپه دا هسي کر کړه کر خوهسي وي کنه !
تل مي نه يي په خاطر کښي زبر خوهسي وي کنه!
به خبره نه پوهيږي خر خو هسي وي کنه !
به هيڅا نه دي تړلي ور خو هسي وي کنه !
دخوشحال خاطر تېزبردي پرخو هسي وي کنه!
«خوشحال خټک»

د وفا خبر پیدا ران دی بل خوا دروغي شي / دا متاع د زمانې په دکان نشته
مګر ځان وسپاري خدای ته په امان شي / ګنه بل خوا ته د هیچا امان نشته
هغه یار به زه و کومې خوا ته غواړم / چې یې هیچېرې منزل او مکان نشته
دلبران که هر څو ډېر دي په جهان کښې / زما یار غوندې د نبر په جهان نشته
چې هم قد لري هم زلفې هم سري شونډې / دغه هسې رنګ آفتاب په آسمان نشته
عشق عاشق لره یو هسې ګلستان دی / چې وباغ و ته یې لار د خزان نشته
که مجنون غوندې په عشق کښې څوک صادق شي / د لیلی په دروازه کښې دربان نشته
دا نایاب به د رحمان په قال پوهېږي / داته کار د هر نا اهل و نادان نشته

«عبدالرحمان مهمند»

ستا په مخ کښې چې حساب د جمال نشته / ځکه ما څخه د صبر مجال نشته
ته د سرود مال وېره په ما مکړه / وېره ما څخه د سر او د مال نشته
روښنائي مې د چشمانو ستا دیدن دی / په دا کور کښې بل چراغ او مشال نشته
په جو یبار زما دسترګو سروته یې / په دا نهر باندې بل څه نهال نشته
مخ دې بې له خط و خاله هسې زېب کا / چې یې هیڅ حاجت په خط و په خال نشته
ستا په یادو کښې رحمان هسې مشغول دی / چې په زړه کښې یې نور هیڅ غم و خیال نشته

«عبدالرحمان مهمند»

ګنج و عقل زار شه د عاشق د څاڅکي اوښکي / نه خروار د عقل سه د عشق یوه دانه
تیغ دیار له لاسه په مري د عاشقانو / هسې لذت کا لکه د میو پېمانه
خدای لره به ورسم په سودا دیار له مخه / بل مقصود مې نشته په کعبه په بتخانه
څه که زاهد زهد کا د یو جنت دپاره / سر ښندلی نه شي په ور بل د جانانه
ګوره د منصور هسې به دار نه شي رحمانه / مکره دا د عشق خبرې مې سترندانه

«عبدالرحمن مهمند»

په ګلونو اواز ورو کړه بلبله ! / پرېښا نه پوهېږي ستا د شوره له غلغله
عقل و هوش عزیز تر هر څه ښندل نه شي / ته یو څه رنګه ډېر ګران یې دمل مله!
خدای دې د کاچېرې چوخ پېدې په بېهوشي / قدم ورو ږده درابېلو په ګل ګله !
ومطرب ته مینا وایي وایه وایه ! / دا معنائي پیدا کېږي له قلقله !
صدقه یې هم تر پسل عبدالقادر شه / څه قدرت لري چې وایي اه دل دله !

«عبدالقادر خټك»

وینځه که اصیله وي که توره وي که سپینه / ښکلې شي له حورو چې پرې ورشي د زړه مینه
شهد که څه نبات دی که شته شیریني نورې / مینه کله پې ګوري چې تر هر څه ده شیرینه
خیال بې د زلفینو لکه مار وربا ندې پروت دی / نه پرېږدي و زړه ته بله مینه چې ور ځینه
سل زخمه که وخوري توي به یو څاڅکي پرې نوځي / هسې رنګه وچه د صورت کا مینه وینه
خرب به یې بدل په بیداري خوښي پرې ویر شي / هر چه یې په زړه کښې د دلبرو مینه وینه
یار په هوادندي که د زړه مینه پیدا کړي ! / مینه هسې څیز دی چې نازدې لري کوینه
څه عبدالقادره ! په خوله مینه مینه وایې / خوډې لاو سچاره نده مینه نده مینه

«عبدالقادر خټك»

چه له خپله اشنا نه لری گډه — له نور چا به په نور څه لری گله
انگوری ترخه شراب ور اره بویه — میخواران له گبینه لری گله
چه بی تا یې غروم د بل و مخ ته — په دا خوی له ما نیمه لری گډه
هیڅ ایستادي یکښې ونکړتري پرېوت — له ناوکه یې مې زړه لری گله
چه جارو مې ستا د در د خاورو نکړه — ډېر زما له ما بیا نه لری گله
بد و بد و ته ښکار ېږی ښه و ښه ته — ښه له بد و بد له ښه لری گله
ښه که سرؤ تری قربان عبدالقادر کړ — بیا تري ولې یار له ده لری گله
«عبدالقادر ختک»

ننداره لره راځی چه پسی ځو نه — په اختر به ځلمی جونه کا سیلونه
ته به وایی مخ یې گل د پېغمبر شی — چه یې د به پسه مخ ووهی خالونه
چه په سیل د بهار د گلو گرځی — ځلمی گل به پگړی زدی په اوربل جونه
ځینی دواړه زلفې ډکی کا له گلو — څوك په غاړه د گلونو کا هارونه
زېړ او سره نمری اغوستی گلرخانو — وایی سبز و نې و نیول گلونه
چه گلو نه تولوی سندري وایی — شرمنده کا د بلبلو اوازونه
درست صحرا په خوشبوئي سره خوشبوی کا — په هغه ځمکه چه کېږدی قدمونه
چه له سیله را روانه شي و کور ته — گل لمن، بلبل یې نیسی آستینونه
چه له هسې ننداره نه ځان وباسي — شیخه ورك دي شه پېو خته خلوتونه
له لیدل د ښایسته ؤ یکښې نه وی — چا به څه کړه اته واړه جنتونه
که اوازدی که لیده د روح خوراك دی — نفسانی د ي باندي نکا غرضونه
تېر شو وار عبدالقادره! را به نشی — که زړا کړي که فریاد کړی که آهونه
«عبدالقادر ختك»

څه افسون دي په ما وکړ پریزاده — چه یودم نه یم خالی د تا له یاده
زړه مې ډك لکه سیند دی شعله بویه — که د زړه به فراد و کړم څوفریاده
بهار ـ ه ددي غرض مگر شا ـ ه کړي — ته یې لاس وروړي و زلفو ته شمشاده
چه اواز دي د تېشي په کهسار نشته — د شیریني په طلب لاړي فرهاده
په اسباب کښي مې زړه بند په اسباب ندی — د چمن په قید سرو ده آزاده
مهیا ورته قفس د ښاخ د گلو کړه — که څه رحم په بلبل کوي صیاده
چه په هرمنزل کښي سرخوری لکه شمع — د هغه لاري څه نفع ده له زاده
په سختی کله امساك د دولت کېږی — جوهر نه ځی په هیڅ وخت له فولاده
همیشه یې پیچ و تاب لکه جوهر وی — چه شیدا راغی تر دا حیرت آباده
«کاظم خان شیدا»

زه چه مست په لب دیاریم هیڅ حاجت د شراب نشته — اور د عشق مې زړه کباب کړ و هیڅ حاجت د کباب نشته
تمام تن مې و چ لرگی شو، رگ مې تار د ر باندي پرېوت — زیر و بم اواز تري خېژی هیڅ حاجت د رباب نشته
پر پرهار نمکپاشی کړی چه پرسش کړی له ما نه — حال مې خود ورته معلوم دی، هیڅ حاجت د جواب نشته
لکه مرغ نیم بسمل یم، تپش کړم په ځمکه باندي — ځان مې ور کړ ستا په عشق کښي هیڅ حاجت د قصاب نشته
«خوشحال شهید»

(c) ketabton.com: The Digital Library

سحر دا آوازمی غوږ پوست له بلبله
ستا خندا په ژړا کښي پسلم گله !

ترمستی یې لا لذت د خمار ډیر دی — ستا د ستر گو مستی بده ده ترمله
ښا یسته د زمانې د نیا پرست وی — په کوڅه کښې یې پل مه کښېږده بې پله
په چغلی مې ستا ؛ په یارمینه زیاتېږی — خو دې زړه هومره چغلی کوه چغله !
ساقی مې چه راکوی یې په قهقهه خاندنه — زده کړه دا د صراحی له قلقله
د لیدونکو په نظر کښې تفاوت وی — او که نه وی خبرجدا نه وی له کله
په پرېشانو اندېښنو خاطر پرېشان شی — جمعیت مومی خاطر له توکله !
چه ستا مخورنه حاضروی گل به گوری — دغه ستر گی دې دخدای نکابی گله
د مجلس روښنائی ته یې ته دی استی — کوم نقصان دی که صبا کړه ډېوه گله

دا دنیا په مثال پل د آخرت دی
تېرشه زر عبدالقادره لدی پله

«عبدالقادر خټک»

سرو که لیده شی د چمن تازه تازه — ستاحسن تری ویشم ماه من تازه تازه
زلفې دی سنبل دی یا ښامار دی په چندنو — یا دوا ده نافی دی دختن تازه تازه
گوره ستاله مینې زړه یې ټک دی ویښې وینې — رحم کړه شیرینې په کوهکن تازه تازه
ساز دی ښه مجلس دی ښه یاران دی سره جمع — وایه ای فاضله ! هر سخن تازه تازه

«فاضل»

۞ ۞ ۞

زه اول هم دیوانه وم ، دیوانه یم لا تراوسه — له دلداره همخانه وم ، همخانه یم لا تراوسه
له طفلی نه عاشق وشوم ، غم طلب او بلا کش وم — ددلبر د مخ په شمع ، پروانه یم لا تراوسه
زه هلک هم افسانه وم ، له عالمه بیگانه وم — ترخلو ښتو کالو تېرشوم بیگانه یم لا تراوسه
چه عشق په جانانه شوم ، له اغیارو کرانه شوم — تورو ښنه مې د سر سپین شو ، کرانه یم لا تراوسه
چه داخل دیار په صف شوم ، د تهمت د تیر هدف شوم — عام وخاص مې وائه ولی ښانه یم لا تراوسه
تل راضی یې په قضاوم ، هم صابر یې په بلاوم — عذر نلرم له حکمه ، بې بهانه یم لا تراوسه
د شیرین دلبر له لاسه ، ما شراب د عشق بې قیاسه — څوبې حده مې ډېر وڅښه ، فرزانه یم لا تراوسه

دا فقیر دولت یو مست یم ، د اشنا په مینه هست یم
په ازل مې شراب څښلی دیوانه یم لا تراوسه

«دولت لوانی»

۞ ۞ ۞

ناست یم ستاله لاسه زړه پاره سینه افگار ره — ته له مانه څه غواړې فلکه ستمگار ره
ته یو موش گیرك بې لایق نه یې د گلو نو — ولی بلبلان شړې کمبخته ! له گلزاره !
یار دې له ما بېل کړ تا خو هیڅ ښادی و نکړه — وایه څه دې وگټل رقیبه دل آزاره !
یو دې د هجران په تنا ره کښې لو غړن کړم — بل دې درقیب سینه رایخه کړه دلداره !

هر یو ګل یې خار شي په لمن زما څو خېژي
نه چې د وفا طمع کوي له سر و قده
غوڅ وي قلندر په تیغ د هجر کړی نیا زه!

څوك چې ستا په مینه کښې وما ته کا پندونه
زده مې که نادان په لاس کښېوهات له که ښیښه شو
او ښې دبا نو په سر چې را شي نه در ږېږي
نه شي څوك ساتلی سره بخرې په ګرېوان کښې
نه دی چا موندلی ښاپېرې په دو شالو کښې

چې صبا یې په هر ګل باندې طواف کا
د پتنګ په دود د ځان په سوو رضا یم
همېشه د ګل په بوی زه شمس الدین ځم
میل نه کا را ته باز د یار د سترګو

خوښ له وصله نه شوم د هجران له غمه زه
خلق را ته وایي چې زحمت دې لاد وا دی
سر دې په جهانه کښې د همه واډو ښا دیو
لوس په اه دې وروسته دخپل یار په غم اخته شم
غم دې له ازله په نصیب د عاشقانو
ما عبدالقادر چې دا غزل د فراق و وي

یو غواډم له یاره ښه دیدن تازه تازه
څکه بلبلان چغار کوي په تازه ګلو
یو زمان له مدحې د دلبرو مه در ږېږه
زړه چه درقیب زما په بد سره ښه کېږي
آه کوي له د له په فریاد له زېر ګلمه
بل فکر مې نه کېږي بې ستا له ګفتګو یه
مه کړه په جفا سره ازار د بلبلانو
سترګې مې خیره شوې چې ولاړ یې زه دې ګورم
زړه د یونس چوی ستا د هجر له سختیه

سیر د ګلو نو چې کوم یې له خپل یاره
سروبه هیڅ الیدلی نه وی میوه داره
مه کوه میرا! نوره جفا درب دپاره!
« قلندر »

واده بیفائدې زدې ابا سینه لره بندونه
نه شي څوك ایښو دای وښیښو ته پیوندونه
ندی چا بند کړی په ګیا سره سیندونه
ومې سول پاه سره د صبر درمندونه
وا خله قلندره! په میرا پسې کندونه
« قلندر »

زه هوس د هغه باغ لرم له شوقه
څکه مینه پر څراغ لرم له شوقه
په خپل یار پسې سراغ لرم له شوقه
تل په لاس کښې پردې زاغ لرم له شوقه
«شمس الدین کاکړ»

نه کړم په ګل مینه دخزان له غمه زه
لا به چې بی خلاص شوم د درمان له غمه زه
نه دي شم بې غمه د جانان له غمه زه
ډېر په زړه زهیر شوم دجهان له غمه زه
څکه ته خلا صېږم یو زمان له غمه زه
رشك به کړم په اوښو دباران له غمه زه
« عبدالقادر خټك »

بل در قیبانو ځانه کښېږدي تازه تازه
نه به مدام ګل وي نه چمن تازه تازه
تل دیاره وصفه کړه سخن تازه تازه
مکړه په ازار زما د ښمن تازه تازه
وا وره له بلبله ښه ګفتن تازه تازه
شیر شکري وایه له دهن تازه تازه
ښه خوبه وفا کړه انجمن تازه تازه
وکړه په دا لوری آمدن تازه تازه
ښه خوبه خپل مهر کړه غمجن تازه تازه
« یونس »

ښه مې ولیدل په سترګو واړه ښکلي چه تر واړو لاتېرى كا جمال ستادى
د دنیا په مخ به ډېر وي ښه مخونه چه ترهر څه ډېر لذت كا وصال ستادى
د واړه زلفې د حلقه کړې لکه لومې چه دانه دی په دالومه کښې خال ستادى
دواړه ښې ګلګونې سرې په دماغ درومي ګوره بیا څو مره وګړى پایمال ستادى
ته کشتن د غمزې کړه مه ودرېږه مقتولانو قبول کړى وبال ستادى
که همه دخلقو ښکلي سره تول شي خسته زړه مې په تولې کښې لېوال ستادى
چه دې څوك په کوخه تېر شي نور مېن شي چه تمام له عشقه روغ دى دېوال ستادى
که مثال د صورت غواړې ګوره میاشت ته چه پوره د دوه هفتو شي مثال ستادى
چه صبا بېګا یې لوندلرم په اوښو یادګاري را څخه پاتې رومال ستادى
څور یې بیا ردرسره نه بیایي دوړاندې چه په چم به یې تېرېږى محال ستادى
که په قهر یې شړې په لطف یې بولې چه یې نه پرېږدې په هیڅ کښې خوشحال ستادى

« خوشحال ختك »

مخ د یار شمس و قمر دري واړه یو دی قدې سرو صنوبر دري واړه یو دی
حاجت نه لرم په شهد و په شكر و لب دیار شهد و شكر دري واړه یو دی
که بې یاره په بستر د پاسه پروت یم نارو خارو دا بستر دري واړه یو دی
چه ودر او ود یار ته یې نظر کړم باغ بوستان اوډګه در دري واړه یو دی
چه غبار یې دکو څې را ندې راشي دا غبار مشك وعنبر دري واړه یو دی
خدای دیار له هجره هیڅوك خبر مکړه تاخت وقتل و داخبر دري واړه یو دی
هغه دم چه سړى درومي له جهانه توري خاوري سيم وزر دري واړه يو دى
قلندر که په رښتیا قلندري کا خان سلطان او قلندر دري واړه يو دى
په دکان د نابینا ؤ جوهریانو خرمهري لعل و ګوهر دري واړه یو دی
دا پیران دي عار زما له عشقه نکا پاك عاشق پیرو پدر دري واړه يو دى
په سبب د ظالمانو حاکمانو ګور او کور وبېنور دري واړه یو دی
غزاوشوه که خان ستا نې ورحمان ته بې هنرو ګاو خر دري واړه يو دى

« عبدالرحمن مهمند»

تور ګیسو د بې چندن پاندې ښامار دی توري زلفې دی سنبل دنو بهار دی
توري سترګې دې هوسئی دی خطا شوی چه وخرو ته پرتې په سنبل زار دی
توري وريځې دې لیندې پانه دې غشی عاشقان یې زخمی شوي په ګذار دی
مصفا تندی دې ښه دی تر بلوره بیدلان یې په سرونو خریدار دی
د غه خال چه دې دوړو څو په پوند دی دخطا دملك اصلي نافې تري جار دی
سینه پوزه دې غوټې د زنبق ده چه چاپېر ترې نورګلونه د ګلزار دی
ښا ګوښ د نسترن دی غوړېدلی د چنبې ترګلو به د واړه رخسار دی
سینه خوله که دې غنچې سره نسبت کړم د غنچې غوټې کله شکر بار دی
دواړه سرې شونډې دې ښې دی د سرو لعلو سپین غاښونه بې بها در شهوار دی

ښایسته زنه د سیب د سمرقند دی
چه خواږه یې تر ښاتو نه بسیار دی
صراحي د سپینو زرو سپینه غاړه
سیم اسا اوږې دې هم په دغه شمار دی
واړه تن دې د حلب تر ښیښې صاف دی
چه را زونه د درون ترې نمودار دی
سپینې لېچې دې ښکلي مصري تووری
چه خو تونه یې په غاړه سل هزار دی
د یاقوتو نیګینې دې سره توکونه
ځای په ځای دې په اوږو باندې قرار دی
چه مې ستا د تیو ښه ننداره وکړه
هغه ګلک په لذت ډک خوازه انار دی
د نامه غوټۍ دې ګل ده د ګلابو
کینډ اوښې د ګلو پاڼې پرې انبار دی
د نامه د ښکته دم و هلې نه شم
هم هغو زده چه خبر په دا اسرار دی
د پنډو تر صفت دې نه ز سپږم
ولې سپینې په سپینو الی تر چهتار دی
سپینې پښې دې د زنبق د ګلو پاڼې
دېښو ګوتې دې ګلونه د انار دی
تمام قد دې په مثال د صنوبر و نه
در پنده یې سم په مثل د چنار دی
سر تر پایه ننداره یې ځان دې جوړ کړ
ترتا جار واړه رانې د هند و بار دی
ستا مثال په هند و بار کښې را ښکاره شو
د لو یبا دانه یوه معتبر خروار دی
ته خو ډېر مهر کوی عمر دې ډېر ښه
دخوشحال خټک دې تش لیدل په کار دی

« خوشحال خټک »

عاشقي را باندې سوری کړې مرۍ
هیڅ مې نه د رومی بې باره تر مرۍ
څه اثر به یې د عقل وی په سر کښې
د هغو په سر چه کښېنې ښاپېرۍ
د مژګانو په پنجه مې زړه وکاږی
خدای د ترکو مستې سترګې کړې مرزی
علوفه به یې بې غمه نور څه نه وی
هر چه کاندې دخو بانو چاکرۍ
لانږ د صبر سبق مالره هم را کړی
که په عشق کښې څوک دغه طاقت لرۍ
خدایه څه دې د کوتوال په لاس کښې ور کړم
شپه او ورځ مې غنږ وی لکه تورۍ
په صورت مې نری تېره شوه ولاړه
تاچه دواړه سترګې تورې کړې نرۍ
د وصال د دلالان کوم طرف ته غواړم
چه بندی شوم د هجران په کچرۍ
نور د شمعې په فانوس کښې پټېږی
تاچه وا غوستې دخیال جامې نرۍ
زه رحمان په زړه نری کړم هغه جونو
چه یې ملاوې د وېښته په دود نرۍ

« عبدالرحمان مهمند »

دا چه مست په میو راغی یار د چا دی
بیا به تاخت کا په کوم غولی وار دچا دی
چه زړه سوی یې د حرم په صید هم نشی
دا بېدرده بیصرفي ګزار دچا دی
ما خو نه دی څوک پیو جهی ازار کړی
دا چه ما ازاروی ازار د چا دی
چه یې درست جهان د مخ په رڼا زیست کا
دا آفتاب غوندې روښان رخسار دچا دی
چه بلبل یې رسېدی تر ګلو نه شی
دا د ننه په حرم ګلزار د چا دی
چه هیڅ ترس په زړه کښې نه لری رحمانه
دا نا ترس او بې پروا ګزار دچا دی

« عبدالرحمان مهمند »

سپین رخسار او مشکین خال یې سرخم دی
یا محمود او ایاز ناست سره همدم دی
که دې مخ په زلفو پټ دی باک یې نشته
د حیات اوبه هم پټې په تور تم دی
ستا له زلفو له رخساره له سرو شونډو
پیدا شوی شام ، شفق او صبحدم دی
په دهن کښې دې غاښو نه تجلی کا
یا غوټۍ چه په غنچه کښې د شبنم دی

نه چه اوس ز ما زړه غوڅ ستا په غمزو دی
چاره، غوښی له قدیم سره په غم دی
بی ژړ ا چا تــه نه گــو ری سیاچشمــه
د نرگسو غوړ یـدـه د جوی په نم دی
ر ا حت ندی چا مو ندلی بی ز حمته
ستا جفا او و فا دواړه منقسم دی
ستا د حسن د تعریف لـه بر کتـه
د رحمان د شعر کوکی په عالم دی
«عبدالرحمان مهمند»

❀ ❀ ❀

زه که پر نـگ بدیم ښکـلیه! عا رولی له ما کړې
چاري د قسمت دی، زه یې زشت ته یې زیبا کړې
یو ځـله بیا راشه یـه گـلونو گذر و کړه!
ای د صبا باده! چه بیا نغښتی غنچې وا کړې
گـل دې په هجران کښې سل ټوټی خپله سینه کړه
سرې دې له فراقه لاله ستر گې ږړدا کړې
ولی لـه شیدا بلبلی مخ جار باسی گـلـه!
ته به دا خوبی هم دده نار و رسوا کړې
لاخوشبویی ور کـا چه یې واچوی وا ورته
زه به تنا زیاته کړم که ته زیاته جفا کړې
ته د حسن نمر یې دانو ښکـلی لـکه ستوری
گـل به کـالعدم شی که ښکـاره خپله لقا کړې
«عبدالقادر ختک»

خوښ یم تر ابـده د سا قی لـه میخا نی
خورم شراب د مینې د کې د کې پیمانې
قدر د بلبل چه پاتی نه شو په گـلزار کښې
جوړې شوې په باغ کښې د زاغانو اشیانې
سپینو ستر گو د ر راوښو واړل یـه خاورو
نـه یې وساتلې یـه پښه کـښې د ر دانې
هر ساعت چه دمه کـا سنگـار د یارد زلفو
وخېژی تر زړه زمـا غـا ښونـه د شا نې
هیڅ حاجت مې نشی یـه شیخـا نو ملایـانو
ور کې شه بیځـایـه د پښتون د پرې ستانې
تل مې لیونی عوندی څوك نه پرېږدی و کورته
ځای رالره نشته یې د یا ر لـه استا نې
هرچه یـه ازل وی هغه د ی زما یـه برخه
څه لره نور زه کړم شکـایت د زما نې
مرگ د شمس الدین چه ددلبرد یاده نه ځی
شپه ورځ بی تړ لی د ی یـه گوتو نښانې
«شمس الدین کـاکړ»

ما په خوب کـښې ځان ملنگ لیدلی دی
د زړه رخت مې په عشق رنـگ لیدلی دی
اوس لـه ویرې یـه کو څه ور تلـلی نه شم
مـا د مستو ستر گو جنـگ لیـد لی د ی
غم و ښکـلې توري راغی که مې پرېږدی
ما خـلا صی د ستا ترخنـگ لید لی د ی
ما بـیـگـا شپه د یا ر مخ لید لـکـه شمعه
دا خیل ځان مې پرې پتنگ لید لی د ی
د ا مطیع پـه سحر ځـکـه ځـکـه ژاړ ی
چه خپل حال یې دهر بد رنگ لیدلی دی
«مطیع الله پیرخیل»

مینه د خوبانو نـام و ننـگ لر ې کوی
تش دیدن د ښکـلیو د زړه زنـگ لرې کوی
تل آرزو لرم چه به یې حال و یارته وایم
کـله سپی غماز لـه یاره څنگ لرې کوی
خوښ د معشوقو هغه عاشق وی چه بی ننگ دی
ځکه هر ملنـگ لـه ځانـه ننگ لرې کوی
خدای په دواړو کو نو هغه ړوند په نور لیمه کړه
څوك چه ستا له شمعی ما پتنـگ لرې کوی
یار مې په شړل ندی راضی زه پرې بوهېږم
سپی غماز له دره ما یـه جنگ لرې کوی
بس کړه ای ناصحه! تور ځیگر را باندې مه خوره
کـله مست بنگی له ځا نـه بنگ لرې کوی
بل شغل مې نشته په زړه بـی دیار له مخه
عشق پوهېږې رنگ دی چه بل رنگ لرې کوی
«مطیع الله پیرخیل»

(c) ketabton.com: The Digital Library

زړه مې د دلبرو تورو زلفو ته هوس کا
مرم د خدای د پاره په شتاب شتاب رادرومه
ځم د یار په لوری په هواهوس خوشې کړم
هر څوك چه طالب کا پته نه ده دا خبره

ګوره دا په ځان خونی تورمارله وردرومی
چېری هم طبیب ورو ورو بیمار لره وردرومی
ذوق کاندې بلبلې چه ګلزار لره وردرومی
هر کله مطلوب و طلبګار لره ورد رومی
«خوشحال ختك»

خوږې شونډې دې شکرې نه دی څه دی
چه تسخیر په تورو سترګو کا د زړونو
چه د زلفو په زنځیر یې زمری بند کړل
چه د باغ سرو یې پسته تر قامت ده
وایې نورې مینې لرې کړه د زړه نه

ښکلی غابس دې مرغلرې نه دی څه دی
سیه چشمې سحر ګرې نه دی څه دی
هوسی سترګې زړو رورې نه دی څه دی
ښیښتنې په قامت سترې نه دی څه دی
ستا د مخ په دور لرې نه دی څه دی
«خوشحال ختك»

یار په ستمونو د خپل یار نه زهیر ېږی
څو کبر لو یی ده و خوبانو خدای ورکړی
څه شو که تری سله ځله ځار ېږی په ساعت کښې
ښه رنګ یې بدرنګ کا چه پری والوزی پوخته
ګرانې دی هر ګوره نوې چارې نو آموزته
زردی چه خبر به شی د سترو له احواله
سرغواړه له خدایه خولی ډېری دی فاضله

سترګې د ښو په درانه بارانه زهیر ېږی
هیچېری بی زړه په عاشق خوارنه زهیر ېږی
ګل د بلبلا نو په چغار نه زهیر ېږی
زړه د خزان ګوره په بهار نه زهیر ېږی
هرچه مدام می خوری په خمارنه زهیر ېږی
هرچه د ویښتلو په آزار نه زهیر ېږی
هرچه غم د سر کا په دستارنه زهیر ېږی
«فاضل»

چه خدای په بت مین کړم که داعیب دی هم وی دی
عالم وایی عاشق شوې زه سوګند خورمه چه کله
کافر یم که یی و باسم هغه ساعت له زړې
که ستا کوڅه جنت سره څوك سمه راته ښکېږدی
چه ځوان وم دایم زوړ شوم په ربتیار ښتیاخبرو
شیخان او زاهدان واړه په پسی شا ویل کا
که نور په صهبا مست دی زه خوشحال په خرابات کښې

سجود که روشن کړم که داعیب دی هم وی دی
درست خلق دروغجن کړم که داعیب دی هم وی دی
ستانوم چه ځنکندن کړم که داعیب دی هم وی دی
کوڅه به دې وطن کړم که داعیب دی هم وی دی
عالم د ځان دښمن کړم که داعیب دی هم وی دی
په مخ یی مبرهن کړم که داعیب دی هم وی دی
مستی یی په دیدن کړم که داعیب دی هم وی دی
«خوشحال ختك»

په ما غم دی واړه ستا د مینې مینې
اندرون ګو ګل می درست دو ینو ډك شو
بیا دې نوی پرها رو نه په ما روغ کړه
په ژونډون یی څه احسان را سره نکړه
زه دې درست له باغه وا پستم دلبره
تورو زلفو دې خوشبو په کړه ملکو نه
خماری سترګې دې د واړه ښنه زمری دی

زړه مې درست پاره پاره شو وینې وینې
ظاهری جامې اغوستې سپینې سپینې
لرغونې مې لا روغ نه دی ځینې ځینې
څه پکار دی که یی کړی په مړینې مړینې
تورزاغان پکښې مېوی خوری خوړینې خوړینې
د واړه ګلو ښتی دی دمښکو چینې چینې
د خواجه محمد و مرګ ته وړینې وړینې
خواجه محمد بنګښ »

نه به څوک بې ناچارۍ وطن پرېږدي
نه به روح هرګز په خوښه بدن پرېږدي

که ستا مخ یو ځلې ووینې په سترګو
بت پرست به نور سجود د وثن پرېږدي

د یوسف غوندې به خوځښې پېروان کا
که د زنې چاه ته زلفې رسن پرېږدي

که دې ولیدې سرې شونډې جوهریانو
په یاقوت پسې به تله د یمن پرېږدي

که د لبر په دا ښایست لاړ شي چمن ته
د خولۍ دعوې به ګل د چمن پرېږدي

«کامګار»

چې یوه ګړۍ په جمع زړه ښه مخ وته وګورې!
که درسته دنیا ستا شي هم څه نده دا تر پورې

داخوی زما قدیم دی څه ماوس نه دی راوړی
چې بې د زیبا مخه رانه خس دې څار ې نورې

د خلقو تهمت یو سر دجهان غم نه بل سر
هم ته به مې له هسې رنګه سختې بلا ژغورې!

دا اور چې په ما بل دی د خپل یار له جدائي
نه ګرم نه ملامت یم که تل وینې ژاړم تورې

آشنا ته وایه نشي نا آشنا به څه خبر یږي
دا راز چې له ما نه دی اوریدلی خپلې مورې

ناوک یې دمږګانو دابرو په کمال جوړ کړ
خدای زړه چې به د چا ترزړه ګی وزی پورې وورې

ښه باز دې دخوشحال خټک خاطر په لاسو کبوت
په قدر ې خبر شه چېرې نه په لېږې پلورې!

«خوشحال خټک»

شنه خالونه چې د یاسه پر جبین زړدې
دا زما پر زړه دا غونه آتشین زړدې

د عشق اور مې وېلوی د زړه ګی شمع
بېهوده مې پر موم نقش د نګین زړدې

مادې خیال له فرش کړی تور لېمه دی
ته بې نیاز په قدم ولې پر زمین زړدې

په شپه حال د مهجورانو په یاد راوړه
په راحت چې سر له نازه پر بالین زړدې

«پیر محمد کاکړ»

❀ ❀ ❀

ه: موضوع ګانې

(۱) ـ مخ:

بادې لاس په پلو کښېښوده سره رېږدي
ګل یې مخ وته نظر کا خوله یې رېږدي

«خوشحال خټک»

د پرې ښکلې جوړه ما لیدلی دی په سترګو
روند شم که به تا غوندې په حسن بله وه

زور د غاښو مه کړه مخ یې صاف تر آئینې دی
زخم به پرې وشي په ورو ورو یې ښکلوه

عمر به یې لنډ شي که ئې تار د زلفو کم شي
فهم کړه ای ډمې! ږمنځ ورو ورو چلوه

«عبدالقادر خټک»

ای چې په مخ وړې خو نې له ور ده
خالي یو دم نه یم د ستا له در ده

ته بې آسیبه بهې، سیب او سې
که تر نارنج مې ښې خپر ده زر ده

«عبدالقادر خټک»

که مخ دې نمر کړم د نمر کړه وده نشته
که یې سنبل کړم سنبل مشکین نه دی

«عبدالقادر خټک»

د هر هوس لرم دا ستا د مخ و ګل ته
زه بلبل پسې الوته کړم که بد نه وړې

«شمس الدین کاکړ»

(c) ketabton.com: The Digital Library

سپین رخسار دی ستا کعبه د عاشقانو
تور زلفې غلاف ئې نه دا اطلس
«میا نعیم متی زی»

دا په خوب کښې را ښکاره شو د دلبر مخ
که په ابر کښې ښکاره شو د قمر مخ
چه یې و لیدو دا ستا جوهر د غاښو
پټ له شرمه په خپل آب کښې کړ گوهر مخ
له حیا دی غټ و مخ ته کتی نشم
کله لید په خوږو سترگو شی د نمر مخ
« قلندر »

دا دې پار خو دی، خو له نیولی
که لا له گل دی پر خپې و هلی
دا دې سرې شونډې که سپین غاښونه
که لعل و دُر دی سره پېیلی
«خوشحال خټک»

ډېر مې ستا و مخ ته و کا ته موړ نشوم
اور به څو پردې نا بوده دنیا وبا ډم
«شمس الدین کاکړ»

لکه مخ زما دیار دی ای باغوانه!
په درست باغ کښې یونسرین هسې لرې!
«خوشحال خټک»

مخ وته یې، گوره چه په مخ لری خالونه
څه عجب زیبا دی لکه گل د پیغمبر
«خوشحال خټک»

(۲) شونډې او زنه:

د خولې ویل دې واړه نبات دی
خوا زه دې لا د کنځلو زبات دی
څوك یې چه ښکل کا سخ د هغو دی
شونډې دې دواړه آب حیات دی
«خوشحال خټک»

بوی به ستا د محبت ځنې روان شی
که یاره مې د نافی په دود تېتر کړې
په ناز کو شونډو بار د پانو مه زده
خدای چه شونډې سرې بې پانو در ته در کړې
«عبدالقادر خټک»

غنچه خوله چه یې نقطه مو هومه ده
څه عجب که په خندا کښې شی دره نیمه
«پیر محمد کاکړ»

په سرو شونډو کښې یې روز دی هم او به دی
دواړه زیست کا په یو ځای کښې بې جداله
«دالپوری حافظ»

که څوك و وینی د استاذ نخ پر آب
زړه یې و وزی د سینې لکه حباب
«عبدالله پوپلزی»

چه یې خیال د زنخدان وزړه ته تېر کړم
په کوهی کښې گذار کاندې اسکورلا
«میانعیم متی زی»

هغه شونډې چه ځائی د پانو سرې دی
هغه شونډې، څه حاجت لری وپان ته
«خوشحال خټک»

چه په خیال د سرو لبو د شپې خملم
هر سحر شا څی ځما تر بستر و ینی
«عبدالله پوپلزی»

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۳)- بوسه:

چه بوسې د جفا جو یو د خولې اخلې
ګویا اخلې د یاغیانو قلنګو نه
څوك مایوس څوك په امید دیار دوصل
څوك پراته غاړه غړۍ په پالنګو نه
زه خوشحال د آهو چشم مینې سر ګرم
د غرځه غوندې په هسې ګړ سګو نه
«خوشحال خټك»

چه د یدن دمین وکړمه تازه شم
لکه کښت چه په باران سره اوبه شي
په ارمان د هغه وخت یم دریغه دریغه
که د زني سبب یې بیا زما په خوله شي
«خوشحال خټك»

څوك چه زور سره ښکاره کا وزیاتېږي
که پخپله بوسه را کا زور به نشي
«خوشحال خټك»

مګر تا سره سامان د سلطنت دی
چه په هوډ مې سپینه خوله غواړې خټکه
«خوشحال خټك»

څو مې یاد دهغې خولې دمچې خوند دی
نور مې ګل له د له هېر دی تلذذ
«خوشحال خټك»

سر به در کړم مچه را کړه ښه سودا ده
که یې ته په بها پېرې زه یې پلورم
«خوشحال خټك»

په رښتیا ړ ماته و وایه طبیبه!
چه د رنځ به یې صحت وی که به نه وی
سپینه خوله که بې ریباره وز پیشکش کړم
په خوشحال به مې منت وی که به نه وی
«خوشحال خټك»

دادی هغه اوچه په هجران کښې پسی ته مرې
اوس یې په وصال کښې دواړه لوریه ښکلوه
«خوشحال خټك»

دصبا باده! ګزر په چمن بیا کړه
په چمن کښې رنګا رنګ ګلونه وا کړه
زه خوشحال کمزوری نه یم چه به ډار کړم
په ښکار ناري وهم چه خوله یې را کړه
«خوشحال خټك»

زړه مې تخمځ کېږی دسپین مخ وښکلول ته
لاس یې لر بر کېږی دزلفینو ونیول ته
زه چه ځنې سوال دبوسې وکړم راته خاندی
یا به زړه راضی ده یا پروانه کاوین ته
«مطیع الله پیرخیل»

چه یې تل دمخ ثنا وایی خوشحاله
په صله مې سپینه خوله درته بخښلې!
«خوشحال خټك»

دبوسې وعده دایم صبا برات کا
زړه به څو کاندې تازه په دا وینا کښې؟
«اشرف خان هجری»

بیا حانث په سپینه خوله شوم د خوبانو
قسمو نه مې نا صح ګڼل عبث
«میا نعیم متی زی»

هغه چا چه ستا دلبو خوازه نوش مکړه
په خو زو یې د حلوا نشته غرض
« یونس »

که هز ار ځله شېخی کوی خو شحاله
که ښه ښکلی در نژدی شی نو یې ښکل کړه
«خوشحال خټك»

(c) ketabton.com: The Digital Library

٤ - ستر گی :

مست دهغه مخ یم چه مخموری اری ستر گي — هسی یري غو څیږم وایی توري لري ستر گي
یار مي په ښایست کښي بی نظیره بی مانندی — لا په درست صورت کښي د پرمشهوري اری ستر گي
ناست دی لکه ځری رقیبان وخوار عاشق ته — لکه ستاله مخه هوري دوري لري ستر گي
هرچیرته چه ته یی هغه اورته می نظر دی — هرچرته چه زاني شاهین هوري لري ستر گي
« خوشحال ختك »

ما یی خیال لره ابلق د ستر گو زین کړ — قدم نیز د ی په ر کاب ز ما د ستر گو
« عبدالرحمن مهمند »

خار بندی می د ښو کړه تري چاپیر ه — گوندي خیال دیار په ستر گو کښي حصار کړم
« عبدالقادر ختك »

لکه ما دعشق په تیر ځا ن شهید کړ — چه مي نه رسی د صبر په کفن لا س
مر گئ دژوند زما پوښته له مړاؤ ستر گو — په رسا گذار یو هیښری د تور زن لاس
« عبدالحمید مهمند »

کښی ورونی کوزبانه چه دي را یاد شی — کاږه غشی مي تر ز ړه لوښری آ زاد
« پیر محمد کاکړ »

نیمکښو دی د غمز و توري تیر ي ستا — پري به غوڅ شی هرچه کاندي ننداري
« میا نعیم متی زی »

باز دیار دستر گو دمږ گانو په پنجو کښي — دی لکه تنزری په چنگ و ړی ز ما روح
« میا نعیم متی زی »

د اشنا دتورو ستر گو په تعریف کښي — نـه ه کمه شا عر ی لـه ا جتها د ه
« میانعیم متی زی »

خو دیار بیماري ستر گي خدای خونی کړي — گـنه خون کـله کـو لی شی بیما ر
« عبدالرحمان مهمند »

خپلو ستر گو فتو ی در کړه چه مي وژ ني — حیراني ده پر دا لو ستو د مکتب ستا
و کوثر ته حاجت نـه لر ی د خپلو — چه جام نوش کا څوك دمیو لبالب ستا
« مرزا حنان »

زړه مي رم خوری له سیني پر خبر نه یم — دا د ستر گو باز مي بیا راځی وښکار ته
« مرزا حنان »

یل یی په جها ن کښي مـو ند ی نشی — عاشق تـله د یا ر په لوری په لیمه کا
« عبدالقادر ختك »

بی د یار له مړاوو ستر گو چه کج گوری — گـنه نـکا رنځورا چا ته جواب سخت
څوك د صبر ارام نـه غوا ړی په عشق — د ازل کاتب دی ښکلی په دی باب سخت
« عبدالحمید مهمند »

عجب نده که وحشی د کوه و د شت شی — هرچه زړه د آهو چشمو سر ه مل کا
« پیر محمد کاکړ »

روهي گلمونه (٥٢٥) ب سردار محمد ، ح سراج الدين ، ر فتح محمد ، ن محمد نعيم ، ه اجرائيه پښتو ټولنه ١١-١٠-٢٥ ع

۵- غـابښ

په آوزو دسپینی‌خوالی یی په بوستان کښې
نرگس پیاس پر سر نیولی ده پیاله

چه یی ولید ه خندا د سپینو غابنو
له شبنمه لمن د ښکه کړه لا له
« شمس الدین کاکړ »

په ر نـا د سپینو غابنو یی خرم و م
وا قف نشوم د هجران د شب له دا چه
« پیر محمد کاکړ »

٦- غوز اوپوزه :

در په غوز کښې د مهرو هسی ذیب کا
لکه بر ښنی په سحار کښې ستار ه
« مرزا حنان »

چه الماس دلمندرو زا نگی په غوز کښې
کو اکب کا په اسمان لر زان حبیب
« میا نعیم متی زی »

چه له غوز وئی مقصو د مو می لښتی ده
چه له پوزې یی مراد مومی لونګک دی
« خوشحال ختک »

سپینه پوز ه دی غوټی د زنبق د ه
چه چاپیر تري نور گلونه د گلذار دی
« خوشحال ختک »

۷- خال :

مخ وته یي گوره چه په مخ لری خالونه
څه عجب زیبا دی لکه گل د پیغمبر
« خوشحال ختک »

زه حیران د اعتقاد ورځو په نور خال یم
کافرخه‌رنګ‌سجده کاندي‌په‌محراب کښې

گل ددېري باریکی په شبنم خوړ شی
نازک زړونه بد وي په صاف جواب کښې
« عبدالرحمان مهمند »

مشکین خال دي په سرولیو هسي زیب کا
لکه مهر په مخ ن د در مر جا نو
« عبدالرحمان مهمند »

لکه عکس د اسمان چه ار به شني کا
زړه مي شین شوستا دشنه‌خال له‌لاجورده
« شمس الدین کاکړ »

چه ز خال و خط خبر ی یکښی نه وی
د عشا قو یکبار د ا ترا نه نه د ه
« قلندر »

شنه خالونه چه د پاسه پر جبین ز د ي
دا زما په زړه دا خونه آ تشین ز دي
« پیر محمد کاکړ »

شینکی خال د وروځو منځ د مهر و یا نو
هم محراب دی ؛ هم منبر دی هم خطیب
« میا نعیم متی زی »

زړه مې ځکه په سل ژبو ګفتګوی کړي
چه شانه وهي په زلفو د نګار لاس
« عبدالله پوپلزی »

په لښکر د تورو زلفو یې تالا کړم
خدای دې نه کا حال کمان کفر د چا
« میا نعیم متی زی »

خیال د زلفو د رخسار زما په زړه کښې
زر عو نه کړه تر سنبل او سره ګلاب
« میا نعیم متی زی »

زانګې پکښې زړونه د عاشقو سره په ویښو
ته چه چیرې کینږدې سره ګلونه په اوربل
« میا نعیم متی زی »

کفرستان د شاه د تورو زلفو ګوره
چه په څه ښائي تاوېږي وایمان ته
« خوشحال ختک »

که خوک وايي چه مار کله په کټ خېږي
زه خوږ لیدلی یم په کټ د زلفو مار
« عبدالرحمان مهمند »

که اوره لکه شانه شم پرې نه یې نږدې دم
که د تورو زلفو تار په لاس را کښېوت
« مرزا حنان »

توری زلفې دې په لیچو باندې زانګي
ښامار ان دي د چندڼو په ښاخونه
« خوشحال ختک »

دار بل یې هر یو تار یې زړونه بند دي
مشاطه ور باندې نور یسې په تارو
« خوشحال ختک »

که د دیدن حج اکبر کوې تلو اراوه که
چه پر سپین مخ باندې د زلفو تور اطلس لرم
« صدیق آخند زاده »

۸- زلفې:

که بل مار چیچلی په لاس یا په پښو کاندي
په زړه خوله لګوي مار د تورو زلفو
« عبدالرحمان مهمند »

رحمان ستا په مخ بې ځنو وهم مین دی
ښه و دم د وز ته کښېښو د اُم په څه
« عبدالرحمان مهمند »

ډک مې د نشه لړمون په اور شیو
زړه سمندر دی پکښې یې کوز شو
چه ستا د تورو زلفو په رنګ دي
له بخته خوښ یم چه بخت مې تور شو
« عبدالقادر ختک »

په لیده یې پېچ وتاب شم نه پوهېږم
څه بلا ده د شوخ چشمو په کار کښې
تر حلقو د زلفو مخ ئې معلوم میږي
که ګلاب راته ښکاره شو په سنبل کښې
« مرزا حنان »

زه مین په هغه زلفو په رخسار شوم
چه سنبل ورته خجل دی ګلاب هم لا
« پیر محمد کاکړ »

خو دیه خو دي کله زلفې په مخ زانګي
واړه زهر دي چه څوزې په تور مار کښې
« پیر محمد کاکړ »

(c) ketabton.com: The Digital Library

خیال د زلفو یې د زړه په چیدا کیږی — دی کیمی یو ښ ښکته شی تور حجاب
« عبد الله یو پلزی »

۹- خندا:

په بار بار د خندا منت را باندی — چه په مادی نظر وشو په خندا شوی
«خوشحال ختك»

کله کله په خپل قهر لکښ مسیږی — لکه خو کې په هندو بار کښ دینداری کا
«شمس الدین کاکړ»

تبسم یې له دښمنا مه سره زیب کا — قدر ژیات لری ترخه چه شی شراب
« مرزا حنا ن »

۱۰- لاس:

دا محما د قاتل لاس دی نه یو هیزم — که تر باغ وتلی لاس دی د سرو گلو
« عبد الر حما ن مهمند »

کوم دلبری زړه په سرو منگو لوړی — چه لرمیو ن د وینو د کې دی د حنا
« شمس الد ین کا کړ »

سره نو کان دی د سرو گلو په څېر زیب کا — د واړه لاس چه دی رنگ کړی په حنا
«پیر محمد کا کړ»

۱۱- حسن:

ته په دا حسن د گل غوندی پیدا یی — یو ری مور که ښا پیر ئی یی راوړی
« خوشحال ختك »

زه رحمان د هغه حسن تنا خوا ن یم — چه جر گه د عاشقا نو وی پر پنده
عبدالرحمان مهمند»

ستا دحسن د آفتاب له گرمه خو یه — لکه گل په نمن یت تازه شبنم ودم
« شمس الدین کاکړ »

یو یکښ مخی د قند هار د کښلو نښته — کښلی د کشمیر که دلا هو رو د کابل
زړه د شمس الدین په حساب سره دری ځای کړ — یو طرف دي ټیك شو بل دی نته پل چار گل
« شمس الدین کا کړ »

خو برو نی یی دلبر ئی څه په کارنده — لکه ونه بی میو ی په پانو پو ره
« عبدالرحمان مهمند »

توری زلفی نښته خالونه سره رخسار — ښه طوطیان دی سره گلونو تور ښامار
«یونس»

۱۲- جامه او گانه:

ارغوانی جامي یی واغوستي رحمانه — بیایي جوړ کړه ستا دقتل اسبابونه
« عبدالرحمان مهمند »

دعقیق د آب په رنگ یی تن معلوم دی — هر ورخ چه جامه واغوندی گلنار
« مرزا حنان »

نور د شمعې په فانوس کښله پټیږی — ناچه واغوستي د خیال جامې سری
«عبدالرحمن مهمند »

درسته‌دې له‌خپل‌غریو واېستم خوشاله
یودغادې هارمې د ګلونو مه‌شلوه
« خوشحال ختك »

وښې

داهلال‌دی چه‌لیدل‌شی په‌شفق کښې
که‌پلاس د ګل‌اندامې سپین‌وښی‌دی
« عبدالرحمان مهمند »

۱۳ ـ عیش، اودعشرت‌سامان:

دنیادار کړه چه نه‌وی ښې دلبرې
اوردې پورې ددنیا په‌ملك ومال‌شی
ارمان دادې چه به زه همیشه نه‌وم
همیشه په‌سره ګلونه کال په کال‌شی
د ګلونو وخت‌تیرېږی ساقی! ګرم‌بی
که دجام په د ګولو دې اهمال شی
« خوشحال ختك »

* * *

ساقی! پورته شه‌دمیو جام تیار کړه
عمرهیڅ معطلی نه کوی‌تلوار کړه
که‌غمخوار غواړې‌په‌غم اوپه‌اندوه کښې
ښېښه د که د شرا بو اختیار کړه
هغه‌خوك دی‌چه‌تهمت پرې وایه‌نه‌شی
غوزیه‌هیڅ‌ابا ندې‌مه‌باسه‌خپل کار کړه
« عبدالرحمن مهمند »

* * *

غنچه‌غټوه شراب‌ساقی! بیاپه‌ارمان کړې
عندلیب ناری وهی چه‌بهار درومی
« عبدالقادر ختك »

* * *

ساقی وخت دنوبهاردی شراب راوړه
دشرابو سره نقل دخولې مل کړه
« خوشحال ختك »

رباب

په‌آواز مې‌یې دزړه پرهار ګانه‌شی
مېن ځکه د رباب په زیرو بم یم
« عبدالقادر ختك »

له مزینه زړه مې نرم او از خېژی
ځکه‌خوښ لګه‌رباب په‌زیروبم‌یم
« عبد القادر ختك »

باغ د ګلو نو ګنج د کتاب وای
رودوسرو دو نقل‌و شراب وای
ښې‌ښې محبو بې ښه ښه اصحاب وای
خو بې د عمر وخت د شباب وی
« خوشحال ختك »

شراب

زمایار په‌خوب ویده دی چه‌ویښ نه‌شی
په‌پیاله کښې ساقی! مې‌تر پوه‌ورو
« عبد القادر ختك »

ګله! ته چه د بلبلی مغ جار باسې
مګر ستاپه‌خیل‌ښایست امیدمدام‌دی
نور چه تل د ګې پیالې تشوی ښه‌دی
په‌یوه‌پیاله خوشحال‌ختك بدنام‌دی
« خوشحال ختك »

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا ګلګون شراب د کومې میخانې دی
چه صوفي یې په جرعه سره مدهوش دی
بیا به دا ګلونه نوی میخواری کړه
د بلبلو په اواز کښې دا سروش دی
« خوشحال ختک »

د رحمان شراب له عشقه
نه انګور نه له عنبه
« عبدالرحمان مهمند »

د ګلو نو میو ناوې راسته ناسته
زنګاری کمیس اغوستې د مینا دی
« عبدالرحمان مهمند »

شیه او ورځ په دا زه مستغرق یم د شرابو
وینم یکښې هردم د خوبانو انعکاس
« قلندر »

په تاخیر کښې افتونه پیدا کیږی
معطل مه کوه ساقی! په دادو مل شه
« عبدالقادر ختک »

یو نفس د یاد پیاله له لاسه مه ږده
دا شراب حقیقی نه لری خمار هیڅ
« دولت لوانی »

نن هغه شراب حرام دی
چه یې کا زی له انګوره
« شیخ دولت »

ای ساقی د جام په ور کړه سستی مکړه
کاشکې یوهم پاتې نشی هوښیار دریغه
« دولت »

۱۵- بیلتون :

ګیج ر نا د نمر خپره شوه
زما یر کور د ویر تاره شوه
د بیلتون ورځ تور ه تیاره شوه
غمږ شونا خا په چه بیلتون راغی
زده می له دی ویرنی سین دی
په زړا ژادم خه ما ورین دی
زر غون له او ښو می سادین دی
په نوال نوليږم چه تاخون راغی

❀ ❀ ❀

نه به بیا یم نه به بیا راشی
نه به تیاره شپه زما رنا شی
نه به ښه شی راته بخلا شی
بیلیږې پیری اوس دیون راغی

❀ ❀ ❀

د ښنبتن یار دی هیر مو نکړی
آغلیه مخ چه په یا نه کړې
اور بل دې پر ښو وی وا ته کړې
په ما د بل اور کړوون راغی

« دا شعر د شیخ تمین بن کاکړ دی چه، د ۵۲۵ ه په حدودو کښې ژوندون کاوه »

❀ ❀ ❀

وير مې زده سوری سوری کړ
راته و ګوره ملو کې ! !
په بیلتون کښې دې و باسم
له خوږ مینه زندګی کوکی
راته وګوره ملو کې !
راته وګوره ملو کې !

د بلبلتون او رونه بل دی ‏ ‏ هر ګړی مې زړه کې سوځي

لیونی یمه د مینی ! ‏ ‏ سوځم زه لکه پیلوځي

راته وګوره ملو کی !
راته وګوره ملو کی !

غوړه ولی دی اور بل دی ‏ ‏ اور زما په زړه کې بل دی

زه د بختیار خاوری ایری شوم ‏ ‏ په اور سوی مې ګو ګل دی

راته وګوره ملو کی !
راته وګوره ملو کی !

«قطب الدین بختیار»
«متوفی: ۱۳۳ ه‍»

❀ ❀ ❀

جدائی دما په زړه کا هغه چاری ‏ ‏ لکه بازی په تارو یا په دراج کا

دوه مین چه په هواد وبله بیل شی ‏ ‏ خدای یې څه شکل دتش سلام محتاج کا

زما اوښې دګو ګل په جوش پیدادی ‏ ‏ لکه اور چه له کباب نم اخراج کا

هر ناوك چه دقضا له شسته خیژی ‏ ‏ زمانه دخوشحال زړه ورته امج کا

«خوشحال خټك»

که داستا ستر ګې راوجا رباسم ځانته ‏ ‏ له بنادی به یې نور شا کړم وجهان ته

یوزمان مې که داستالیدل نصیب شی ‏ ‏ نوربه ستر ګې پورته نکړم ګلستان ته

طبیبان دخیل دارو درسره کښږدی ‏ ‏ تا ویشتلی مینه نه کا ودرمان ته

چه په مابا ندې تیر یږی ستا په عشق کښې ‏ ‏ خدای دې هسې حال پیښ نه کا مسلمان ته

په فراق دښو یارانو چه ډیر ژاړم ‏ ‏ دواړه ستر ګې مې پیغور کا وباران ته

«خوشحال ختك»

اوس یې درد د فراقت زغملای نشم ‏ ‏ لکه نی یم وهرچاته په فغان کړ

«پیر محمد کاکړ»

دفراق په درد کښې شوق دبوسې څه کړم ‏ ‏ خوږ شربت په حال دمر ګ دبیمار ښلی

«پیر محمد کاکړ»

مونږ له هواده تنها راغلی یو ‏ ‏ دبڼ طوطیان یو، په دام وتلی یو

غمازه ظلم را باندې مکړه ‏ ‏ دښو یارانو فراق نتلی یو

«پیر محمد کاکړ»

دسحر چر که خوږ شې په کومی ‏ ‏ چه تا ناری کړې دلبر مې درومی

یو مې دلبر ځی بل رانه زړه وړی ‏ ‏ زړه مې بد اوړی چه دلبر نو مې

«اخوند ګدا»

دهجران دغم راتله په توره شپه وی ‏ ‏ په هر چاور مشه بیوخته مېلما نه

د فراق اوښکو دصبر تیمم مات کړ ‏ ‏ په دریاب کښې نشته امونځ په تیبا نه

«شمس الدین کاکړ»

وخت دنو بهار دی زه جدا له خیله یاره ‏ ‏ دریغه دریغه دریغه چه بې یاره ځې بهاره!

ژاړی غاړې غرونه په احوال دعاشقانو ‏ ‏ سیل د اورو ندی چه رادرومی له کهساره

اوردخوزو زړودی چه دغره په ونو بل شو
غواړی چه احوال دفراق څنو درمعلوم شی
نوري ناري نشته خو ناري د بېلتانه دی
رنځ مي نه کمېږی په زمان زمان زیاتېږی
مرگ د رقیبانو بل ژوندون د حبیبانو
څه شو که لادم وهی په شماردی دژوندیو
هسې خوار وزار شوم ز خوشحال په عاشقۍ کښې

چه په وخت د تلو را تلو کاچیغار و نه

که هر څو دبېلتانه له غمه وایم
په قد کوږ په تن ضعیف گوښه یولی

له شگیه وچاوده وخت دصبا شو
راشه چه ښکل دي کرم اوس په بېلېږو

مین را یاد شو دا ستا له رنگه
که اشنا نه یې داشنا مثال لري

وخت د سحر شو پر یوتې تلي
د یار د راغلو وعده شوه تېره

د مني وخت ؤ وني لېبد لي
خواري خسته وي وي مي سزایی

وړل دهجر پر ما شرط مکړه په عشق کښې

دزړه وینې مي په کومه درشتي خوري
بېلتانه مي هډو پوست هسې وچ کلک کړه

د هند بهار را نه آ هسته وره !
د سا یې گل ؤ په نازلو ی شو ی

د هجران له ویره غمه ولي نه مرم
چه یو یار له بله یاره جدا کېږی

سری ددوزی خېژی له نېتره له چیناره
گوره هغه زانې چه جدائی نحی له قطاره
راشه که بی اوري در باب له هره تاره
زر راځه طبیبه! گنه مرم د خدای دپاره
خدای زو به هغه گام دوصل کېږی دادوه کاره
رنځ چه لا دوا شی طمع بر مکړه له بیماره
خپل دی که پردی دی راته نه گوری له عاره
« خوشحال ختک »

دهوا دیاران زا یاد زانی اکثر کا
« عبد القادر ختک »

خپل ژوندون مي دروغجن کاندي چه بایم
په مثال لکه ابر و د لر بایم
« عبد القادر ختک »

په هر مسجد کښې اذان ادا شو
په ځان ز مو نږه صبا بلا شو
« عبد القادر ختک »

که یو د رنگ کښېښې ز ما تر خنگه
ځار شم قربان شم تر تا ملنگه !
« عبد القادر ختک »

له کښېیه لور یسه را و ختلې
په دېر ککتل مي ستر گې و تلې
« عبدالقادر ختک »

یو څو بلبلي چه ژړ بېدلې
چه بې گلو نو و یا شېدلې
« عبدالقادر ختک »

ز هر چا خود لی ندی یه شرطو نه
« شمس الدین کاکړ »

هغه شونډې چه په شهدو شکر خوږ شي
دیار لاس مي په وهل دخنجر خوږ شي
« شمس الدین کاکړ »

یار مسافر دی در بېره بې ژ غوره
و تلی نه دی هر گز له کوره
« شمس الدین کاکړ »

له دې هسې رنگه ماتمه ولي نه مرم
د دي د هر له ستمه و لي نه مرم

چه په هر سحر زما په ژړا خاندی
چه په لنږه گرمی شا کاندې و گل ته

له دې هسې صبحدمه و لې نه مرم
له دې بیوفا شبنمه و لې نه مرم
« عبدالرحمان مهمند »

زاروخوار عاشق دی چه په شپه د جدائی

درسته شپه بیخو به دامان ستوری شمیری
« خوشحال ختك »

کاغذ

مخ یې سپین ورق خالونه توری په کاغذ
دادی تماما د محبت کمال طور و نه
ته که نه رادرومې گاهی گاهی په خطیار کړه
مه کوه ناترسه د جفا ستم را باندې
وران به هر گز نه شی کښلی توری له ازله
ستوری د طالع هم له جبینه معلو میږی
مه گوره یی خط قلندره د یار مخ ته

سرو مال په ذا عاشقان بلوری په کاغذ
یار له جدائی چه یار ژ غوری په کاغذ
نیم ملاقات و ینم ستا له لوری په کاغذ
کله کله یاد کړه خیل غمخوری په کاغذ
هرزمان که ستر گې د چا اوری په کاغذ
څه گوری فالونه د بخت ستوری په کاغذ
بی توروړ ندیږی چه څوك گوری په کاغذ
« قلندر »

١٦ — ژړا

که گریوان می د سپوږمی د نمر مشرق شی
د رحمان خندا په اجر د ژړا ده

زه چه یار په ستر گو نه وینم تورتم وی
تازگی د گل په قدر د شبنم وی
« عبدالرحمان مهمند »

ناخبر به ی له حاله شفق بولی

که دوینو په ژړلو کړم اسمان دوب
«عبدالرحمان مهمند»

بی دردان ئی لاس سرخی د شفق بولی

که په وینو کړم برجونه د آسمان دوب
« شمس الدین کاکړ »

زه د شمعې په څیر ژاړم تر صباحه

ته د صبح په شان خاندې له غروره
« شمس الدین کاکړ »

له ژړامی شوه تازه د زړه داغونه
خدا دیار په زړه کښی جوروستم نشته

لکه تل چه شبنم اوری پر وښو
د روی ئی سپی رقیب را ته پرینږو
« شمس الدین کاکړ »

په سحر ژړا دیمنی نشا نه ده
که فریاد په زوره نکړم زړه می چوی

بلبلانو پری لوولی گواهی ده
که په زوره ناری کړ مه رسوائی ده
« مطیع الله پیر خیل »

هرسحر ستر گې د گل له اوښود کی

په دا باغ کښی ئی ژړلو خندا نشته
« عبدالقادر ختك »

روهي گلونه (٥٢٥) پ : سردار محمد : ع محمد علي خان : ر عبدالغني : ن رجب علي ۵ اجرائيه پښتو ټولنه تاريخ ٧-١١-٣٢٥ ع

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۷ - اوښکي :

څه اثر به زما اوښي په تا کاندي
لا تازه شي اور په اوښو د کباب
« عبدالرحمان مهمند »

هومره اوښي مي بهيږي په رخسار
چه غرقاب مي هم گريوان دی هم کنار
په گريوان مي تل داوښو باران وری
نه ورکيږي در حسان د زړه غبار
« عبدالرحمن مهمند »

خدای پيدا کړم لکه اوښکي په ماتم کښی
ځکه برخه مي ژړا شوه له الستړه
« شمس الدين کاکړ »

پاکوم سترگی په اوښو ديار مخ ته
ناروا دی په قران وهل خيچن لاس
« مطيع الله پيرخيل »

په ناولی مخ ديدن دښکلو نشی
چه خو اوند نشی د اوښو په باران مخ
« پير محمد کاکړ »

له حسرته خپلو اوښکو برسر پوهم
محبت په شان و شکل د حباب کړم
« عبدالله پوپلزی »

دا ورك زړه غوا لم په اوښو سي لحظلم
زخمي ښکار به په پل دوينو پيدا کيږی
« مرزا حنان »

۱۸ - غم :

غم دي هسي غلبه شو په ما باندي
چه مي ځای شی نه دننه نه د باندي
له زگيروی نه مي نور خلق په عذاب شوه
تل دوچو له کبله سوزی تاندي
زه دستا په غم کښی شمعي غوندي ژاړم
ته زما په غم کښی صبح غوندي خاندي
زړه مي ستا په اوری هسی او ړان دی
لکه زلفي دي په مخ دی او ړا ندي
مادي ستا دانه ښڼو په غم کښی سوي
د دنيا انه ښڼی واړه لکه سپاندي
داد ستور دی چه لوی غم په سری ورشی
نور غمونه ئی همه شی تر پښولاندي
هرچه ما په نصيحت له تا جار باسی
بيا دي ستا په لوری درومی له ماوړاندي
سره لمبه گوره چه څه کا په وچ د کی
مخ ديار په رحمان هسي چاري کاندي
« عبدالرحمان مهمند »

هسي زه يمه ديار په غم تازه
لکه وی هره گياه په نسيم تازه
سترگی وخورم که نې وچي کړم له نمه
که مي شی په دا ژړا صنم تازه
زه به څه کړم دچا چاري بی دياره
هر سړی دی پخپل سا په دم تازه
ديار نوی نوی غم زيږوی وصل
رغوی سوی پر هر هر مر هم تازه
که دي زړه له غمه وچوی دلگير مه شه
کا تيان کړی په چول قلم تازه
ښايسته ياران گلونه دی رحمانه !
بيلتا نه کړه اکثر مړا وی کم تازه
« عبدالرحمان مهمند »

لکه غم د بختورو له خاطره
قسمت هسې له ښادیو کناره کړم
« عبدالقادر خټک »

تل مطیع الله ځکه سرور په دود نه مې کا
دا مشهور متل دی فریاد غم پر ښادی نوی
« مطیع الله پیر خیل »

غم د یار مې په خاطر کښې محکم پیا موند
په کعبه کښې مې صیاد د حرم پیا موند
« پیر محمد کاکړ »

جای نشین وغم ته تل په انتظار کېږی
رکالا پا نوی بندی یم د انګریز
« عبدالله پوپلزی »

لاله افسوس کاد زړه له داغه
کفن ئې رنګه کړ د زړه په وینو
په چمن نه دی خاطر فراغه
په ارمان ویست خزان له باغه
« شمس الدین کاکړ »

ګوتې چه پر نبض زما ز دی هغه پرې سوځی
ځکه مې حیران شوو علاج و ته طبیب
« پیر محمد کاکړ »

۱۹ ـ رقیب :

سپی رقیب ئې کښېنولی دی په مخکښ
هرڅوک زدی کوډی په مخکښ د بابېز
« شمس الدین کاکړ »

عشق له عقله څخه کا خلاف کارونه
بې هنره سپی رقیب هلته څه غوښت
ګنه زه څوک اشنائی د زور ور څوک
که و یار ته رسېدای شوی په هنر څوک
« شمس الدین کاکړ »

د رقیب وسرته وزی تېزی ناست یم
پرې برئې تېر دم که ئې پلار په لاس را کېښوت
« مرزا حنان »

مقبول د رقیب ناز کړ ستا دپاره
سود او زیان په دا جهان کښې خوار او ورور دی
« عبدالرحمان مهمند »

۲۰ ـ جفا :

ستا د عشق حرفونه تورنه دی ګلګون دی
تش به نه شی هغه خم د عشق له میو
د دنیا چارې همه واړه فانی دی
مقتولان ستا د غمزو دی لا له ندی
در جهان د زړه خوناب مګر قبول شو
هم په دا چه نوشته په جګر خون دی
چه ئې خاورې د فرهاد و د مجنون دی
داد ستا جور و جفا و لې افزون دی
چه په سره کفن له مځکې را بېرون دی
چه مخونه د دلبرو پرې ګلګون دی
« عبدالرحمان مهمند »

له خوبانو چه کوم د وفا طمعه
کتوری غواړم د زانو له قطاره
« قلندر »

نن مې پیاله تور وسترګو سره جنګه دی
که پر هکری سر په لاس ورله راشم
پر لبانو ئې د زړه د وینو رنګه دی
لا په دائی باور نشی زړه ئې سنګ دی
« تیمور شاه ابدالی »

ج : بدیعی تشبیه ګانې

خوله دې ګل غنچه ده تور ګیسو دې سنبل پانې — ښې دې دي دزر کې سپینه غاړه دې دزانې
شونډې دې ژوندون ښې به ستر ګو کړې خونه — ژبه دې شکرې ده د ننه به زړه پانې
هیڅ پرې نه پوهېږم دا دې زنه که منه ده — خال دې دی په زنه که دانه ده د ممانې
« خوشحال خټک »

ګنډه ولې د دواړو ستر ګو ستا په طمعه — وهر لور ته مې نیولي کوړ په کوړ دي
چه مې خیال د ترکوو لید و په زړه کښې — دواړه کسې مې وزړه وته نسکور دي
« عبد الرحمان مهمند »

مایه خواست وزاری خوله له یاره غوښته — ده په ناز لکه غنچه سره ونه غوښته
شه خوشحال زما تر غوږه د یار ورو ړه — چه مدام لکه پرتا خواب د ناز بالښته
محبوبا پر پالنګ وا وښته په خوب کښې — که هوسۍ ده د بهار پر ګلو رغښته
ثمره د بد فرزند ښکنځل د پلار دی — پیدا مشه نا خلف د چا له پښته
« شمس الدین کاکړ »

چه له خنګه د ګلرخ مې اغیار کښېناست — په چشمانو کښې مې ګل عوندې خار کښېناست
« پیر محمد کاکړ »

آهو چشم پر سبزه د چمن رام شو — یا پر تخت د زمرد شهریار کښېناست
« پیر محمد کاکړ »

که عشاق جنګ وجدل کا باندې څه شوه — پر ګلزار وی د بلبلو شر و شور
« پیر محمد کاکړ »

کوم یو له دوه ؤښه دی سپین رخسار که چنبیل ګل — کوم یو له دوه ؤښه دی تور ګیسو که سنبل ګل
« پیر محمد کاکړ »

پر سینه د ګلبدن ګریوان یاره شو — د غنچې له چاکه رنګ د ګل ښکاره شو
« پیر محمد کاکړ »

دا تور خط راغی پر مخ د ګلعذار — که غالب شوه په کشمیر باندې کفار
« شمس الدین کاکړ »

چه مې ستا د مینې داغ په خاطر یوړ — زړ غونه به مې لاله شي له تربته
« میانعیم متی زی »

میانعیم ناست دی ستا دغاړې الېلونه شماری — پکښې پراته دی هزاران زړونه پلیپلي صنم
« میانعیم متی زی »

ګوتې تورې کړې په بای کړې دا پورې — زه حیران یم ستا د سپینو ګوتو تور ته
« خواجه محمد بنګښ »

زه درپسې درسته شپه پټ ژاړم لکه شمع — ته صبا خندان لکه ګل واز ګریوان دچاپې
« علیخان خټک »

(c) ketabton.com: The Digital Library

یون ئې د تندرو ، دربده ئې دی د سرو   ېېر کوی په پلېو کښې حمله ئې دسپاره ده
« عليخان خټك »

تماشا چه زه د خپل داغو نو تل کړم   هم گلشن هم لاله زار په لاس را کښېوت
« مرزا حنان »

د گلرخ په هوا در ستّه شپه ر فتن کرم   دشبنم په څېر ېښې يېلې سر سر تور تم
« شمس الدين کاکړ »

او ښې در ، ر نګك گهر با ز ده لکه لعل   جنس مې دېر ولې رونق د بازارته نشته
« مرزا حنان »

د يار خيال ته مې خالی کړ د زړه غولی   مېلمانه لره تيار شی سرای د ستور دی
« مرزا حنان »

چه دې خيال په خاطر را شی مضطرب شم   لکه ېېښ چه د مفلس کره مېما ن شی
« مرزا حنان »

چه تاوويښم تازه غزل انشا کړم   يري بلبلې فرياد کاندی چه گلعذاروی
« خوشحال خټك »

پر خپل ځای با ندې ولاړ يم لکه شمع   ترڅزل پوري رفتار کړم لکه شمع
« شمس الدين کاکړ »

وخت دی راغی دفدا که فدا کېږی   شمعه بلـه شوه تازه پتنګه خوځه !
« جمعه بار گزی »

آفرين دی په ول ول توروسنبلو   چه ئې ځای د پاسه وينو په گلو
« خوشحال خټك »

قبيح اومليح

که يو ځله ئې په‌سرور باندې کښېښې   رنځ د هجر به شی د فم دېيمار
په مدار مدار به ئې کاږم چه‌خوزنه‌شی   دبانو په ستنې ستاد يو ندې خار
« شمس الدين کاکړ »

(c) ketabton.com: The Digital Library

دويم باب ــ اخلاق او نصايح

الف : ښه خويونه

١ ــ اخلاق

که د رنګ خوبي ئې ستايې بوديې نشته — په جهان کښ که باقي دۀ خو اخلاق دی
« خوشحال خټك »

په خو يونو کښ ډېر فرق دی — که سړی پرې خبر دار شی
ځينې هسې خوی آغاز کا — چه خپل هم ځينې ويزار شی
ځينې هسې خوی آغاز کا — چه پر دی ئې خد متګار شی
که څوك خپل خصلت ښۀ کا — تر سرو زرو به رو يدار شی
« خوشحال خټك »

ثنا د ګل شی له ښکليه بو يه — صفت د مرد شی له نېکه خويه
اهل به نه کا ستا ينه هيڅ سړي — د ګل له رنګه د مرد له رويه
« عبدالقادر خټك »

چه ګل همت ئې خوراك لباس وی — په تحقيق هغه ارذال الناس وی
شرف په خوی دی په ديانت دی — که څوك شريف وی يا څوك کناس وی
« عبدالقادر خټك »

په ښه خوی د سړی قدر قيمت کېږی — بد خصلت سړی يا ديو دی يا پېری دی
چه ئې علم وهنر نه وی ځني تښته ! — بې هنر سړی که و ګوري لاشی دی
« خوشحال خټك »

په ښه خوی باندې پردی عالم خپلېږی — په بد خوی باندې خپل واړه شی سوا
« قلندر اپريدی »

که دې رنګ، بو، لطافت واړه دلحان کړل — نور د ګل په خبری پاس په دستار ګرځه
« فاضل »

د ښه خوی ګټه ده ډېره — له ګناهو ترانه تېره
هغه څوك چه اخلاقي وی — د هغه نوم به باقي وی
که د چا اخلاق ښه نه وی — د هغه به ژوند ښه نه وی
د اسلام دين دی راغلی — پېغمبر دی پا څېدلی
چه پوره کی ښه اخلاق — او پر ځای کی دا ميثاق
په خويو انسان انسان دی — که نه وی خوتش حيوان دی
مکارم انسانيت دی — رذائل حيوانيت دی
« عبدالکريم کاکړ »

هر طرف یري سره ځکه سره پنډه شي
په نسب که خان ، نواب قاضي قضات وي

لکه کښت لره باران اوباد په کار دي

رب دي مکړه د اخلاقو پله سپکه
بد اخلاق سړی نه ارزی په کنجله
« احمد ګل الـلمی »

د عالم تولی په خلق په احسان شی
« خوشحال ختټك »

٢ ـ په ځان باور « او » همت :
چه فلك سره سر باسی
کړه ئې ندی بې حکمته

په همت کښې هغه ز ه یم
زه خوشحال دده په کړه یم
« خوشحال ختټك »

په تېرو تورو ور درومي یکسر ننګان
د کنجکو قدر یو ، د در ویل د ی
ار تګی د زده دلیل د جنتی د ه
د باد شاه په سلطنت پوري خندا کا
نور ماهی ئې تار په تار درومی له مخې
دهاتی دپاسه سپور ورته پیکه وی

په له بو باندې ځا ن ولی پتنګان !
ننګیالو سره څه ژوی بې ننګان
د دو زخ دا ور لا یق د ی دلتنګان
په سپهر و ایرو لر لی ملنګان !
ما تو ی لو لې بیړ ی، نهنګان
چه د میو پیالې آخلی سر هنګان
څه د ځان صرفه اوس کار کوه خوشحاله
لکه کار کا پر ها ر ژ ای پلنګا ن
« خوشحال ختټك »

چه په غوښو ئې روز ګار هغه زمری یم
که عالم راته ګل تا و کاغم مې نشته
په دانش په شعور نده په همت ده
هر پښتون چه د مغولو نو کری کا
چه منصب مې د مغل خوړ یو ملك وم
د فرمان د پروانې حکم ئې نشته
نه مې کار په خاص وعام نه په دیوان دی
نه تصدیق شته نه یادداشت شته نه توجیه شته
هر ګیدی به چه له ما سر کوزی غوښته
پښتانه لره شړيء اندېږ مې بس دی
آزادی ده په ساده سپینه جامه کښې
د وښو جونګړې هسې راته ښې شوې
که او ګره د بټو شته په شړو مېو سپینه
چه نیولی مې داهود دننګړ ونام دی
په بل غشي توپك هیڅ ویشتلی نه یم
چه شپږ مې بڼی خیل وو کنډ کیرشول
د کرپښ بنځې مې تونې لکه باز کړې
تف په زیره د همه وا دو بار کو

نه چه ولې ئې خوراك هغه مېږك یم
په رښتیا ویل د ډېرو پو لیو لك یم
چه دا هسې سر ګردان لکه پتك یم
که د ی زر ، د هغو وادو بهترك یم
چه منصب د مغل نشته اوس ملك یم
شکر داچه په خپل حکم په خپل وك یم
نه په درو لاړ د هر یو ه مردك یم
نه په فکر د سند نه د دستك یم
د هغه د سر یا توره یا کوتك یم
نه په فکر د مسندنه د تو شك یم
خلاص دغمه د زر بفت اود میلك یم
وایی ناست په محلونو د آهك یم
د مغولو پولاو پاتې ډېر بري ډك یم
که له خپلو هوده وا ودم کنیزك یم
که ویشتلی یم خو بیا په خپل توپك یم
پر وا دار په لندو پرونو دبارك یم
ګمان مه مکړه چه بې پرو ښا پیرك یم
لا زما په زیره هم که زه بارك یم

که دواړو پښتنو را ته تسلیم دی
زه خو بیا د سباکي انا خټک یم

نن خو قام را سره ډېره جفا وکړه
کانده بیا د خدای و حکم و ته ځک یم

که څه حق یا دنیکي یا دوروري شته
و یا داش وته په طمع د هر یک یم

مهمندي زما د کیدي لاس او پښې دي
راضي من دافريد يو يه کومک یم

ډېر چیني چه تراوش و کا درياب شي
چه ایده شم اوس خود ایم یو بولک یم

کړ لاني خړ بنني څو چه پښتانه دي
زه د ننګ په کار دواړو مشترک یم

که مې عمر په شماره تر شپیته تېر دی
لا په کار د سوارۍ لکه ازبک یم

د افغان په ننګ مې وتړله توره
ننګیالی د زماني خوشحال خټک یم

« خوشحال خټک »

❀ ❀ ❀

حواله مې په تیشه د فرهاد شه ده
تر هغه چه نا هوار لکه خارا یم

تر هغه چه سرد جوشي د حنا وینم
خوش په طور د ممک بې دست و پا یم

« کاظم خان شیدا »

بار دهر خس و خاشاك په خپل گردن زده
حوصله دې په مثال د لوی دریا کړه

« کاظم خان شیدا »

راته یو دی بحر و بر
که څه سمه وی که غر

په همت به ئې تسخیر کړم
په شاها نه شان و فر

« احمدشاه بابا »

ای مرزا په خپل اختیار له ځایه پاځه
دون همت اندېښنه مکړه بله بله

« مرزا خان انصاری »

که فلك ئې د زمري په خوله کښې ور کا
خدای دې نه کا چه عارف پکښې غارت شي

« خوشحال خټک »

څه هغه شهباز شه چه دې ځای په سر درو وي
نه لکه د کلي کارغه گرزه غم د نس کړه

« خوشحال خټک »

که ئې ته په منت مومې وائې مه خله
که د چا په باغ کښې بوټی د کیمیا دی

« خوشحال خټک »

سر دې دروم‌ی مال دې دروم‌ی پت د نه ځي
د سړي د چارې گل خو بې په پت ده

چه یې خدای ور کاو چا شکر د کاندې ندي
په جهان کښې لو یه بخره د همت ده

« خوشحال خټک »

علم تا بیائی په پورته جهل تا بیائی په ښکته
یاعیسی اره وردرو مه یا قارون ته ځان سپاره

د نباتو حلوا مه خوره چه منت ور سره مل وي
خپل کشکاب د خپل محنت خوره په سر را اوده پښتاره

« خوشحال خټک »

❀ ❀ ❀

هغه ژیست چه د عزت له مخه نه وي
چه یې کا په هغه ژیست پورې هکه پکه یم

اوریې پوري په منصب په نوکري شه
چه تر فهم و تر نظر د مغل ککه یم

په خپل نام و ننګ چه را شم لیونی شم   خبر دار کله په سود او زیان دلګی یم
چه په طمع د او ر و ز غلی و شست ته !   ګما ن مکړه چه هغه نا پوه سمک یم
تر قضا پو ر ی د هیچا چا ر ه نشته !   او کنه‌تر زاره ذئب لا ز یر ك یم
لکه باز په لوی اوی ښکار زمانظر دی   نه‌چه ګرځی ګونګټ نیسی بادخو ر ګي یم
« خوشحال ختک »

❁ ❁ ❁

که‌دجام لکه حباب وه نه نیو سینه ته
آ فر ین د ي په همت شید ا ختکه
« کاظم خان شیدا »

❁ ❁ ❁

په خو غره په‌غره دباز غوندی پرواز کا   بیا به وا نی د خو شحال ختک پرنشته
« خوشحال ختک »

سا قی جام دمیو مه پر پنز ده له لا سه   خو دعقل‌خه زده وی لا به مست کښی
په بلند همت کښی پورته پورته در ومی   ښکته‌ښکته ځی‌سری په پست همت کښی
« خوشحال ختک »

چه همت د سړ ی خو قد ر ی هو مر ه   د آمیز په تله هر سړ ی تا له شی
د و لتمن سړ ی هغه بلبلی بو یه   چه‌له سینده نی‌جدا د چا واله شی
« خوشحال ختک »

نو ر ه پښتو نخوا ه په ځا ی میشته د ه   خو یو زه‌دی زما نی په کښی منصور کړم
که‌یی درست دمتو زور راته ښکاره کړه   نه‌به بیاپه قوم کښی کښېنم نه‌به‌هور کړم
عجب مار می چا ر وتلی تر دوه پښو دی   مګر لوی پادو پیداشی چه‌یه دور کړم
مست ها تیان خونی زمری‌به‌زنځیر کښېنزی   بویه دا چه ځان فلك وته تر بور کړم
په خپل ا ه‌می باور شته اثر به و کا !   ر قیبا ن به او ر لړ و نی دتنور کړم
پودوه سړی مارمی پروت په‌دوا پرو پښودی   په دیدن یی له نشا طه نه نفور کړم
« خوشحال ختک »

کار په خپله تر دستی لکه حباب کړه   چه‌محتاج دخیاط نه شی پیر هن ته
« کا ظم خا ن شید ا »

د با ښی دباز نصیب شوی تازه غو ښی   دوچ در بو بیخ نصیب شود سپهر کنندی
« مطیع الله »

وزی تښزی پروت به خپل پوز کی ښه‌نی   نه‌په‌تخت دپا سه نا ست دبل کره
دمنت پو لا و د ي ز هر شه که‌نی‌مومي   د محنت سو ی سکرك‌د سا ګك‌سره
« عبد الحمید مهمند »

که‌د توان رسی به لوی‌دریاب کښی ګرزه   په بیله کښی د ي زوا ل ویښم نهنګه
عاقبت به ککری ور با ند ی کښېنز دي   تر خرا غ چه کښن وښی ګرځی پتنګه
هغه یار که په پا لنګ را سره نشته   داهم‌شکر چه‌نی‌پوی ځی له پا لنګه
دعمزي په تیغ نی‌خوږ ښه‌نی خوشحا له   مر نسی په روغ صورت نه‌ځی له جنګه
« خوشحال ختک »

که غوټې پسې وهې په لاس به در شي
چا وې دا چه په دریاب کښې گوهر نشته
که د جنگ په کار کښې ډېر دې حکمتونه
خو صفا بې له نشې ز لمیه ظفر نشته
څه عجب بادشاهي لکه خور شید کړم
یکې تنها په جهان گرزم لشکر نشته
د منت دارو که مرم په کار مې نه دی
که علاج له مې راشي مسیحا هم
« خوشحال خټک »

راشه گوره نامردان بلا و هلي
د بري میدان پرېږدي لرې تې زغلي
د آسمان د پاسه گنبت ننداره نه کاوه
کوز د مځکې د تلې په مینځ کښې هلي
مړ هغه چه نوی نوم نه یې نښان شته
تل تر تله په ژوندون پاتې ښاغلي
څوک په خپل پټي کرل کا د اغزي و
چا په خپل پټي گلونه دي کرلي
پسینه کړه هو مره فائده نه کا
چه په وخت کړنه و کا پرې آخلي
چه محنت په ځان قبول کا راحت موی
رنج و گنج سره دا دواړه دي ترلي
« خوشحال خټک »

پښتیا د د چارې په مصلحت دی
بیا د مړ د انو په ښه همت دی
چه سره پیوشي دا دواړه نو که
واړه دولت دی حرمت عزت دی
« خوشحال خټک »

مردان هغه دی چه همتناک شوي
دننگې په کار کښې چست و چالاک وي
کار چه آغاز کا انجام یې فرض گڼي
په زړه هم پاک وي په خوله هم پاک وي
« خوشحال خټک »

چه په خپل د خپلو وینو سر خرو گرزم
څه منت به دد و نا تو د دینار کړم
چه په وازه خوله مونده شي مه یې وینم
که صدف غونډې حاصل در شهوار کړم
« عبدالقادر »

که د مځکې غونډې کوز په تواضع یم
په همت تر واړه پاس لکه آسمان یم
« عبدالقادر »

چه همت دې د تپوس دی ځان بازي مکړه
ځان په رسم د جانباز و جان باز مکړه
« عبدالقادر »

هر سړی په موافق د خپل همت نظر اری نه
په وړو چارو هیڅ کله کاته نه کاندي لوی چاري
« عبدالقادر »

مردان هغه دی چه همتناک وي
په هره چار کښې چست و چالاک وي
چه غم پېرې را شي پروا د غم نه کا
خوازه له هر چا په زیست وژواک وي
« خوشحال خټک »

چه په شان د آفتاب ندی گرم رو یه
ستا په سر کې به سایه د هما خو نه یم
« کاظم خان شیدا »

چه همت مې نه کا ډېر په هسکوالو
لکه موج نکړمه بیم له پور ټو تلو
سوال مې خوی له در افشانه ابر ندی
صدف وار نه خپله خوله کړم په غوښتلو
د آفتاب په کمند نه خېژم آسمان ته
په زړه بار لکه شبنم پر دوش د گلو
« کاظم خان شیدا »

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳ ـ امید :

د شپې ښېتن دې سحر ته ګوري
هېڅوک دې طمع امید پرې نه کا

ګوندې پسرې و خېژي د صبا ستوري
باران په تېز و کښېنو نو اوري
« خوشحال خټك »

له مقصوده نا امید مه شه یکلخته

خدای په څه که کامر غونه د هوا پېښ
« عبدالحمید مهمند »

دادستور دی چه شپه و لوېږي په څه که

په شتاب ور پسې صبح دم را ځي
« عبدالحمید مهمند »

په ژوندون به لکه شمع دلسرد نه شم

چه تر مرګه پورې زما جانګزاري ده
« کاظم خان شیدا »

هر ګره ګره کشا لري نیکبخته

نا امید له خدایه غو ته جبین مه شه
« عبدالرحمان مهمند »

٤ عزم او توکل :

د هوښیارو نادان هومره تفاوت دی
که په ماباندې څرخ خوری پروایې نکرم

خودځمکې د آسمان په مینځ کښې وت دی
د هر هر کله دانا سره په نېت دی
« خوشحال خټك »

نه رسي ترپاره هرچه دېرې اندېښنې کا

نورې کیسې پرېږده د عشق په تو کل هسې
« خوشحال خټك »

هغه باغ چه تل ما واده د بلبلو
دزړه راز و چاته ووایم حیران یم
توکلت علی الله و ینا پوه ده

اوس په ده کښې د بلبلو آواز نشته
په هر لوری چه نظر کړم همراز نشته
د خوشحال د زماني سره ساز نشته
« خوشحال خټك »

په پرېشانو اندېښنو خاطر پرېشان شي

جمعیت مومي خاطر له توکله
« عبدالقادر خټك »

٥ ـ جد وجهد :

په طلب کښې دې ستی وینم درویشه
نعمتونه رنګارنګ دی په هر لوري
څو طلب هومره موندل دی په دادور
د عملو خوازه کله هغه مومي !

چه و ملې یې ددې خونې له ویشه
په غېښتونې با ندې نده جفا پېښه
بلکه لا تر طلب بخره مومي پیشه
چه حذر کا د مچې له بده نېشه
« خوشحال خټك »

عشق چه ډېر ولې بېه تیر انداز شي
کار د محنت دی د مشقت دی

چه عشق دخط کړی وخط ته ساز شي
ورو ورو په هر هنر ممتاز شي
« خوشحال خټك »

هر مرغه چه دبل غوښې خوري مردار دی
دذري په خیر دلمر په طلب ګرځه
کار په تش لستوني نشي بې دلاسه
چه تقوی د یانت نلري رحما نه

ځان حلال کړه لکه زانه شاهین مشه
لکه تیږه هسې پروت په زمین مشه
لاس په توره کړه بې لاسه آستین مشه
د دې هسې همنشینو نشین مشه
«عبدالرحمان مهمند»

چه زمری خپلې منګولې نه کا ګیلې — هومره نه وي ښربي غوښې ورته تلي
مرجونړا درو مرجان هله ولجه کا — چه قبول کاندي د بحر خونې چلې
عاشقان چه ترسره تېر شي هله ښکل کا — د ابرو پستې خولې لکه بجلې
بازچه والوزي له جالې هله ګوري — د کبکانو ښایسته سترګې کجلې
چه د اور بخري یاد سره رفیق شي — بیا هاله کا په ملکو نو لمبې بلې
چه سیلاب د غره د سره نه روان شي — بیا هاله بیایې په میخ د برې خځلې

«خوشحال خټک»

* * *

په تحصیل پسې یې ځکه کوښښ بویه — خپل هنر له لاسه مه پرېږده خوشحاله

«خوشحال خټک»

چه تورده ترخه قبول لکه دریاب کا — هم هغه د قیمتي در و مهتاب شه
چه لمبه یې د آتش کړه په ځان تېره — له هغه پسه د ګلا بو ګل ګلاب شه
د کمال کسب پا به د سعادت ده — هغه ښه چه د کمال په اکتساب شه
ته هم زده مراد وغواړه له عمله — چه په علم یې عمل وکړ کامیاب شه

«خوشحال خټک»

بنیادی عم غوندي آسانه موندنه شي — سور په خپلو وینو لعل د بدخشان دی

«عبدالرحمان مهمند»

زر ند هله څه حاصل کاندي چه ګرزي — یو زمان قراري مه کړه له طلبه

«عبدالقادر خټک»

له آزاره چا بازار موندلی ندی — له انګاره چا ګلزار موندلی ندی
تلوار مه کړه په خپل وار به برخه درشي — بې له واره چا خپل وار موندلی ندی
په قصور مطلب موند نه شي پسې پاسه — له ګفتاره چا کردار موندلی ندی

«مطیع الله پیرخیل»

کار کوه کار په کار هم کار دی — ناوان په ځان باندې خالي ګفتار دی
عقل څه بل دی خبرې نور څه دی — ګو تره ګویکه طرطا طرار دی

«عبدالقادر خټک»

لکه عامل شوه د خاورو لاندې — عمل هم ورک شو په مځکه باندې
اوس په خبره برول و بل دی — دا بیت بازي دی عالم یې کاندي

«عبدالقادر خټک»

کله به لا دروي له هاي د سحر خوبه — خوب بېغمه نه کا چه په مخکښې بې منزل دی

«عبدالقادر خټک»

چه محنت په ځان قبول کا او راحت شي — چه عارف د مصیبت شي عافیت شي

«خوشحال خټک»

٦ ـ صبر او استقلال :

غشی چه د ږ ولي ښه تېر انداز شي — چه مشق د خط کړي و خط ته ساز شي
کار د محنت دی د مشقت دی — ورو ، ورو ، په هر هر هنر ممتاز شي

« خوشحال خټک »

مړ تيې د هر چا نندی سره سمي — دخرد بار د فیل په شا باندې مثقال دی
نه چه لافی د مردانو د میدان کړی — په میدان دی کوم راوړی استقلال دی
که همه خلق یې سنز شه پښتانه — بیچاره خوشحال په خپل هنر خوشحال دی
« خوشحال ختک »

دمرد چه صبر چه استقلال نه دی — چه هم پری راشی یکښې خو شحال نه دی
مرد ی یې هیڅ ده و زما په بو هه — که یې په جاه ودوات څوك سیال نه وی
« خوشحال ختک »

اضطراب به دي خلاص نه کاله غماز — مستقل و ر نه په صبر و تحمل شه
« عبدالقادر ختک »

په تاکه را شي خاد نه لو یه — تهېڅته تسلیم صبر نه بو ه
نه به یې دفع په صبرو کړی — نه په لښکر و په زرا و زو یه
« خوشحالی ختک »

صبرو نیسه په څکښ که مراد غواړی — هیڅ کړی دغه کار په شتاب ندی
« عبدالرحمن مهمند »

ای حنانه صبر و کړه مراد به مومی — د فلك زر نده په وار ده پس پیش
« مرزا حذن »

خلاص به نه شي سر کشان له گوشمالی — چه فلك به جهان شته دی تلوار مکړه
« کاظم خان شیدا »

دا نا یی مه گڼه چه صبر نه لری — چه صبر نه لری حکمت به څه لری
سړی د صبر به کار کښی و زمیه ! — چه صبر ناك وی هر څه به ښه لری
« خوشحال ختک »

صبر ناکو سره جور فلك نه کا — د فلك جو ر د چا چه سبکسار و
« خوشحال ختک »

ژوندی که گرځی خان یې ژملی دی — تو ر زن دسر به ویښو لړ لی دی
چه صبر نه لری ظفر به نه مومی — ظفر له صبر ه سره تړ لی دی
« خوشحال ختک »

شورش مکړه د گردون له کش مکشه — اومه کلکه کا مرغی له اضطرا به
« اشرف خا ن هجری »

۷ــ د وخت اهمیت :

دو باره دي را تله نشته په د نیا — نن دي وار دی که دروغ کړی که رښتیا
هرچار چه تر وخت تېره شي عنقاشی — عنقانه نیلی په دا م کښې د هیڅا
تر وخ تېرې او به بېرته نه جار وزی — نه جار وزی تېر ساعت به بېرته بیا
تېر ساعت په مثال مړی د لحد دی — مړی چاری ژو ندی کړی په ژړا
هره نېغه چه صحیح گڼه به زړه کښې — پلا غــر و ر به هغه نښه کړی خطا
په عمل د نیکو بدو فهم و کړه — چه به دا کښې دي بهبو د دی که پېدا
« عبدالرحمان مهمند »

چه بې وخته ارمان کا به وخت به دوي

که د بېره سعيه کوښښ کړي څه شي
که هر څو مټ په ببری ملاچ کا

آبشاره ! ولې دا هسې ژاړې !
که تل فرياد کړې به کاڼي سروهې !

کړل دې ويل دي دواړه اوان لري
چه کار ونن ورځې پرېږدي صباته

٨ ـ زړه

شه سړې پردې به دلاسا به نيکۍ خپل کا

يوزړه دخوشحال ندی چه جهان بکښې ايده شي

دواړه ښکو نه لکه تن دي
زړه يې چون او بېگو دي

خودې زړه خاندی خوله دې خندا کا
مسدار دهرې چارې په زړه دي

د نازکدلو اطوار مشکل دي
هم يې نشته گنډل يې هم لا

مېړو سوځيدې اور کښې شراب وښيه

که هزار ځله تقرير په هزار کاري کړي

قلب د دمومن گوره ملقب په عرش الله دی

چه زړه ... دنيا خلو ... پروا وي

و گوری واړه کاروونه خپل کا
خو که چه آرام گټي د شکو نام گټي

د هغه عالمو زړه ... د و ... کو دي
« عبدالرحمان مهمند »

په وخت چه نکړې بې وخته څه شي
په ناڅاپه چه کښېوزی پوري هاله شي
« عبد القادر خټك »

له چا فرياد کړي خوك پسې غواړي
بيابه را نشي او به نچه لاړ دي
« عبدا لقادر خټك »

چه وخت يې تېرشي افسوس ارمان لري
هو شيار به وي دا خوي نادان لري
« خوشحال خټك »

کومه شاغلي دا چه خوك بد کا زړه د يار خپل
« خوشحال خټك »

دهر چا زړه مرآت دی صفائي ورله بويه
« خوشحال خټك »

کار د تن جو ړ وي زړه
خوك دا غمو شه گڼي زړه
« خوشحال خټك »

چه زړه دې ژاړي ستر گې ژړا کا
زړه دی مفتی دی هر ه فتوي کا
« خوشحال خټك »

په دا به پوه شي هر چه عاقل دي
که زخمي شوی د مينا دل دی
« کاظم خان شيدا »

در تې وا يم خود زړونو آزار مکړه
« عبدالرحيم هوتك »

شه دي نشته چه مدام دل آزاري کړي
« عبدالرحيم هوتك »

زار ذار زار جوړ چه دزړه په بازار پلوسي
« داليوري حافظ »

تزو که زړه دسړی بوسي څه يکار
« عبدالرحمن مهمند »

مردان هغه دی چه کار د بل کا
د خو زو زړو نو دارو به تل کا
« خوشحال خټك »

نه سره سم دی واړه مړونه !   نه سره سم دی دهر چا زړونه
زړه هم هغه ګڼه چه اکثره غم شي   که پیا ندي راشي هزار غمونه
«خوشحال ختک»

مرهم په زړه‌بژده په‌یر هارونه   دا نیا به ګل کړي نادان خارونه»
په هره سوړه لاسونه مه منډه   یکښ به خوب کا خوني مارونه
« خوشحال ختک »

زړه دی دهر چا سره صفا وی   په‌چا ګرم مه‌شه که‌دي رضاوی
که‌څوک ناحقه اتا پرخاش کا   انده وه ئې مکړه ظفر به ستاوی
«خوشحال ختک»

په بدن کښي دزړه اهمیت

زړه په مثل د پادشاه دی   هر اندام د ده سپا دی
ټول د ده فرمان بردار دی   دی پادار دوی خدمتګار دی
کل اعضا یې مسخر دی   د ده حکم ته مضطر دی
په فرمان یې خوله ویل کړي   لاس نیول، ستر ګي کتل کړي
په بدن کښي ګوشت پاره ده   چه کوچنوټې یې جثه ده
چه وی راست شي راست بدن شي   چه فاسد شي فاسد تن شي
پس چه شو صلاح فساد   تمامي په زړه بنیاد
ته مدام اصلاح دزړه کړه   په هیڅ وخت غفلت مکړه
زړه په مثل ګنجینه ده   د ګوهر و خزینه ده
ډیر پکښي دي جواهر   قیمتي نفیس نادر
اول عقل بنه ګوهر دی   د جمله نعمتو سر دی
بل ګوهر یې معرفت دی   زیات تر نورو په قیمت دی
نور علمونه حکمتونه   واړه دی اوی نعمتونه
چه زړه هسې خزانه ده   د ګوهر و ګنجینه ده
پس لازم یې ده ساتنه   له جمله وُ غلو رهزنه
چه دښمن یې تالا نه کا   جواهر یې یغما نه کا
«حبیب الله کاکړ»

چه‌غرقاب‌شی نور مژګان په‌نم‌دزړه   نورخراب شی خانمان په دزړه
عبث‌وای غم دزړه وبو الهوس ته   چه‌بوهیږی هلکان په غم دزړه
په بل مخ باندي سوا د یار له مخه   ما ترلي دی چشمان محکم دزړه
چه‌یې عرش او کرسی لاندي‌تر قدم‌دی   بالا تر دی هسې شان قدم دزړه
دخلیل له کعبې ١٠ کعبه ده اویه   که‌آباد کاڅوك ویران‌حرم دزړه
که‌نور خلق قدمونه ږدی په مځکه   مادی ایښی په آسمان قدم دزړه
دامکان چه‌دآسمان مځکي ترمیان‌دی   یو خلوت دی دامکان سلم دزړه
زه مرهم دزړه له‌چا غواړم بی‌یاره   چه کړی نشی طبیبان مرهم دزړه
صورتی همدان دیر دی په دنیا کښي   ولي نه مومي رحمان همدم دزړه
«عبدالرحمن مهمند»

همیشه په ځای د شکر شکایت کړي!   منکر پېژني په عطا د سبحان و اې!
در بېلي خدای د هر يو چړې توان دی   په در توان کښې خپل ځان بولي ناتوان ولې!
زړه دنفس په پیروي در څخه لاړو   د خبیث په لاس دې ور کړو قرآن ولې!
« رحمان »

بنګ شراب سرود کوه عبدالقادره!   خو یو مکړه آ زړه د مسلمان زړه
«عبدالقادر»

مرده دل دې له تقره زړه بیرون کا   یو ساعت په ګور کښې نه پرېږدي خوګ مړی
جمعیت چه له دنیا په دنیا غواړی   هغه غړی په معنا د شګو پړی
«عبدالقادر»

هر څوك چه یو کاڼه زړه څوله خپل دواړه   دو یم په نیت شی ثابت له واره
که کمی ورغی په دین د نیا کښې   تاوان یې واړه وزما په غاړه
«عبدالقادر»

هغه چه ستادی چه یې سائل نکړي   ویره مې کېږی چه یې دبل نکړي
که دادې خوی دی دادې خصلت دی   خپل به پردی کړي پردی به خپل نکړي
«عبدالقادر»

چه زړه له تا نه دچا به کېږی   به کړه دعا ګټه دعا قبلېږی
ازار د هیچا د اخستو نه دی   پېږی د خوږو زړو نو لګېږی
« خوشحال ختك »

اتوه ګنج د زړه په ویرانه کښې   پر و انګرم د شهر په عسس
«شمس الدین کاکړ»

زړه ولاړ شو اوښې یو وار بسی ولاړ شی   لکه چیر ته اېشکر دروی د سلطان دوست
« مرزا حنان »

زړو نه مه ماتوه لعل د بدخشان دی   یا مشکل دی رغول د شکسته ؤ
« خواجه محمد بنګښی »

چه بهتر تر در ګوهر دی هغه زړه دی   چه پراخ تر هر کشور دی هغه زړه دی
مکرم په مخلوقاتو کښې انسان دی   په انسان کښې چه بهتر دی هغه زړه دی
کم یې مه بوله بېحده مشرف دی   چه د خدای بانددې نظر دی هغه زړه دی
دمکې حج خو موقوف په یوه وخت دی   چه مدام حج اکبر دی هغه زړه دی
که هر څو یې صفت وکړم څه به وکړم   چه تر حد صفت بهر دی هغه زړه دی
د زړه شان خو یو بېحده عالي شان دی   چه تر ډېر خوبو خوبتر دی هغه زړه دی
سرچشمه د معرفت د لوی در باب دی   چه محل د در ګوهر دی هغه زړه دی
څه سیالی به نیشکر ورسره کاندې   چه شیرین تر نیشکر دی هغه زړه دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا د خولې په وېل حکم دقاضي دی
چه ظاهر وباطن دواړه یې رو بیان دی
هیڅ اشیا یې له فتره بیرون نه دی
زه نبي به یې ترن کم هنر بیان کړم

چه مقبول دخدای په در دی هغه زده دی
چه دا هسې بلند لمر دی هغه زده دی
چه د درست جهان دفتر دی هغه زده دی
چه منبع د هر هنر دی هغه زده دی
« عبدالنبي »

دلجوئي به دي تمام وګړي وکړي

که ته هم د دلجوئي په جستجوی شې
« قلندر »

داپند له مانه په زړه کښې یاد کړه
زړو نه د هر چا په احسان ښاد کړه .

خو دي لاس د سخي مروت د اد کړه
آزاد بنده کړه بنده آزاد کړه
« عبدالقادر خټک »

٩ – ژبه

فولا دی تور ه وی که لوی به تبه !
ځکه یې بلا به د ر خځه وا وړی

تر دا لا به ده بد ګویه ژبه !
ژبه که بده کړي د پند طالبه !
« خوشحال خټک »

په واك چه نه اری په کلام کښې ژبه
په بده ژبه ځان ځی جهان ځی

که ګنګ شی ښه دی په لویه تبه
ایمان لا هم ځی و اوره طالبه !
« خوشحال خټک »

خوږه مړی ده که خوږه ژبه !
هنر هم دادی که دا هنر اري

چه خوله یې خپل کړي زما صاحبه
چار به دي تل وی تر سیال غالبه .
« خوشحال خټک »

که هر څو ډېر یې تر صحبتو نه
لا به یې ژبه ډېر فهم وکړي

علم ادب لري فصاحت و نه
د ژبې د ډېر دی قباحت و نه
« خوشحال خټک »

ژبه عادت کړه په ښه ویلو
که یې عادت کړي په بد ګوئي

چه دي عادت شی هغه تر تلو
مخ به دي تور کا تر پردو خپلو
« خوشحال خټک »

په مرهم دخوشامند سره روغ مشه

هغه زړه چه پکښې تیغ دزبان کښیني
« پیر محمد کاکړ »

په مجلس کښې دمهرویو څکه زاړی

شمعې هم ځکا ره کوله بله ژبه
« عبدالله پوپلزی »

هر سړی چه شی ګویا لکه قلم

سر به یې شی له تن جدا لکه قلم
« عبدالله پوپلزی »

درست عالم په داخبره خبردار دی

چه بلبله خپلې ژبې په قفس کړه
« خوشحال خټک »

سلامت کاروان به تېر کړی له رهزنه
که جرس رنګه نکړي په غوغا ژبه
« ملاجمعه »

که تازی ژبه هر ګوره ښه ده
فارسی هم ډېره په خوند خوږه ده
چا یې پلو دجمال وانه خیست
پښتو لاهسې بکره پرته ده
«خوشحال خټک»

ژبه په تن کښې څه عجائبه ده
صحت هم ژبه ده ژبه هم تبه ده
چه ښه مې خیر کړ ښه پرې خبر شوم
جنت هم ژبه ده دوزخ هم ژبه ده
«خوشحال خټک»

جنګ دهانی او مزری آسان دی
د خپلې ژبې آفت لا ګران دی
چه خپله ژبه یې په خپل فرمان کړه
هم یې رستم ګڼه هم لا لقمان دی
«خوشحال خټک»

که څوک نېکان دی که څوک بدان دی
په دا دنیا کښې چه په هر شان دی
مه یې ستاینه کړه مه یې غندنه
نه به یې څه کړي چه دخپل ځان دی
«خوشحال خټک»

د هوښیارو ژبه پټه وی په زړه کښې
راز به نه وایی اشنا ونا آشنا نه
لېز او ډېر ویل به نکاندي بې ځایه
هیڅ باطل ویل به نه وایی و چا ته
«خوشحال خټک»

ژبه عادت کړه په ښو خبرو
خبرې ښې دی ښه تر شکرو
دخوند مثال یې شکری وایم
قدری ډېر دی تر مرغلرو
« عبدالقادر »

لکه ودی له میدان ګوی داخه ژبه
نه یې شی ودای په تېره کړی شمشیر ګوره
« عبدالحمید مهمند »

که دین دنیا غواړې پرده پوشی کړه
فتنې له خولې پاڅی نو خاموشی کړه
که نه خاموش یې نه پرده پوش یې
بیخوده پر یوزه باده نوشی کړه
« خوشحال خټک »

سخی یې مه ګڼه چه نغن یې خوار نه وی
باتوری مه بوله چه پرې پرهار نه وی
که دانشمند وی تفسیر په یاد لولی
چه ډېر ویل کا دی به هوښیار نه وی
« خوشحال خټک »

ښې خبرې در ګوهر خاموشی مهر
دانا تل ځکه په خوله دغه خاتم ږدی
« عبدالقادر خټک »

د میرو میره دخانو خانه
د جهانبانو جان او جهانه
دا رنګ لوی به هاله روزی کړی
که وي نیکنیته او نیک زبانه
«عبدالقادر خټک»

بحر خاموش دی سیلاب غرغر لری
سیلاب تش لاس دی سیند امن پرلری
دسیلاب گېډه دکانړو ډکه ده
بحر په گېډه کښې قیمتي در لری
«عبدالقادر خټك»

لهخامی جوش وخروش څېژی لهدېگه
دی له خیلي پختګی پختګان چپ
په ابو بهدي ډېوه شی دمراد بله
کهصدفغوندي پهصبر کړي دهان چپ
چه دانه پهخاورو پټه شی خوشهشی
په کو گل دننه وساته ارمان چپ
دبلبلو ناري ټېي نهدی پر گلو
چه پهسرولمبو کښی سوځی پتنگان چپ
لکه کاه اوکهربا چه سره بولی
هسي پټه خوله بلل کاندي یاران چپ
«عبدالحمید مهمند»

سپین ویل دحق کوه عبدالحمیده!
کهپه ژبه اویزان شي لکه صبح
«عبدالحمید مهمند»

تماشا دزماني کوه عظیمه!
مه له خولي نهخه وباسه مهخه وایه
«عبدالعظیم رانړیزی»

صافدلان له گفتگو په خفه کېږی
شی نفس دآئینی پرمخ غبار سخت
«مرزا حنان»

۱۰ اخلاص:

گوره څه بلند مقام دی د اخلاص
چه جهان واړه غلام دی داخلاص
کهله ځمکې نه اسمان تهخاته گران دی
د اسفر په یوه گام دی داخلاص
چه خبر کا مخلصان له علم غیبه
داهمه واړه الهام دی د اخلاص
در واج د رسم عمر مدام نه وی
لکه عمر چه مدام دی داخلاص
بی اخلاصه حلاوت د اسلام نشته
که اسلام دی خو اسلام دی داخلاص
څهعجب دی کهمستانوی تري چاپېره
هرساقی څخه چه جام دی د اخلاص
څه عجب دی که همای په دام نښلی
هر صیاد څخه چه دام دی د اخلاص
درحمان کلام په داسبب شیرین دی
چهیی هر کلام کلام دی د اخلاص
«عبدالرحمان مهمند»

هرباغی بوزي بنده کاندي اخلاص
هر بی شرم شرمنده کاندي اخلاص
آب وتاب یی عالمگیر لکه افتاب شی
هرجبین چه تابنده کاندي اخلاص
هیڅ پروایی دحیوان په اوبو نهشی
هغه زړوی چه زنده کاندي اخلاص
هیڅ مقراض یی غوڅولی په خوله نهشی
هرپیوند چه پائنده کاندي اخلاص
هغه کار چه سحر گر کاندي پهسحر
ترهغهیی څوچنده کاندي اخلاص
سمدلاسه زوړ کافر دلو کاله و
واسلام ته خواهنده کاندي اخلاص
دنفاق له اهله ځان ژغوره حمیده!
پهلباس بهدي گنده کاندي اخلاص
«عبدالحمید مهمند»

(c) ketabton.com: The Digital Library

هر باغی او هر سرشوخه هر بی شرمه همه واړه شکسته کاندي اخلاص
په نیکو نوم په عالمګیر لکه افتاب شي مغه څوك چه همیشه کاندي اخلاص
د نفاق د شپي تیاره به رڼاورخ کا چه سحر غوندي خنده کاندي اخلاص
که بي پښولره راتقی ملامت یم که انسان له درنده کاندي اخلاص

« شمس الدین کاکړ »

۱۱ ــ راز ساتل :

چه بل خبر کړي د زړه ـ راز یه هوښیار په څه یې و ماته وایه !
هرچه هوښیار دی هنر یې دادی خبره نه کا چاته بې ځایه

« خوشحال خټك »

د باد شاهانو به راز خبر مه شه که یې ري خبر شي ځان ته غاورمه شه
رازیې د زړه په صندوق کښې وساته په ښکاره رول یې چاته لر برمه شه

« خوشحال خټك »

که چاته و کړي د زړه خبره تا کبد یې ري و کړي چه وبې نغره
که دی خپل ځوی وی ګمان پري مه کړه چه به یې نه کا چا ته ظاهره

« خوشحال خټك »

که پټ ځایه زر کي نه وښکي آواز نه صبا د ځنې خبر رو ، نه شهباز
سکه لیه دي خبر په هسې معلومېږی چه خپل صوت دی هر سری له غماز
د منصور وحال ته ګوره حال ئې څه شو خدای دي فاش د هیچا نه کاندي پټ راز
دربغه دربغه که وروستي عقل دومې وای دانجام خبري نه شی په آغاز
چه منکر پري اعتراض کولی نه شی دا دشعر دی رحمانه ! که اعجاز

«عبدالرحمان مهمند»

ته چه مایوښتي دیار له حقیقته څوك دیار خبري کاندي واغیار ته

«عبدالرحمان مهمند»

خاص خلوت د ښکلیو عام په وخت دخط شي کم فوت سری له هرچا سره راز کا

« عبدالحمید مهمند »

ځای به ځای په ستا دمال حساب کاوه شي خپل اسباب د کاله مه ښیه مزدور ته

«عبدالعظیم رانړېزی»

هوښیار به هر کله زمانه سازوی په دانائی به یې د کار اغاز وی
نادان به هیڅری په داخبر نه وی په هرهر کار به یې پټ ځایه راز وی

« خوشحال خټك »

زړه پټ ځایه مه را باسه و بازار ته وایه نشي په کو څو دخلوت راز

«عبدالله یوبلزی»

منصوز راز ظاهر او مسوئی ته وخوت د خلا خبري کله په ملا شي ؟

« دالپوری حافظ »

۱۲– زر:

اوس په‌دا دور ماولیدل خوازه دی
نورو چار وو ته څه گوري دا گوره
ځکه‌څه‌چه د آسمان ښایست په‌زردی
شاهزاده بی زرو گوښی تنها گرځی
زور، قوت، حرمت هوري درومی چه‌زروی
هر مراد چه‌دسړی وی په دنیا کښې

تر پدر تر برا در تر پسر زر
چه صاحب دمسلمان کا کافر زر
ستوری زردی آفتاب زردی قمر زر
دهندو سره روان کا لښکر زر
دپادشاه په‌سر خوك کښېږدی افسر زر
دطلب په وخت بی ور کا دربر زر
«خوشحال ختك»

په خیالی کیسه به نرسی تر کامه

څه حاصل که بوعلی شی په قصو !
«خوشحال ختك»

که‌هر څومشکل کارونه درته‌پیښ شی
ماچه ولیده خوازه دی پد نیا کښې

فکر مکره چه‌آسان به په زر نشی
خوسړی دې یې په مینه کا فرنشی
« خوشحال ختك »

که‌پټوی په‌اوریخ کښې هم تر میاشتی امر تېری کا

همه‌عالم خبردی چه‌زر ښه‌دی له‌درمه
« خوشحال ختك»

زردی‌چه ز پرمه دننگ وشرم کا
دېر گران کارونه‌یه زر آسان شی

صحبت د هرچا و بله گرم کا
زر په‌فولاد کښېږدی فولادهم نرم کا
«خوشحال ختك»

زردې هرچاته اعجاز معلوم کا
وینځه میرمن کا خادم مخدوم کا

معدوم موجود کا موجود معدوم کا
زر په‌سندان کښېږدی سندان‌هم موم کا
«خوشحال ختك»

بادشاهان ښه‌دی په‌خوانو زر ښندی
زرسردا دواړه تو گو دېر گران دی

خوانان پرې ښه کا چه‌ور ته‌سر ښندی
یو یوی و ښندی نه‌یی هر یو ښندی
« خوشحال ختك »

زر په بده ورځ په کار وی
دزر دار بلا په زرو
چه سپروی گذار په سپر شی

هوښیار ځکه ساتی زر
د نادار بلا په سر
چه سپر نه وی لاس شی سپر
«خوشحال ختك»

چاومانه نصیحت کړ چه زر ښه دی
چه‌په کور کښې خزانې لری دزرو
هر بادشاه چه خزانه ور څخه نه‌وی
هر سړی چه په‌نام لوی په‌دولت کم‌وی
په‌مثال یی دهغې مرغۍ مثال کړه
گوره مادهغه څر نگه ځواب ور کړ
ماوې مرد لره څونام بو په نادانه

ثو اول به کا دزرو چه خبر دی
هغه کس که‌یك تنهادی زوروردی
عاقبت ورڅخه تار پتار لښکر دی
په‌معنا بدر نگه ښځه سپین خادردی
چه سینه یی کشاده تن یی لاغر دی
پرې‌به‌بوه‌شی هر سړی چه‌دا نشوردی
نه دزرو تولول چه بد هنر دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

که هندوخخه انبار انبار مهران وی　　په‌مهرانو به ښه نه شی مختصر دی
که په‌خره‌باندې‌دزروصندق بار کړی　　خر به‌هیڅ ښدا ښه نشی خر خوخردی
چه‌هنر یی دلویی وینویه لاس کښې　　دهغه وجود پارس شو واده زردی

«خوشحال ختـك»

ځکه‌نوم یی دزهب وربانډې کیښود　　چه‌دباد غوندې هردم کا گذرزر

«عبدالقادر»

که زده سخی اری چه مال یی نه‌وی　　په‌ځان مې ولید څه حـال یی نه‌وی
که باز داواده هنر د ښکـار لـری　　ښکار به‌په‌څه کوی چه‌بال یی نه‌وی

«خوشحال ختـك»

ددولت اهمیت

ژبه هم ښه وینا کـاندې چه‌یی وینه　　دخاوند په‌لاس کښې‌زراو درهمونه
ژبور ور له ورځی وینا یی اوری　　ددرهم خـاوندان تل‌وی په ویادونه
که‌درهم یی ځنی ورك شو شی نتلی　　پر ټری یی وی په خړو پیژندونه
که‌بیای سونی(۱)وبولی خلق وایـی　　داوینـا ده رښتیاینه له رښتـو نـه
که‌بې وزلې ووایی ر ښتیـا خبره　　نور خووایی دخوسونی‌دی تیرونـه
هو، درهم ښندی هرچاله لویـه برخه　　ددرهم دخـاوند هرځای پرتمونـه

درهم ژبه ده که خوك ژبور کیږی
ده وسله که‌څوك به کـاندې قتـالونه

«ابومحمد هاشم ابن زید السروانی البستی المتوفی ۳۰۰ھ»

چه‌نیستـګـاره‌شی که‌څوی داحمدشاه‌ئی　　ترتازیات په‌دبدبه دی تا کرداس

«عبدالله یوبلزی»

❀ ❀ ❀

۱۳ ـ خپل قام :

هرسردارچه دخپل‌قوم دبدوخیال کا　　آئینه دې‌دخپل‌ځان‌حال‌دجمال(۲) کا
پری کوی ترخپلو ښو لاندې‌ښاخونه　　چه‌بدی دخپل‌عزیز په‌زړه نهـال کـا
عاقبت هغه سردار شی مردار یـاتی　　چه‌یی نفس دخپل بدوته لیوال کا
چه‌دبل‌و سرو مال وتـه هوس کـا　　ترهغه ښخوا به‌ورك خپل‌سرومال کـا
هم‌هغه به‌یـکښی پر بوځی دامثل‌دی؛　　چه وبل وته کوهی کـښی وبال کـا
دهغو په‌خونه پیښ جنـګ وقتال شی　　چه‌هوس دچا دجنـګ و دقتـال کـا
چه‌له خپلو لاس و پښو شی بی‌مجالـه　　له‌غنیم‌ـسره به‌جنـګ‌په کوم مجال کـا
په‌پردو مړانه نه کـیږی بی خپـلو　　له‌لحده دا اواز جمال‌جلال (۲) کا
چه‌تر خپله حده ښه غزوی وړاندې　　زمانه به‌یی جمال غوندې پایمال کـا
پردی نجره هیچـانده خپله کـړې　　بلـکه‌خپله به‌پرې بایلی چه‌داخیال کا

« عبدالحمید مهمند»

---

(۱) لغـات ؛ سونی : دروغ
(۲) جلال اوجمال . دوه نوموتـه اشارت دی . «خادم».

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۴ ــ وطن :

دوطن ونې چندڼ اگر دی
خاورې يې واړه مشک و عنبر دی
که سرای ونورو وته سنگبر دی
کانې يې مانه واړه سره زره دی
« خوشحال ختک »

درزی لا گزلری مقراض سوزن لری
بوجمدر گوټی خوشحال خبرن لری
کوچ يې اسان دی مشکل هيڅ ندی
غم دیارا نو درد د وطن لری
« خوشحال ختک »

هغه ورځ دهجر غم لره سرا شوم
چه له یاره په ژړا ژړا جدا شوم
ماهله ماتم دځان وکړ په وینو
چه اتک وته مې شا شو په ژړا شوم
اوس په ځه دوطن کانې بوټی ژاړم
درخصت سلام مې کړی ترې جدا شوم
بوناوک مې په دل لک راووړله کوره
زاروجار مې دباغ ونه کړ خطا شوم
په محنت مې پورباض جوړ کړ په دهر
لا مې گل بوی کړی نه ځنې سوا شوم
شبن فلک په ځنډ داسورشو لههوسه
چه هوړی جبل په مځزه ورته شاشوم
بوپاړو په دکن نشبه چه مې دم کا
گرفتار په کنج و کاو داژ دهاشوم
« اشرف خان هجری »

د وطن په یاد

ستا دعشق له وینود ک شو ځیگر ونه
ستا په لاره کښې باسلی ځلمی سرونه
تا ته را شمه زړ گی زما فارغ شی
بې له تا مې اندېښنې دزړه مارونه
که هر څو مې ددنیا ملکونه ډېر شی
زما هېر نشی داستا ښکلی باغونه
د ډیلی تخت هېرومه چه را یاد کړم
زه د خپلې پښتو نخوا دغرو سرونه
در قیب دژوند متاع به تار پتار کړی
چه په تورو پښتانه کا گذارونه
د «فرید» د «حمید» (۱) دور به یاراشی
چه زه و کاندم په هرلوری تاختونه
که تمامه دنیا یوخوا ته بل خوایی
زما خوښ دی ستا خالی تش د گرونه
(احمد شاه بابا)

خوار غریب او بېنوا وای
خو وطنه ! ستا په خوا وای
وا ته غواړمه له هنده
چه وطن بېر خه زما وای
خو ژوندی یمه تر مرگه
هم ماغه آب و هوا وای
مېشته خوښ یم په وطن کښې
نه چه هند واړه زما وای
نه دې هند شی نه دې نوم شی
هما غه بېد بېد یا وای
چېر هار کښې کلا شیخ وای
رزق الله او مشغو لا وای
« خواجه رزق الله »

بې وطنه نها پروت یم په غربت کښې
نن له ما سره همدم د صنم غم دی
دهواداشنا په ستر گو لیده نشی
که په خوب را ته حاضر شی بس کرم دی
قاصدان له روهه رانغله مدت شو
سلام بادرا رسوی منت يې تم دی
« اشرف خان هجری »

---

(۱) فرید : شیرشاه سوری . حمید : سلطان حمید لودین

پښتني جونه دې زلفې باد ته نيسي
چه شمال يې بوی راوړي په رنتمبور (۱) کښې
« اشرف خان هجري »

خو به فخر د کشمير په دوشالو کړي
خو به خيال کړي په اطلسو د فرنګ
« پير محمد کاکړ »

نسيمه ورشه د « سراى » سواد ته
له هغه پسه افضل آباد ته
سلام م وکړه په دواړه لاسه
د رود پوارو ګل و شمشاد ته
« کاظم خان شيدا »

که ګذر په خير اباد وکړې نسيمه !
يادې ګښت وشي د «سراى» دسيند په سيمه
پر وار وار سلام زما ورته عرضه کړه
ور سره زما د لوري خو تسليمه
ابا سيند وته ناره وکړه په زوره
و لنډي ته وينا و وايه حليمه !
ګوندې وې چه بيا مې ستا سې جام روزي شي
په ګنګا جمنا به نه وو له قديمه
چه سرې او به دغره نشته په هند کښې
ترې توبه که واړه دي وی له نعيمه
خدايه زړه مې په وصال دهغه خوش کړې
داچه اوس ورځني لرې دی دوه نيمه
همیشه به په هند نه او سي خوشحاله
عاقبت به عاصي ووزي له جحيمه
« خوشحال خټک »

نورجهان سقر شو بيا دې سراى دار القرار دى
کله به خوشحال دار القرار لره ور دروم
« خوشحال خټک »

دخوشحال د زړه خوښي نشي بې سرايه
خپل وطن يې په هرچا باندي کشمير کړ
« خوشحال خټک »

دهواد ياران مې هر زمان يادېږي
چه نې مخ په خوب کې ووينم وياړم
«خوشحال خټک»

ښه په هند کښې چنبا ګل دی
تر دا ګل د وطن خار ښه
د سراى قدر نور چا نه زده
په خوشحال دی ترفر خار ښه
« خوشحال خټک »

درزي لا ګزلري پيا نې سوزن لری
يو جمدر ګوتې خوشحال خبرن لری
کوچ يې آسان دی مشکل هيڅ نه دی
غم ديارانو درد د وطن لری
« خوشحال خټک »

۱۵ ــ مسلماني :

په دا دوه حرفه مسلماني ده
هرچه نه پسندې په ځان په چا مه پسنده
چه يې اوس په تلوالو نه مړېږي
همدا خپل دولت به و کايه تا شنده
« عبدالقادر خټک »

چه نه پسندې په ځپل ځان هغه مه پسنده په بل ځان
همداده که ته يې ګوري په صحي مسلماني
نيکانو سره زيست روزګار په مهر ومحبت کړه
بدانو سره زيست روزګار هم بويه لساني
«خوشحال خټک»

په قوت به داسلام کړي
د کفار انکر غارت
« دولت لواني »

---

(۱) رنتمبور ديو ځاى نوم دی چه شاعر هلته بندی و « خادم »

دمسلم نښانه داده که یی و ینسي … چه اول په شریعت دې استوار شی

« مرزا خان انصاری »

په مسلمو کښې خاصه مسلم هغه دی … چه یې وشلاوه زنار ددی دنیا

« عبدالرحمان مهمند »

۱۶ _ آزادی :

وهرچاوته چه وګورم فریاد کا! … یوزه نه یم د جهان دی سینې خوږې

په جهان به هیڅوك نه وی چه آزادوی … ځنې عشق اندوه بنده کړه ځنې لوږې

عقل وهوښ یې وړی وته پیدا کړ … داچیچل داډل دیرانګ دی یادیږي

«خوشحال ختك»

چه سړې شرومبی یې چښم په وخت داوړی … بادشاهی داورنګ زیب زماه غړکه

« خوشحال ختك»

دحاتم دسخاوت خبرې مه کړه … لاپه دا کښې هم د طمع نښانه ده

« خوشحال ختك »

که یې ته په منت مومی وایی مخله … که دچا په باغ کښې بوټی د کیمیاوی

« خوشحال ختك »

دمغل منصب می پرېښودهسې خوښ یم … الکه خلاص داو په بنده بند یوان شی

دانا دره عقیده لکه زما ده ! … لاعجب که بل پیدا هسې افغان شی

دمغل وته به هسې کار بنکاره کړم … چه راضی راځنې روح دفریدخان شی

آزادی تر بادشاهی لا تېرې کا … چه بل د حکم لاندی شی زندان شی

« خوشحال ختك»

چه نوکری کا څوك ډېر ګنده کا … سړی ازاد وی خپل ځان بنده کا

تر آزا دی نه بهتر هیڅ نشته … چه څوك په کور کښې خپله دنده کا

« خوشحال ختك »

طمع بلاده اصیل بنده کا ! … به به سړی وی دائی ګنده کا

ماډېر لیدلی دی چه طمع نه لری … په بادشاهانو یوري خنده کا

«خوشحال ختك»

لکه ونه مستقیم په خپل مکان یم … که خزان را باندې را شی که بهار

«رحمان بابا »

که دعقل څه اثر لرې و سرته … لاس په سرمشه دهر ګیدی ودرته

په نظر دهغو خاوره سره زر کیږی … هرچه نه لری نظر و سیم و زرته

بی منته جام دزهرو شکلی ښه دی … نه هغه چه منت بارشی و کوثرته

دیوسف له حاله زده که دغه پسه … وایه حال د زماني وبرا درته

دی فلك و چاته هیڅ بخښلی نه دی … چه یی نه دی را بیرودی ځنی بیرته

که له خدایه دوې خلقوته مخ شی … له فردوسه به دې مخ شی و سقرته

همیشه به در په در ګرزی رټلی … داستو ګنې ځای به بیانه مومی چرته

ددې سست بدن منت په رحمان باندې … چه له خپله دره تلی نه شی بل درته

«عبدالرحمن مهمند»

روهي ټولګی : (۵۲۵) د سردار محمد ... محمد امین ... رجب علی ... ۱۹ - ۱ - ۳۶ ع

زندګی که خوك پوهېږی حضورده دی
آینده و رفته کله دچا یاد وی
« عبدالرحمان مهمند »

نه خوښی کړم داحق سری دمدحې
نهمې ږده مومی اندوه دده له ذمه
دزلفېن و تر حلقو دي عذار و ږنم
که نسرین دي دی په زلفو کښې صنمه
« عبدالقادر »

چه می شا کړه وښا دېوو ته ښاد شوم
چې د زړه مرادمی پرښبود په مراد شوم
اوس څه غم نکړم له غمهبی غم ګرزم
راضی من چه دازل دویش په داد شوم
چه مي طمع ددنیا ور څخې نږې کړه
هغه کس که کیکاؤس زه کیقباد شوم
ځان بازبه ولی کاروننهدیزېږدکا
له ښېځانو ځکه زه بی اعتقاد شوم
خدای مي بیایه کښې بندی مکړه ترمرګه
احتیاج عظیم زندان وه تري آزادشوم
همېی ځان لهغمهخلاص کړهم نیکنام شو
دېرمین په وروستنی ضرب دفرهادشوم
بادی بوی عبدالقا دره سحر راوړ
شګفته لکه غنچه په دغه باد شوم
« عبدالقا در خټك »

چه خوښ له کمه دلګیرله خاره دی
عشق له دو بینه بی اعتباره دی
نه شکایت کړم لچا ، نه شکر
در دمی له یاره در ماڼ له یاره دی
« عبدالقا درخټك »

له پیخونده آزا دی شو به دسر وي
د ګنی پخیر پخو بنده بندی بیا
« عبدالحمید مهمند »

وزی تږی پروت بخې ل پوز کی ښه ئي .
نه په تخت دپاسه ناست دبل کره
دمنت پولاو دي زهرشه ! کي مو می :
دمحنت سوی سکرك له سا کت سره
« عبدالحمید مهمند »

تخت وتاج ته به سر کوز د همت نه کا
چه په داد ددهر پوه آزاده مرد وی
« اشرف خان هجری »

دافقیر دو لت به مرګه هسي هوس کا
لکه سټړی مسافر وخپل وطن ته
زینهار حلت په هسی ساعت ور کړه
چه دنیا وریانې نه وی وکفن ته
« دولت لوانی »

آزادی او کارو بار دی سره اېری
لاس له کار وباره وباسه که کار کړې
« عبدالرحمان مهمند »

هر ګدای چه آزا دهوی تري قربان شه
باد شاه ن دشام دروم که دختن وی
ماتول دبت آسان دی مرد هغه دی
چه مشغول دخپل وجود په شکستن وی
« عبدالقادر خټك »

۱۷ _ انسانیت :

پوي اصل سره دوه او یامذ هبه
خدای په خه بنی آدم فریق فرینښ و
« خوشحال خټك »

(c) ketabton.com: The Digital Library

خلق نادیده دي په خبر و پسې تللي   چار ترعار فانو چه په حال دي پوهیدلي
دوه او یا مذهبه پکښې هومره قیل وقال   واړه سرهوا په خپل مطلب پسې دي تللي
ډېر دي کتابونه مشتمل په دېرش حرفونه   کل واړه که ګوري له الفه دي ځوولي
سل بېې سل سیبه چه يې مات په یوه ځای کړي   سل به بلل نه شي سره یو دي مالیدلي
واړه نور دنمر دي هم دننه هم د باندي   هر چېرته دا نور دي په هر ښهر په هر کلي
زه خوشحال خټک یم د رندانو په مذهب کښې   نور ویل مي نه زده مختصر مي دي ویلي
« خوشحال خټک »

ب : بابېزه خویونه

١ ـ بدعادات :

بدت لاړ شي عادت له سري نه   خدای دي نه کاندي په بده چار عادت خوك
« عبدالرحمان مهمند »
همېشه وي نرم چوب غذا د کرم   شیدا مشه مرد خالي له سیاسته
« کاظم خان شیدا »
مترګي په سوزي دخس له نامردانو   که همه لنکه ایري آتش نسب وي
« کاظم خان شیدا »

٢ ـ بي پته خویونه :

یو چه ډېر خوري سوګندونه   بل چه ډېر کاندي پورونه
آشنائي ور سره کم کړه   دا بي پته دي خویونه
« خوشحال خټک »

٣ ـ کوزتیا :

تر هر څه بد د کجئي خطر دي !   کجي به نه کا چه دانشور دي
الف چه سم شي کجي يې نشته   ځکه تر نورو حروفونو بر دي
« عبدالقادر خټک »

٤ ـ بدنیتي :

چه د بل په نامرادي کښې مراد غواړي   دا سبب ګڼه د خپلې نامرادي
« عبدالحمید مهمند »

٥ ـ بدګوئي :

چواړي د حلال خور په نامه بولي   له بو خلقو بد ګوئي نده ممکنه
ته چه بد د خلقو وائي زه و پرهېزم   چېري ې خپله بدي نکړي معینه
له هغو نه په رومبي ستا عیب څرګند شي   چه هر چا و ته دي کړېده خندنه
« عبدالرحمان مهمند »
مه پر چا غیبت تهمت وا په مه نښله   مه د بد نامه په هیڅ بندي آدم زده
« دولت لواني »

٦ ـ بېکاري :

د جمله بلاؤ سرتن اسانی ده   لټ غوبی شي خرڅاوه په قصاب نو
فراغت د بېغمی په ملک کښ نشته   خه امید دبېغمی کړی ظالمانو !
« عبدالحمید مهمند »

٧ ـ ډېراحتیاط :

کل وسواس له احتیاطه پیدا کېږي   زه له ډېرې هوښیارۍ نه لېوني شوم
« عبدالرحمان مهمند »

٨ ـ تذبذب :

کمال د کفر تر ناقص دین ښه دی   یا درست گمان ښه دی یا درست یقین ښه دی
چه کله د اشی کله هغه شی   دا نا ته کله مذبذبین ښه دی
« خوشحال خټک »

٩ ـ شخصیات :

دزړه غلا په زړه کښ غم ده   لا په تېره د سردار
هر سردار چه په زړه غل شی   ځان رسوا کا خلق خوار
« خوشحال خټک »

١٠ ـ ظلم :

باز چه ریني د ځیگر خوري مرگ یې زروی   له دې وینو ځان ساته زما ځیگره !
که تر خه دی هم شراب د فقیر نغره   ظلم وجور په چا مکړه ځیگر وره
« عبدالقادر خټک »

چه بېهوشی ډېره گېره پسې نر پیلی   ډېر په ظلم کښ څوک مه کوه گبر گوره
ماشی مر کاندې هاتی چه سره تول شی   په یوه وجود یې کټ مه کړه ډېر گوره
لږې لږې او به تولې شی ملک وران کا   په لږ جبر چېرې نه شي دا ښېر گوره
« عبدالحمید مهمند »

باز کرگس شاهین جوړه تری په هوا شول   چه ثابت د عندلیب شو په گلعذار حق
بلبلان طوطیان د فکر په تال ځانگی   خدای کړ پورته ا دې باغه دمنابار حق
« عبدالعظیم رانیزی »

خدای دې نه کا چه وازی د آزار خولی   دغه خوله ده په آزار کښ دښامار خولې
په کړ کښ بخته برج هسی میدان کړی   یا تو بو بدی خولی دی یا دو یا هم خولې
د یوې خولې له آراره وو پرېږده   که پېمر دې دعا کا نه دې هزار خولې
چه پرې راشی د مظلوم د آه سېلی   کاله خاورو ایرو ډکی د مدار خولې
چه قوصر د آه سر دور بانډی لگی   ور به نشی د هغه چا د ډېر هار خولې
چه اثر د مسیحا لری یو دم کښ   خوزوی دې هغه خلق په گفتار خولې
ورځ به شی د غم شپه په هغه خلقو   چه ییاب بی بد دعا که هر سحار خولې
« عبدالحمید مهمند »

چه داغی یې سېبن بشر په اور د ظلم
د مومن د زړه آزار د خدای آزار دی
چه نهال د ظلم کېږدی ځنی لاړ شی
آزادی که دې پکار ده شمس الدینه !

په لاس مه شه باز پرور د ظالمانو
هم آزار دی پېغمبر د ظالمانو
تر پوځ تر زهرو شی ثمر د ظالمانو
له مجلسه کړه حذر د ظالمانو
« شمس الدین کاکړ »

هسې خوبښ د ظالمی په کار ولاړ دی

نه به وایی مر ګک یې نشته تل به ژوی
« خوشحال خټك »

ر سېد لی تر مطلبه به خود نه یی

چه خوړی د د مظلومو د سر وینې
« عبدالله پوپلزی »

۱۱ قهر :

ما نې مه کوه حنا نه صبر بو په

جوړ کارونه خشموران کاندي تلوار هم
« مرزا حنان »

همېشه غوټه جبین یې ډك له کینه

له خپلواړو کورو کلی مرور یې !
« ملا جمعه »

د جهان کینې غصې واړه تر شا کا
دا پېدا چه خو د بېنی ور څخه نشته
په کینه په حسد هېڅ د چا و نشی

که سړی په وخت دقهر مرګ تر زړه کا
د جهان نندارې ځکه دوه اېمه کا
هر سړی چه حسد کاندی ځان او به کا
« خوشحال خټك »

۱۲ ـ تعجیل :

دانا وران کارونه جوړ په دانائی کا

په تعجیل سره نادان کاندې هم کار کج
« عبدالقادر خټك »

په هنر هنر خبرې کړه دلبره

تېزی مه کوه په هیڅ کار کښې د سره
« عبدالله پوپزی »

۱۳ ـ حرص :

په غم د نورو و غم ته ساز مه شې
سړی په طمعه د بل بنده مه شی

سیك و عالم ته به خیل آواز مه شې
د عا به دا کړم اخته په آز مه شې
« خوشحال خټك »

۱٤ ـ کبر غرور :

دغه زور به چلوې تر کوم پورې
تا چه تېز تېزه سمند د خو د را یی

چه پوازې دې په ځان تمام جهان خوړ
ما دا ستا دبر بواته هله ارمان خوړ
« عبدالحمید مهمند »

چه کمال غواړی په کبر احمقان دی
سبره ! هیڅ په تېټو و نو لو بی مکړه

په پلیتو اوبو نه کېږی او د س
ستا به همدغه قیمت کاندی روزگار کج
« عبدالقادر خټك »

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۵ ـ بیوفائی :

چه یې نه وینې وفا به رنگ وبوی کښې
زر که څه که مینه نه کا و گلزار ته
« عبدالحمید مهمند »

چه نه ننگ لري نه شرم مه یې غواړه
تو به و کازه له یاره د بېوفا
« مرزا حنان »

که یې اوی دزړه به وینو لکه گل کړې
هم هغه به یې زړه در کاندي شنه تا نده
« عبدالقادر ختك »

۱٦ ـ طمع :

څوك چه طمع له چا کا به حقیقت کښې
که بادشاه د درست جهان شي لا گدا دی
« خوشحال ختك »

نه دی نفس لره جلب د ور کوله
نور قیدونه و اره سهل دی حمیده !
امو خته در باندي غل او کا سیر مشه
خو به غاړه دي د طمع زنځیر مشه
« عبدالحمید مهمند »

له هغو ترخه ویل شي د حق پاڼي
چه به خوله کاندي خوږه حلو اد طمع
« عبدالحمید مهمند »

سړی توب به دي سپیتوب کاندي دا طمع
هسې چاري به حرص در باندي و کا
عزت و سا ته به صبر که د انا یې
چه به هیچا شوې نه وی بیا به وا یې
« عبدالحمید مهمند »

کهدي زړه وی چه بیا ای شي طمعه پرېږده !
څو دي طمعه چاته شته توا نگر نه یې
« عبدالقادر ختك »

که یاس له حقه تحقیق حرام دی
اصیل بنده کا خلاص شوی بند کا
یاس له مخلوقه د حق انعام دی
طمعه له خلقو د خلقو دام دی
« عبدالقادر ختك »

شرموی هر یو سړی د دنیا طمع
همت ناك سړي که خوار وی دولتمن دی
د هغه د شرم بو زه په مخ نه وی
لکه څوك لوبی به خپله حیا کا ندي
لکه یو سپی چه هیچرې ختی نه هغه ې
د هغو د عزت پښه د ه بنو نږد لې
تل دخواست لاس به یې نیولی دی کوڅه کښې
د حاتم د سخاوت خبرې مه مکړه
دسپی توب نامه حاصل کا به دا طمع
خاخکې گوره نه کوی له دریا طمع
چه کوی د نس د پاره له چا طمع
هسې ما و ته ښکار پېږی دا ستا طمع
هسې ده د یو له بل نا صلا طمع
چه به دا زبره له چا کا ندي بیا طمع
محمدی چه څوك کا بل ته پیدا طمع
لا پیدا کښې هم د طمعی نشا نی ده
« خوشحال ختك »

۱۷ ـ ریا :

دریا عمل مې طوق شو را تر غاړه
لکه خپور شی په ځیگر د ستار د چا
« شمس الدین کاکړ »

۱۸ ــ بدي :

چه په بدو په رشوت کاندي حکمونه
چه په طمع د د نیا مفتیان فتوی کا

نور مخونه به دوزخ ته قاضیان د رومی
شرمنده به د دوزخ په زندان د رومی
« مطیع الله پیرخیل »

ج: نصایح

دا همه له نا پوهی پیدا کېږي
پېر څو ، ښه سلوك ، نمانځنه ، اوبل عدل
کبر جن حریص بی زده چه دروغ وایی
که وعده یی قیامت وی دغو ښتني
که طالع یی ددولت په شربت ډك كا

خرخشي دعوي ناساري شر و شور
کهدي دا خویو نه شته څهغواړي نور
د یاری لایق نه دی دا خلـور
ده وښیار سری به نه وی په کار پور
بیا آخر شی د کم عقل جام نسکور
«خوشحال ختك»

چه دخلقو نیکخواهی اری په زده کښې
که بی غوز د دانشمند په صیحت وی
د ناصح په نصیحت به اصلاح نشی
د مردانو په معراج به ور تلی نشی
مختورن د دوادو کونو ندی خه دی
نیکبختان به اندیښنه کا ندی د نیکو
په هغه هنر کښې تینګ او سه خوشحال له

مبارك شه بادشاهی اری به زده کښې
خه عجبه آگاهی اری به زده کښې
هر سړی چه تباهی اری به زده کښې
که دسعی کوتاهی اری به زده کښې
چه هر چاسره سپاهی اری به زده کښې
گمرا هان به گمراهی اری به زده کښې
هر هنر چه سپاهی اری په زده کښې
«خوشحال ختك»

په دوستانو تلطف کړه خو به ناشی
د نمانځه تر قضا گران ده دا قضا د ه
نورانی کا هغه ځای چه سره کښېني
چه په تشه تواضع کښې گټه کېږی
که حاتم غواړي درم کړي د مهرانو
خو بدانو سره بدشی هومره ښه دي
که دي سرځی کهدي مال ځی کهدي نورځه
په ظاهر باطن کفران دنعمت مه کړه
که راحت غواړي په ځان محنت قبول کړه
که دارو به خواست موندل شی مه یی آخله
که آسمان دي درمری په خوله کښې ورکا
که ژوندون دی هم هغه دی په جهان کښې

د دښمن سره هم ښه کوه خلقت
چه قضا شی د خلور و مصلحت
دیرینه خلور هو ښیار په مشورت
هومره سود نشته دډك طباخ دست
دیوي دمړی په چا مه زده منت
ولې عفوه کرم ډېر اری لذت
استو ار اوسه په کار د رفاقت
هوا خواه اوسه دخپل ولی نعمت
بی محنته هیڅوك نه مومی راحت
که دمرگ وته نژدي کاندي زحمت
دزمری په خوله کښې مه پرېږده همت
چه یادېږی د سړی د خوی خصلت
«خوشحال ختك»

خپل استاد و ماته ووې خو پندونه
وې چه هره بدی کړه هغه بد مه کړه
که دي زده وی چه بدنه مـوي له چا نه

هر یو پندی مرغلري دی لا لو نه !
چه دلاسه دي آزار شی دچا زړونه
اول ته پرهېز ده د بدو خصلتو نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

د شهوت په نخوته مه ځه شهوت اور دی
ته کینه، رخه، حسد له هیچا مه کړه
د هر چا سره دښو سلوك بایده دی
د دنیا په مال دنیکو نوم حاصل کړه
د هر چا سره نری ملایمت کړه!
خپل پردی ته د خپل راز خبره مه کړه
خوشخوئی هر ګوره ښه ده نه دا هو مره
هغه کار چه په ارمی تر سره کیږی!
و هغو وته چه قهر کړي روا دی!
د هغو په مرګ ثواب ګټلی بویه
که دښمن دي ډیر زبون ته ځني دار کړه
د دښمن په تملق غلطی مه کړه
عاقبت به خپل ورغوی په غاښ پریکا
چه دي لاس په دښمن برشی پرې یې مږده
په خپلوانو باندې هومره خشم مه کړه!
د پادشاه په مهر مینه غلط مه شه!
پادشاهان چه په چا مخ کا دبدی،
په هغې معشوقې څه باور د کړو دی
د بېلې یارانې خوره نه هغه پاستی
د بد خویه سره هیڅ بدی ته مه کړه!
د کمذات په ښو خبرو غلط مه شه!
په هر کار کښې چه ډیر پېښ شی بیړه مکړه
په رښتیا که په دروغوی سوګند مه خوره
د حرص سترګې مړې په قناعت کړه
که هرڅو دي علم ډیر چه عمل نه کړي
دښه دین دپاره علم، دانش ښه دي
په جهان کښې که مردان دی هم هغه دی
چه بدانو سره ښه کړي قباحت دی
عاقبت به ملګیری در ځني پریکا
که دي ورورو ی که دي ځوی وی چه بد کار شو
چه بد فعل، او بد غرض په کوم ځای ناست وی
چه په کالو وی مشران نه یې حرمت کړه
په هغه کور کښې چه ښځه چرګه بانګ کړی
هر چه شرع فرمائی په هغه کار کړه
نیکو کار په فقراؤ خیر خیرات کا
که دي زړه له وینو ډك شی و دښمن ته

پېدا اور د ډېرو سوی دی کورونه.
دا زل په ورځ مقسوم دی قسمتونه
په بدی کښې څه فایده د کوم سودونه
تل جهان و چاته نه پېښږدی مالونه
ګنډي وی چه پداخیل کړي دچاز ډونه
د بخچی دانه ښه دی خپل ر ختونه
چه په باغ کښې دي خربېزي وهی خرونه
څه حاجت چه رسواوه شی تر جنګونه
چه اری د بدو فعل بد خو یونه!
چه یې سوځی له شامته غاړي غرونه
په یوه شجرې و سوځی ښارونه
درستم غونډي هم مړه دی په مکرونه
هر چه کار کا د دښمن په ور مونه
د ما رانو په غارمه منځه لاسونه
چه پردی ورځنی تښتی په ملکونه!
زورور په لېږ ګناه و هی سرونه!
و سپینږدو نوته تږل نه شی بندونه!
چه په هر لودی یاران لری زر ګونه
چه بې خوري دنو کری به خوشرطونه
غلیمان ور له بس دی خپل خویونه
د ګډېر ؛ ونه خوازه لری ګلونه
په تلوار، سره ورانېږی جوړ کارونه
منافق وی چه ډیر ډېر خوری سوګندونه
چه په کور کښې دي انبار شی نعمتونه
ته حمار یې په تا اېښلی کتابونه
نه پېدا چه پسې لوټې پردی کورونه
چه و سختی و ته و نیسی لاسونه
د بدانو خو هم نور ښه وی مخونه
چه په لاري تر تا تېر دروی ستاملونه
په څېږوی کاږه کړه ور مېږو نه
د هغو د ناستی تښته په کرو هونه!
بیا هغه چه دي په ځای وی ایکه ترونه
د هغو خونو نه ځی بر کټونه
مه عمل کوه په رښتیا دو دونه
هرزه کار په عمارت کاندي خرڅونه!
ابزو ډېر په زبان مه راوړه عمونه

به هر کار بدي لاس بروي په ځواني کښې   که طاعت که عبادت که نور کارونه
په ځواني کښې چه د کار تلاسه ووزي   په پیرۍ به دی ونه رسی لاسونه
همیشه او سه خو له پته لکه ناوي   چه ضرور شي هاله وکړه دوه حرفونه
تر هغه به ئنا معقول په جهان څوك وي   چه همیش په خنداسپین اری غاښونه
که خبره که خندا کړي جګې جګې !   هره چار تر حساب مه کوه بېرونه
که دي زړه وی چه بېعیب دي ښکاره نه شی   چاته مه شماره د خلقو بد عیبونه
که له تانه په قوت د متو زیات وی   له هغه سره حجت مه کړه بحثونه
چه توانېږي د هغې خبرې لاف کړه   او که نه په دروغ مه وهه لافونه
چه د ښمنو کښې د جنګو خرخشې وی   ته بې غمه خپل هوس کړه خپل ښکارونه
که دی واوریدل چه بیا و بله روغ شول   نور په خپله وسله ووهه لاسونه
چه د ښځو نه بتر دی هغه څوك دی !   چه د ښځو سره کا مصلحتونه !
خدای هغه په دواړه کونه دی نماځلی   چه په ورځ کا عدل وداد په شپه نمځونه
چه د زړه په تمامین د هغو نازو ده   تل نیاز منو سره وړی دی نیاز و نه
داصیل ښیوه خپل اصل نه اباس دی   په زر بافو کښې پیاده وی پیامړی ونه

« خوشحال خټك »

په پېرۍ کښې چه هوس دی د ناب کړي   بېهوده گمان به صبح د مهتاب کړي
داسته گناه کوي توبه وکاږي   لکه بت هسې په غټو سترګو خواب کړي
علم وکړي بیاعمل ورباندي نه کړي   لکه طفل هسې لوبې په کتاب کړي
په شپه پروت بې د مغان په میخانه کښې   او د ورځې مخ په لوری د محراب کړي
له خالقه دي نه شرم نه حجاب وی   له رحمان گوښه ونیسي حجاب کړي

عبدالرحمان مهمند »

کرد ګلو کړه چه سینه د ګلزار شی   اغزی مه کره په پښو کښې به دې لار شی
ته چه بل په غشو ولې هسې بوه شه   چه هم داغشی به ستا په لور ګذار شی
کوهی مه کنه د بل سړی په لار کښې   چېرې ستا به د کوهی په غاړه لار شی
ته چه هر چا ته بخوارو سترګو ګورې   لا بدومبې به ستا صورت تر خاور وخوار شی
آدم زاد په معنی واړه یو صورت دی   هر چه بل آزار وی هغه آزار شی
که نه نه کوی نظر د چا و عیب نه   هر سړی به ستا د عیبو پرده دار شی
دمتان کړیه لوړه مځکه باندی هکا   سر کوزی کوه چه پټ دي مرغزار شی
دمات لوښی او از کله ثابت خېژی   د هر چا عمل خرګند پخپل ګفتار شی
واذا حکمتم بین الناس راشه واوره   حق باطل سره جدا کړه معنی نغاره
مدا ماچه لکه باز غوښې دقام خوری   عاقبت به شي بندی په پښو په غاړه
چوړ وی نوی قصر ونه خبر نه ئی   نن صبا دی ابادی و ینم ویجاړه
فکر وکړه وخت کو تاه دی وږ لو یېږي   د دنیا پر لانده پاڼې باندې ولاړه !

« مرزا حنان »

نن چه صبح دی رو شانه لار صحیح کا   نا ګهانه به دا صبح شب تار شی
لږه نې مه ګڼه هر څو که ګناه لږوی   چه لږ لږ و سره جمع کړی بسیار شی
که بل بد کا نه دی ته ښه ورسره وکړه   هر یو نخل چه میوه لری سنګسار شی
تل و ښو و ته آزار د بدو رسی   هر چنچی و نرم چوب وته دوخار شی
هغه زده به له طوفانه په امان شی   چه کشتی غوندی د خلقو بار بردار شی
خدای دی بدله لاسه نه کا او که وی هم   در حمان دی له کل بد و استغفار شی
« عبدالرحمن مهمند »

ای مدام د بل په کمه روا داره   نیکی نه کوی بدی لره تیاره
قدم مږد هر عاجز میږی په ظلم   نه چه دغه پښه دی و مبتلی له ماره
هر چه وری صباح بی راوړی لږ که ډیروی   دا چه نن یی پستم اخلی له خواره
کبر مه کوه چه کبر پر خدای شانی   چه رانده پدا شیطان شو له دربار ه
تکیه مه کوه پر مال فرز ندبی بختهٔ!   که دی مال که دی فرزند دی نا یکاره
دا جل صیاد طلب د استاد روح کا   ته طلب د مال اسباب کړی نا قراره
که دا پند د حنان و نیسی په غور کښ   دی بهتر له هغه ګنجه بی شماره
« مرزا حنان »

ډیر به ستا په سبب خواب دراحت وکا   که دمهد په شان ورك دخان ارام کړی
« شیدا »

پند دی سو دمن واوره تور زنه   اسا نه ندمه د سر بنند نه
مصلحت مه پر ږده د خپله لاسه   هم به خپل راز لری د زړه د ننه
« خوشحال خټك »

هميشه وائی چه خدای می پیږندلی په یکی دی   که دی خدای وی پیژندلی مینه مکړه په باطله
په خیل حسن غره مه شه که په حسن لکه ګل شی   زمانه به دی خپره په یو څو ورځی کا زائله
« خوشحال خټك »

د چا و خوان ته خالی کتل مکړه   که تل دی خوان خوری منت په بل مکړه
چه پری باور نه هسی و یل مکړه   چه مال د بل شی هسی بیا تل مکړه
(خوشحال خټك)

منجم که در ته نحسه ادینه کا   یا طبیب و تا ته بدی کا شکری
په جمعه به و نمانځه و ته و نوزی   له شکرو به هم ګرزی اری لری
په قران کښی چه شراب دی منع شوی   ته یی وای لکه بی د مور نغری!
« خوشحال خټك »

عاقبت به یی زده ترلاسه کړی حنانه!   لکه زلفی د نګار تواضع خوی کړه
« مرزا حنان »

لکه ځان ژغوری بر بندله تېروتورو   مسې خپل سر له پېرو دسحر ژغوره!

« عبدالحمید مهمند »

چه ظاهر غوړوی په باطن سپوروی   په ژبه خوږوی په زړه کښې شوروی

ور سره مه کښېنه تا به تباه کا   سپین زر که سپین وی اثر یې توروی

« عبدالقادر خټک »

له همه واړه عالمه صلح کل شه   وښویږدو خوشبویي ور که گل شه

تعلق په تېر ېږد و نی هوس مکړه   په بهار کښې په ناړو لکه بلبل شه

« عبدالقادر خټک »

څوك چه نرم وېل کا عمل یې گوره   تږگان دم په خوله وېل کا نرم نرم

« خوشحال خټک »

ښېتن مومل دی   اوس مویسر غل دی   هواد د بل دی

غازیانو گوری   ښېتن مومل دی

توري تېري کړی   د ښن مو پرېکړی   منگلی سري کړی

خله به تښتو   ښېتن مومل دی

که تېښگه کړو زړونه   ېر بېري یونه   چه زمری یو نه

اسلام راښخه دی   ښېتن مومل دی

غازیانو راشی   تول شاؤ خواشی   د شهاب په ملا شی

دښن موغوځ کی   ښېتن مومل دی

« شیخ ملکیار غرشین ستانه داشعر په یوه غزا کښې چه دسلطان شهاب‌الدین غوری سره ؤ ، د غازیانو د تودولو دپاره درجز په رقم ویلی دی . »

(c) ketabton.com: The Digital Library

دریم باب: پښتو او پښتونوالي

۱- مېړانه او توره:

مرد به نه شي په گفتار — خو پیدا نه کړي کردار
چه دې وښکنځي مرد نه یې — که له تا نه وي پېدار
چه څه دي خو انتقام دی — د مړدانو کار و بار
عفوه هور ته ځای لرینه — چه نه عیب وي نه یې عار
چه عزت ور څخه نه وي — هغه مرد نه وي پکار
هم مهره لري هم زهر — ښه مردان دي لکه مار
چه هم تندر هم باران وي — تر هغو ځوانانو جار
مرد به غم دخپل هنر کا — نه د زر نه د دینار
مرد به غم کا دخپل شرم — د عزت د اعتبار
نامرد فخر په نسبت کا — مرد نه مور لري نه پلار
د خوشحال خبرې گوره — لعل و دُر پېیې په تار

«خوشحال خټک»

یا د سپینې توري مرد شه یا عاشق شه — چه یا د ښېزې په ښد لو په سندرو
د خوشحال خټک خوښي په هغه وخت وي — چه بر ښنا د سپینو تورو شي د زغرو

«خوشحال خټک»

د نامرد، د مرد به دا تفاوت وشو — به نامرد، شرم آسان دی به مرد گران دی
مست هاتیان خوني زمري توري وشکلي — که د سروبره دی نه شي کار آسان دی
کاشکي ته به دا دنیا همېشه پایې — به احتیاط احتیاط کښې د هر خلق طوفان دی
که د ځان که د ایمان بدخوامې د هر دي — ما به خدای باندې سپارلی ځان ایمان دی
ننگیالي چه د اخلاص توره په لاس کا — د هر لښکري د همت پوري کاروان دی
په ښادي سره شریک دي او اوسنه — غم یوازې د خوشحال خټک په ځان دی

«خوشحال خټک»

مور دې نه شي باندې بوره — چه مېړو نه د کار زار دی
خوږ ك چه شته تر شرقه غر به — د تورزنو خدمتگار دی

«خوشحال خټک»

د رست پښتون تر قند هاره تر اټکه — سره یو د ننگ په کار پټ و آشکار
په داهسې وخت، چه وخت د نام و ننگ دی — دا بې ننگه پښتانه کا څه رفتار
پښتانه چه نور څه فکر کا ناپوه دی — بې د توري خلاصي نشته په بل کار
تر مغلو پښتانه په توره ښه دی — که په پوهه پښتانه وای څه هوښیار!

«خوشحال خټک»

میړنو له تښتېده شرم دی یو نسه !
د نصیب له پېښې مه ږوه جلب
« یونس »

څه سړی څه یې تدبیر !
که جهان شي تېره توره
بې تقدیره به و نه مړی
بې اجله مرګی نشته
لکه کار د مړنی دی
د غازیانو شهیدانو
کل ګټنه ده د توری
مړنی دی چه یاد بېږی
چه په دروغ د توری لاف کا
توره نجره د خوشحال ده
تر اوو پېړیو پوری
دا د ځان ستاینه نه ده

هم هغه شي چه تقدیر
ستا په مرګ شي خلق خیر
نه په توره نه په تیر
تیغ و هه مکره تقصیر
هسې کار نه دی د پیر
پروا نشته د سعیر
که کابل دی که کشمیر
په سندر و هم په ویر
د هغو نه یم دلګیر
کال په کال خلق خبیر
واړه مړه په تیغ و تیر
حقیقت وایم په ځیر
« خوشحال ختک »

چه په توره یې ځواب ورکړی مردیده
که وجود دی خوک آزار کاندی په چوب
« خوشحال ختک »

چه مېن په وسله نه وی
لاس دی سره کا سترګې توری
مرد دی نه وائی خپل ځان ته
ځان دی وجوړ وی ځوان ته
« خوشحال ختک »

باغ وی سرود وی نقل و شراب وای
مجلس د خاصو کتاب په مینځکښ
ښې ښې دلبری ښه ښه احباب وای
نقل د تورو و خت د شباب وای
« خوشحال ختک »

د زنانو په حساب دی مردان مشه
شړی ور پښتون به سل په د که یوسی
چه له زیبه له زینته هم آغوش وی
کشمیری چه بفرګ شالونه یې په دوش وی
« خوشحال ختک »

د بلا ته د اختیار توره په لاس کښې
تند رهم زماله ذاته نه پیدا دی
وقضا وته تسلیم په شان دمړه یم
په سپین زړه که د باران سپینې اوبه یم
« خوشحال ختک »

چه جنګیالی وی دولت هغه مومی
دا د واړه تو کسی سره تړلی دی
چه ننګیالی وی عزت هغه مومی
خوک چه محنت کا راحت هغه مومی
« خوشحال ختک »

چه ځان غواص کا ګوهر هغه مومی
دا کا رمې خوځله په ځان راغلی
چه بې ننګی واخلی دلبر هغه مومی
له سر چه تېر شي ظفر هغه مومی
« خوشحال ختک »

ستار قیب کله زما په مخ را تلای شی   دمړو و جنګ ته نه د رومی غو رتی
«مرزا حنان»

چه زری شی میاشت آخره شپه را خېژی   پتوه ځان له عالمه په افلاس کښی
ښی ورښمنی جامی خوی دار تینو دی   دمېړه مړانه نه ځی په کرباس کښی
له یارانو اخلاص تلسلی دی حنا نه!   ګذران د زمانی شو په لباس کښی
«میرزا حنان»

د میدان په ورخ چه تښته کا له جنګه   یا تی هیڅ نشی باقی له نام و ننګه
له میدانه تښته کاردی د زنانو   مرد به نه تښتی له غشی له تفنګه
چه د تورو په بر ښنا یی وار خطا شی   مور یی مه وای په هغه غولاتی انګه
د ضرور په ورځ به تښته له ګیدړ کا   چه همېش کاندی خوښی له نای وچنګه
د عزت صدقه سر د سر د نیا ده.   مړنی به شرم سرور کا بید رنګه
«یونس»

ملی وحدت

تو له یو دی که غلجی که ابدالی دی   ښه هغه چه یی ښېښه د زړه صفا ده
چه عمل یی د نیکی وی مېړه هغه   که اغوستی یی ګډ له د خامتا ده
«احمد شاه بابا»

۲ ـ ننګ اوناموس :

چه ننګ کا ننګیالی دی ورته ایښی دی دوه کاره   یا کام د ننګ حاصل کا یا د دوی مینه سپېرېږی
«خوشحال خټک»

چه د ننګ په چارو نر ندی خوشحاله!   که یی نر وینی په ستر ګو هم ماده دی
«خوشحال خټک»

کاشکی ځوان دیښتانه په ننګ کښی مړوی   نه چه ګور لره روان شوم له تلتکه
چه دقام به ننګ کښی و مړ هغه ځو یه   په عالم کښی دخیل پلار غاړه کا لکه
«خوشحال خټک»

څه یو ازی ننګ په ما را غلی نه دی   پښتانه د پر دی په غرو نه په سمو نه
چه ښور وا خوری دمغلو وار سپی دی   د سګانو په خو له څه اخلم نو مو نه
ګور به هم په ژړا سر کړم که یی ور ودم   زه خوشحال د زړه دا هومره المو نه
«خوشحال خټک»

چه د بل ننګ و ناموس سا تلی نشی   و به نه ساتی خوک خپل ننګ و ناموس
«عبدالحمید مهمند»

دخپل رنځ د درد علاج را څخه نه شی   په حکمت که ارسطو وافلاطون یم
د ګلو خو په هوس شپی ر نـو مـه   اموخته لکه شبنم په دا شبخون یم
تلخ ویل پر رقیب خو ګوي وما ته   آخر زه شمس الدین ننګی ارم پښتون یم
«شمس الدین کاکړ»

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو وا نخلی له خلـمه انتقام
چه د ننګ او د ناموس اندوه یې نشته

مرد نه خوب کا نه خواړه کانه آرام
د هغه سری به نه وی احترام
« خوشحال ختـك »

نام وننګ افغانی مې ولاړ بر هم شو

انصاف نشته د خوبانو په بازار کښې
« عبدالله یوپلزی »

واړه ننګ د پښتانه دی ګدا نه ځی

حال یې ورخ په ورځ زبون دی ستا په غم کښې
«خوند ګدا »

په جهان د ننګیالی دی دا دوه کاره

یا به و خوری ککری یا به کامران شی
« خوشحال ختـك »

ننګیالی د ننګ د یار ره
سر به باد د سری پر زور ره
چه په نام و ننګ اړ نه وی
د جهان بلا دې کل وی

په هر خه لګوی اور
چه یې نه وی ژو ندون نور
که تل ژوی مخ نی تور
خو دې نه وی ویی (۱) سپور
« خوشحال ختك »

سر به دار لاك شوی ښه دی
نه لاك شوی به پیغور

---

۳ ـ ټینګښتیا

قول و بول به ژوند و ن نشی بد لولی

ځکه ځان به جهل و ژنی پښتانه
«عبدالحمید مهمند»

ځان به مر د عشق به جهل کړم ناصحه!

وا به نوډم زه حمید هسې پښتون یم
« عبدالحمید مهمند »

ددنیا ناوې به بیا به نکاح نکړم

که پښتون عبد العظیم یم په نسب
«عبدالعظیم رانړیزی»

زما خه یې اعتقاد د عقیده ده

چه له عجزه پر ملا خم و چاته نشو
« شمس الدین کاکړ »

د مرد چه نه وی وینا محکمه
چه یو ی زره وی زره خبره

په ده به نه شي در غلـه سمه
خلاص وی له هـمه خلاص وی له غمه
« خوشحال ختـك »

٤ ـ بنه ځوانی :

جار شم قربان شم دپلار له پنده
لذت دور کړي تر ساتل ډېر دی

را ته یې ووې زما فرزنده !
خوی خیر ندی ممسك له خوند ه
« عبدالقادر ختك »

دلو یې به مقام به هاله کښېنې

که د ور کړي دمرانې به وزرځې
«عبدالقادر ختـك»

---

(۱) ویی : لفظ ، کلمه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

د خیل ځان دیاره یم درم اسراف دی   چه په بل خونه ښندې بی اسرافی ده
« عبدالقادر خټک »

تواول کېښول دزرو ښځې کاندي   ور کول بازل یې خوی خصلت دنرو
«عبدالقادر خټک»

چه شجاعت کا دنیا په کف لري   نوم به دنیکو په هر طرف لري
هر چه حاصل کا دا د واړه خوي‌ه   هغه میراث دشاه نجف لري
« عبدالقادر خټک »

که څوا نمردي بل آزار مکړه په گلو   ځان دښو دبدو تیرو ته کړه هدف
«عبدالقادر خټک»

چه گټل خورول بخښل کا ځوان هغه   چه‌تو ره لري د توري خان هغه
کان دلعل ودیا قوت و گوهر څه دی   چه احسان تري پیدا کیږي کان هغه
چه ئې ته په گېره وخوري حیطه شي   د مجلس سره چه خوږ شي خوان هغه
که‌دمال دی که دملك دی که‌د لبچو   چه ئې توان دچا یکار شي توان هغه
په‌تما مه‌شپه په ورځی مباشتی کال کښې   چه‌د خدای په یادو در ومې آن هغه
چه‌دخوك دوړاندی روستوځی داخه شي   په تنها وجود چه شان شي شان هغه
و نور چاوته وران مه‌وایه خو شحاله !   چه قول عهد وران شو وران هغه
« خوشحال خان خټك »

که پښتو ن شی گدا گر د کل جها ن   غگ ئې تلملی دږ ودی دی تریونان
هسی شه مهما ن نوا زه خلك نشته   لکه خدای چه پیدا کړ یدی افغان
که‌بهردرته‌مرزی شي خوپه کور کښې   له ادبه ځان میر ئې کړی تابه خا ن
دهرچاځای لحچه‌ور شي‌بي تکلیفه   کټ‌بو زی در ته تیار وی آش و نان
« میر احمد شاه رضوانی »

۵ ــ د پښتو نولی غرور :

زه له ځایه د ماغی په جهان را علم   ماد هسې د ماغ سر ندی را وړی
له اصلی فو لا ده هله تیغ ر غیږ ی   په‌وار وارچه ځنې لاړ شی و سنپخړی
« خوشحال خټك »

که‌زه گوری‌درد آشامو سره شماریم   خوار هغه چه ئې لحما سره آهنگ دی
هر ملخی دسر بازی هنر څه زده   چه په دا هنر کښې سر ښندی پتنگ‌دی
لا تر اوسه ئې ماغزه په قرار ندی   چا چه ما سره و هلی سر به سنگ دی
د گیندیو په ځیگر کښې ئې گولی‌دی   که لیدلی چا دما د ښکار تفنگ دی
لا په خوب کښې به لرزه پر یوزی‌له کټه   چه دچا ترغوز زما د توری شرنگ دی
که په‌دا د رومی گو ري هغه زه یم   چه مې داغ په‌خاطر ایښی داورنگ دی
در ست جهان می ومغل و ته خیر کړ   ځای په ځای ئې پښتانه وته قلنگ دی
ځنی څه اویه دعوی لرم په زده کښې   ولې څه کړم‌چه پښتون واړه بې ننگ‌دی

خو طالع را سره هسې مدد نه کا
گنه تېر تر فرېدونه مې فرهنگ دی

دخو شحال دزړه دحال ننداره و کړه
که په تخت دپاچه کښېني هم ملنګ دی

« خوشحال خټك »

چه زما د در وېزې په کچکول کښې شی
دحاتم په زړه به سهم د سوال پرېووت

« عبد الحمید مهمند »

هسې رنګه له دې عالمه تنها خوښ یم
چه مدام لکه وحشي په صحرا خوښ یم

تر هغه چه خشك طینت د صحرا و یمه
لکه موج او اره په دریا خوښ یم

چه شاه ورته له اقلیم و زې مګس شی
کله زه د هغه خوان په صلا خوښ یم

چه په شان د آفتاب ننداره ګرم رویه
ستا په سر که په سایه د هما خوښ یم

چه په قید یې د قفس ګړم لکه زرګه
تر دا هسې خنداازه په ژړا خوښ یم

که بیدار لکه تصویر له خوا به نه شو
په دا حال له خپله بخته شیدا! خوښ یم

« شیدا خټك »

جهان شرم نام و ننګ دی
که دا نه وی جهان رنګ دی

چه وفا و رخصه نشته
ګل په خه کړې چه خوشرنګ دی

چه یې عشق نر سره کړی
نور خوك نشته خو پتنګ دی

په بیا قلبو جهان ارت دی
په غو و لیو باندی تنګ دی

چه خوشحال باندې ناستی کا
دا بو زی نه دی اورنګ دی

« خوشحال خټك »

اکوړی ، یحیی ، شهباز واړه سره زر وو
په خپل دور واړه و په تېر کړ خپل وار

اکوړی ، یحیی ، شهباز واړه زمری وو
زه هم نه یم د ګیدړو په قطار

« خوشحال خټك »

دحاتم غوندې مې خپل و حشم نشته
په عطا کښې له حاتمه برابر یم

سخاوت مې په تقلید په رسم نه دی
زه له خایه د سخي بابا پسر یم

په وګړی مې خبرې د مردی شته
په همت کښې په هر لوری ناموریم

« خوشحال خټك »

هر چه کاندی نوکری د بادشاهانو
خامخا به د دربانو منت بارونی

« عبد الرحمان مهمند »

مطیع الله له موره پلار ره هم سوال مکړه
سل بلا شرمندګی دی په سوال کښې

« مطیع الله پیر خېل »

در و یزه له در و یزه ګرو ناکسی ده
د فلك کچکول ته مه ګېسه ، کچکول

چه رښتینی سیده صاف نه وی حمیده!
بولی بولی عافلان دا هسې بول

« عبدالحمید مهمند »

هسی فخر شمس الدین کاندی به عشق کښې
لکه فخر کړی پښتون په خپل نسب

« شمس الدین کاکړ »

دروغ ویل هغه کاچه یې وېره وی یا طمع
خوشحال په دا لانه دی حق به وایی خوی یې سرشته

« خوشحال خټك »

روهي ګلونه (۵۲۰) م: سردار محمد ؛ ح: سراج الدین ؛ ر: محمد امین ؛ ن: رجب علي ؛ م: اجرائیه پښتو ټولنه ۲۶-۲-۲۷

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library